פרשת **תולדות** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקכ"ג שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום

שש ומדושן עונג, ישב לו הארי במאורתו, על אשר עלה בידו לטרוף שלל כבד, וללא הבחנה התחיל לדרום ולאכול ולהשקיט רעבונו, אמנם תאני' ואני' נהייתה במחיצתו כאשר עצם גדול נתקע בגרונו, ואין לאל ידו ולגוריו להוציא העצם מגרונו, והוא התפתל ביסוריו, וכאשר הרגיש שעוד זמן קט הוא נחנק למוות, אמר להכריז לכל בעלי החיים: שמי שיבוא לעזרתו ויוציא העצם מגרונו, הוא ישלם לו שכרו ולא יחסוך ממנו מאומה.

והיה כאשר קול ההכרזה הדהד למרחקים נתקבצו כל החיות והעופות לבוא להושיעו, כדי לזכות בשכר המובטח מאת מלכם, והנה הגיע עוף עם פה ארוך ודק מאוד, הכנים את ראשו ללוע הארי, והוציא את העצם ברב הצלחה, והארי נשם לרווחה.

והעוף הנ"ל תיאר לעצמו ששכרו יקרה מפנינים, אמנם לתדהמתו סירב לו הארי' ליתן מאומה, ואמר לו זה לבד שתוכל לפרסם שהכנסת ראשך בלוע הארי, ויצאת בשלום בלי פגע זה לבד שכר גדול מאוד ודי לך בזה.

הנמשל עפ"י משל זה מבאר במדרש דברי אבימלך מלך פלשתים ועבדיו ליצחק אבינו: "אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום", דלכאורה תקשי מה הטוב שעשו עמו הרי סוכ"ם לא עשו עמו שום טובה רק שלא הרגו אותו, אולם לפי המשל מובן דהטובה גדולה שעשינו לך היא שהיית אצלינו ויצאת בשלום, יכולנו להזיק לך מאוד ולא עשינו זאת, זו הוא טובתם של אותם פלשתים.

מכאן ניתן ללמוד על יחסם של הגויים במשך כל הדורות לעם ישראל, עצם העובדא שהם לא נוגעים בישראל לרעה נחשבת בעיניהם כעשיית טובה, עם ישראל הוא ככבשה בין שבעים זאבים והללו רוצים תמיד לטרוף אותה ורק ה' הוא המציל את עם ישראל מידם.

ובפרט בזמנינו מה מאוד נתוודע האמת לאמיתו, כאשר תוחלת הכופרים כאן נכזבה, ובעווה"ר האמת טפחה על פנינו והמציאות מרה כלענה, שכל הסברות כרסיות ותקוות שווא שתלו בבני ישמעאל הרוצחים כחלום יעוף ורק הקב"ה יצילנו מידם.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפלה ..... ג
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ד
קדוש י"א כ"ר ..... ו
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ט
שבח"י רפלן ..... י
פנינ'קדת ..... יב
לפעין הפרשה ..... טו
חוקים להורותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
צדקה כהלכתה ..... כא
היכולא רבא ..... כג
נועם שבת ..... ל
פשולחן פלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ וכדו':
אצל הר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

קהל יטב לב דסאטמאר ומוסדותיו בארה"ק ת"ו

ויזרע יצח"ק מאה שערים

בשם תלמידי מוסדותינו וכל קהל הקודש, נישא בזה אלומות גודש,
בברכת מזלא טבא וגדיא יאה, מריחוק מקום וקירוב ליבאה, קדם
מע"כ ידידינו החשוב האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבי
ער וחם לכל דבר שבקדושה, ביד רחבה ובמדה גדושה, מריחוק מקום
מצודתי פרוסה עלינו, בבואו תמיד לעזרת קהילותינו מוסדותינו,
עומד לימין קדשו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, בפעליו
ובמעשיו הכבירים, שמו הטוב נודע בשערים, שבחו בפי ישרים, ה"ה

הרבני הגביר החשוב הנכבד, רודף צדקה וחסד

מו"ה שלום יצחק יואקאבאוויטש הי"ו

מראשי קהילותינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

מעמודי התווך של מוסדותינו הק' בארה"ק

לרגל שמחת נישואי בתו למזל טוב ובשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב המופלג בתו"ש

כמר **מרדכי גאטליעב** הי"ו

ארי שבחבורה במתיבתא קרית יואל סניף ויואל משה

וצרופה ברכתינו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שיזכה
לרוות מיוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת,
וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך
בכל ברכאן דנפישא, וכל טוב סלה.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

בין צנון וחזרת דרבי לאלו של אנטונינוס. ההבדל בין עבודת האכילה כראוי, לשפלות האכילה בתאוה

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך. פירש"י: "גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת" וכו'. יש לרמז בדבריו הקדושים על פי מאמר חז"ל (ברכות נה.) דעכשיו בזמן הזה שולחנו של אדם מכפר, והפירוש, **דהנה דרך הצדיקים** ההולכים בתורת ה', ואינם רודפים אחר התאוות, ואינם אוכלים רק מה שצריך להם מההכרח לקיום גופם לעבודת השי"ת, **ממילא באכלם על שולחנם המה מושכים את דם אף באמצע אכילתם, ואף שהיצר בוער להסיתם ולעשות להם חשק לאיזה דבר טוב מהמאכל או מהמשקה הערב יותר, הם מצננים את יצרם שלא לאכול ולשתות עוד, ואדרבה, דואגים וחוזרים בתשובה על אשר כבר אכלו,** פן ואולי אכלו או שתו יותר מכדי קיום גופם. וזה: **צנון וחזרת, לשון צינון וחזרה שמצננין את יצרם וחוזרים בתשובה על אשר עשו.** לא כן הרשעים, **שאף אם יזדמן להם שעשו איזה מצוה בהתלהבות וחשק גדול, אבל אח"כ ע"י תאוות האכילה ושתיה מצננים עצמם וחוזרים מהתלהבותם זה מחמת תאותם ההבל.** והן אצל הצדיקים והן אצל הרשעים יוצדק הצינון והחזרה. וק"ל".

מאור ושמש

'ראו ראינו', שע"י ראיית צדיק נפקחין עיני השכל

ויאמר ראו ראינו כי היה ה' עמך וגו'. הנה, **כשאדם מסתכל בצדיק, ניתוסף בחירות על האדם,** שעל זה אמרו חכמינו ז"ל (ר"ה טז:) 'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל' וזהו שכתב כאן: **'ראו ראינו'** כפל לשון, כלומר **על ידי ראיה שלך, שראינו אותך, ניתוסף לנו ראיה אחרת, שבהסתכלותינו בזיו קדושתך, האיר עין שכלותינו ובחירות גדול ניתוסף לנו.** ולזה גמר אומר הכתוב: **'כי היה ה' עמך',** שהשראת שכינה עליך, וזה האיר עין שכלינו, שהסתכלנו באדם קדוש שקדושת ה' עליו, **ומחמת זה באנו לדבק בך, בהרגשתינו צדקותיך.**

קדושת לוי

כל צדיק משפיע כפי צורך הדור ובחינתו

ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. וישב יצחק ויחפור את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להם אביו. "הנה ידוע שאברהם אבינו ע"ה היה עבודתו בבחינת חסד ואהבה, ויצחק אבינו ע"ה בבחינת גבורה ויראה וכאשר נסתלק אברהם אבינו ע"ה ובנו יצחק אבינו ע"ה התחיל להנהיג את בני דורו, אמרו לו: **לך מעמנו 'כי עצמת ממנו מאד',** היינו שדרך עבודתך הוא בבחינת גבורה ועצומות, שאין זה דרך אביך הקדוש. אך האמת הוא כי אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד (סנהדרין פט.), **אבל הכל עולה בקנה אחד, כל אחד מהם כוונתו ומגמתו רק לעבוד ה' אלקי צבאות, ולהורות לאנשי דורו דרכי התורה והעבודה.** וזהו: **וישב יצחק ויחפור את בארות המים,** היינו דרכי וצנורי הקדושה העליונה, **אשר חפרו בימי אברהם אביו,** שגם אביו הקדוש הלך בדרכים הקדושים הללו. **ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם,** היינו שהם אמרו שיצחק נטה לדרך אחרת וסתם מעיינות הקדושה שפתח אביו הקדוש, על כן כתיב: **ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להם אביו,** היינו שכעת נגלה לכל העולם כי שקר בפי האומרים כן, כי הכל עולה בקנה אחד, ודרכיו הקדושים המה מתאחים ומתאימים יחד לדרכי אביו הקדוש".

דברי יחזקאל

[ועד"ז מתאמרא משמיה דהרה"ק מקאצק זצ"ל, בענין 'הנפש אשר עשו בחרן', אשר לא נמצא מהם מוזכר אח"כ בתורה, והענין הוא כי היו תלמידיו של אברהם אע"ה, וכשבא יצחק אמרו שהם היו דבקים בהנהגת אאע"ה ואינם יכולים לקבל הנהגתו שהוא פחות לערך אביו, ודין גרמא אשר משך הזמן לא נשאר זכר מהם בתורה וד"ל]

הנלווים אל הצדיק זוכים למידת יראת שמים והסובר שהוא כח עצמו, יראה בהפרדו ממנו שאינו כן

ויאמר אליהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם. ויאמרו ראו ראינו כי היה ה' עמך. ממעלות הצדיקים היא אשר כל הנלווים אליהם זוכים לבא למדת היראה. **'דבר זה ניכר וידוע לכל מבין'** ההבדל כאשר נפטרים ממנו והלכו להם, חסר מהם בחינת היראה שהיה להם בהיותם עמו יחד. והנה כי כן כאן בהיותם עם יצחק אבינו, **היו סבורים שהם בעצמם הם יראים ושלמים, ואינם צריכין לו, כמו שנראה כן בעיני המון עם, לכך היו מתקוטטים עמו.** אבל כשנסע יצחק מהם, אז ראו כי ערומים הם מכל, אז חזרו ובאו אליו אחרי כן.

ולזה כשאמר להם: **מדוע באתם עתה אלי, הלא אתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם,** השיבו: **עתה ידענו** כי מה ש**'ראו ראינו'** שהיה לנו יראה, כי זה היה ממך **'כי היה ה' עמך'** ועל ידך באה לנו היראה הזו, **'וכאשר עשינו עמך רק טוב'** (פסוק כט), רצ"ל, עמך ובזכותך וכוחך עשינו רק טוב, אבל עתה כאשר שלחנו אותך חסרנו כל אלה, לכן: **'אתה עתה היה ברוך ה'** [שתהיה לנו] לצדיק ומורה דרך, ונהיה נלווים עמך כמאז ומקדם, **'ויעש להם משתה ויאכלו וישתו'** (פסוק ל) **כמו דרך הצדיקים, שאוכלים עמו ושואבים רוח הקדושה ממנו".**

תפארת שלמה

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יסב לכ"ד סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָ"ם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ

אורה ושמחה תעטפנו, לשגר ברכתינו, מעומק לבבינו, קדם מעלת כבוד ידידינו הנכבד המפואר, האי גברא יקיר
בכל דבר קודש לבו ער וחם, וה' ברך את **אברה"ם**, רודף צדקה וחסד לפרט ולכלל, על כל מכיריו נער"ץ ואר"ה
רחים ומקיר רבנן תמיד בכל עת ועידן, ואיהו גופיה צורבא מרבנן, תומך נלהב למען מוסדותינו ברוח נאמן ומסור
הוא הגביר הוקם עולה של תורה ותפילה, בהקמת בתי כנסיות בתוככי ויליאמסבורג יע"א לשם להתאדרת ולתהילה
משמיא זכה לעשות רצון צדיק כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בהרחבת גבולי קדשינו בכשרון מעש וברב תבונ

הרבני הנגיד הגבלה והנכבד, עושה ומפעה צדקה וחסד

מוה"ר

אברהם נראך הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בויליאמסבורג יע"א

מגדולי תומכי מוסדותינו וקהילתינו הק'
ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
פה בני ברק יצ"ו

להגל שמחת אירוסי בנו למזל טוב ובשעטו"מ

החתן החשוב המופלג בתוי"ש כמר **אפרים פישל** הי"ו
עב"ג הכלה החשובה שתחי' בת מוה"ר **ברוך יודא פריעדמאן** הי"ו
מנכבדי קהילתינו הק' בויליאמסבורג יע"א

והברכה אחת לעשרת זקנים בני בנים

מוה"ר שמואל חיים נראך הי"ו
מנכבדי ופארי קהלתינו הק' בעיר בארא פארק יצ"ו
מח"ס מעשי חשב

מוה"ר חיים יהושע געלבשטיין הי"ו
ראח"ק דק"ק עצי חיים סיגוט בויליאמסבורג יצ"ו

יהי' שיזכה לראות ולרוות רב תענוג ונחת,
תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו
הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך
הרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומברכים בתשי הזדאה והפרכה לעומתו

וועד קרן הבנין

תורה

קוב"ח חדי בעסק התורה, אף שאינו לשמה בתחילה

ויאמר יעקב וגו' **אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה.** "יש לרמוז בכאן שילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה" כמאמרם ז"ל (פסחים נ:), **כי התורה והמצות הם מטעמים כביכול לחקב"ה אבינו שבשמים.** וזהו שאמר: **מטעמים לאביך כאשר אהב** וגו', **בעבור אשר יברכך** וגו', **אף שיהיה הדבר בשקר, כמו שהיה כאן הענין בשקר,** כיון שכוונת יצחק היה לברך את עשו, ויעקב לקחם בערמה, כן ילמוד אפילו שלבו עדיין מלא ערמימות ולא בא עדיין אל האמת הברור. ואמר: **'אולי ימשני'** על דרך שפירש הרב מלובלין מה שאמרו ז"ל (עירובין יג:) **'ימשמש במעשיו כו' ואמרי לה יפשפש במעשיו',** פירוש שימשמש אפילו במעשיו הטובים אם נעשו בלא פניות, ואם נעשו על צד היותר טוב, על דרך שהאדם ממשמש בגד משי אם הוא טוב מאוד אם לא. וזה שאמר: **אולי ימשני אבי שבשמים** ויראה שהלימוד והמצות בשקר, **והבאתי** ח"ו **עלי קללה.** והשיבה: **עלי קללתך בני ולך קח לי. כי ילמוד אפילו שלא לשמה,** "וקוב"ה חדי **בפלפולא דאורייתא",** ולוקח **'בגדי עשו החמודות' שלומד בחדוה ותאוה שיקרא רב.**

זרע קודש

העוסק בתורה אי"צ לל"ט מלאכות, דט"ל תורה מחייתו

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו'. יש לפרש בזה על דרך (כתובות קי"א:) 'כל העוסק בתורה טל תורה מחייתו' **ושמעתי מאא"ז זללה"ה כי יש ל"ט מלאכות שהם לצורך חיות וקיום האדם אך כשעוסק בתורה אינו צריך ל"ט מלאכות גשמיות כי הטל תורה מחייתו,** ויש לומר שלכך נקרא התלמיד חכם שעוסק בתורה בחינת שבת כיון שהוא שובת מן הל"ט מלאכות ואינו צריך להם כי טל תורה מחייתו, וזה יש לומר שמרמז הפסוק בברכתו של יעקב **'ויתן לך האלקים מטל השמים'** וגו' היינו **שלא תצטרך לט"ל מלאכות הנשמיים רק יתן לך את כל מטל השמים דלעילא** וקל להבין.

דגל מחנה אפרים

תפילה

כח התפילה בהכנעה ולב נשבר

ויעתר יצחק לה' וגו', **ופירש"י שאינה דומה תפילת צדיק בן צדיק כו'.** שמעתי בשם גאון אחד שהפי' כך, דהנה יש לדקדק בפירש"י שהול"ל איפכא שאינו דומה תפלת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק, אך הנה אי' בגמ' במעשה שירד רבי עקיבא לפני התיבה ואמר אבינו מלכנו ונענה כו' [אחר שאחרים התפללו לפניו ולא נענו], לא מפני שזה גדול מזה כו', **והטעם כי רבי עקיבא חי' בן גרים ולבו חי' נכנע יותר ולזה נענה,** וז"ש בפרשתן **'ויעתר' 'לו' ח', לו ולא לה',** ומתרץ **'שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת'** כו' ר"ל **'שתפלת צדיק בן רשע טוב מתפלת צדיק בן צדיק'** כנ"ל, לפיכך **'לו ולא לה',** ר"ל **שזה אין צריך לכתוב בהפסוק 'ויעתר לה' שזה בודאי שהיא נענית רק הרבותא שנענה גם הוא.**

צמח ה' לצבי

יצחק התפלל עבור כבוד שמו ית' ועבור כנסת ישראל

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו ויעתר לו ה' וגו'. כי לכאורה נראה שהצדיק הוא בוש להתפלל בדבר שנוגע לעצמו וגו' רק שהדרך של הצדיק **להתפלל על ה' כביכול ע"ד מאה"כ 'בכל צרתם לו צר', ועוד שכל מגמותיו של צדיק שיתרבה כבוד שמים** כו'. אבל כל כוונתו שיושלם רצון הבורא ב"ה וזהו **'ויעתר יצחק לה'** ר"ל שתפלתו היה בשבילו כביכול לעשות נחת רוח ליוצרו, **'לנוכח אשתו'** כי כוונתו של צדיק להמשיך חסדים לכנסת ישראל היא השכינה הקדושה וזהו נקראת נשמ"ת כ"ל ח"י אשר דרך שם יושפע כל החסדים וזהו **לנכ"ח** ראשי תיבות **נ'שמת כ'ל ח'י** כי נקראת אשתו כידוע, **'כי עקרה היא'** כי עקרת הבית היא, **'ויעתר לו ה'** וגו' עיי"ש.

זרע קודש

מפניני או"ר החיי"ם הקדוש

ויהי יצחק בן ארבעים וגו' טעם שהוצרך להודיע זמן נשואיו מה שלא נהג כן באברהם בא לתת טעם לעיכוב הזמן ששהה יצחק בלא נישואין עד עבור מ' שנה, ואמר הטעם בקחתו את רבקה בשביל קיחת רבקה שהה עד מ' שנה, וכמו שגמר אומר לו לאשה, פירוש לו מיוחדת היא בת זוגו הא למדת שקודם לה לא היתה לו בת זוג וכמו שכתבנו בפרשה הקודמת (לעיל יח י), והיא קטנה היתה שנולדה בעקידה כשהוכשר לילד, ומעתה אין תרעומת על יצחק ששהה עד מ' שנה גם על אברהם שעכב עד מ' שנה, כי אז היתה בת ג' שנים כפי החשבון.

כולל עצי חיים
צדקת
רבי מאיר
בעל הנס
מיסוד של כבוד קדושת מעלת הרבנית
סימע • סאטמאר
אלקא דמאיר עינינו
החותמת אנ"ש עניי ארץ ישראל על שהודות הקודש
וְרַבּוּ כְּדָגִים יִדְגּוּ וְיִשְׁמְרוּ וְיִשְׂמְחוּ וְיָגִילוּ
באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות רבה ויעצומה למען הדרמת והחזקת כוללינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו, ה"ה
כ"ק הרב הגה"צ
רבי שלום אליעזר
טייטלבוים שליט"א
רב קהל יושב ראש ד'באטשאר וו עזה.
נשיא כולליגו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס
בני הבכורי ויקירו של מרן הבית"ק זי"ע טייטלבוים
לרגל שמחתו בנישואי נכדן
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת
החתן החשוב המופלג בתוי"ש
הרב חנני' יע"ט ליפא שליט"א
בן חתנו הרה"ג ר' יואל הענך הורוויץ שליט"א
מו"ץ בקהלתינו הק' בארא פארק יע"א
וזאת הברכה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, וזכות מעשיו הכבידים למען הפרט והכלל, ילווה אותו על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו מרן רביה"ק זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב
החותמים למען שמו בכבוד והערכה
הנהלת הכולל בארה"ק
הנהלת הכולל בארה"ב
רבני ולומדי הכולל

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי. יש לפרש כי היא חשבה מחמת הרציצה כי חיו שניהם רשעים, לכן אמרה בשלמא יצחק מצווה על פו"ר, אבל למה זה אנכי, ועל דרך שמפרשין בן חכם ישמח אב ובן כסול תוגת אמיו, אמו דייקא, כי האב מאי דמפקדה בעי למיעבד, אבל אם בן כסול למה לה, כי אינה מפקדה על פו"ר, והשיבו לה שני גוים בבטנך זה לרשעו וזה לתומו ואחד צדיק.

(ישמח משה)

☆

ראינו כי הי' ה' עמך וגו' ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך ה'. ונראה לפרש עפ"י מה שאמר חז"ל לא יאמר אדם לחבירו לך בשלום שהרי דוד אמר לאבשלום לך בשלום והלך ונתלה אלא לך לשלום, והטעם כי בשלום משמע שכבר הוא בשלימות גמור ובעודו חי אינו בטוח אם הוא בשלימותו, אמנם על יצחק אבינו היו בטוחים שכבר הוא בשלימות גמור ע"כ אמרו ונשלחך בשלו"ם ומזה הבינו כי חי עמו שהרי אמרו לו לך בשלום ועכ"ז עודני חי ולא נחסר לו מאומה, וז"ש ראה ראינו כי היה חי עמך ונשלחך בשלום ועכ"ז אתה גם עתה ברוך ה'.

(זכרון אלעזר)

☆

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. ויש לפרש על פי מה דאיתא במדרש בפסוק עה"פ יעקב אשר פדה את אברהם, כי בזכות יעקב ניצול אברהם מכבשן האש, וזולתו כבר היה חייו אברהם נשרף באור כשדים, והוא אומרו "ואלה תולדות יצחק בן אברהם", בזכות תולדות יצחק שהוא יעקב "אברהם הוליד את יצחק", כי זולת יעקב שהוא תולדות יצחק, כבר היה אברהם נשרף קודם שיוליד יצחק.

(ויטב לב)

☆

בא אחיך במרמה ויקח ברכותיך. וי"ל דלכאורה קשה האיך לקח יעקב הברכות שהם טוב עוה"ז והלא שכר מצוה בהא"ע ליכא, אכן ידוע דהוא רק שכר תורה שבכתב, אבל שכר תושבע"פ מה שמוסיפים החכמים מדעתם אף מה שלא נצטוו בפירוש, ע"ז איכא שכר טוב גם בהאי עלמא, ולכך כתיב ויבא לו יין ויישת שלא ביקש ממנו שע"י הוספה הזאת יגיע לו שכר בעוה"ז, ולכן בדין הוא שיטול שכרו ויברכהו בטוב עוה"ז, וזהו כוונת המדרש בא אחיך במרמה ויקח את ברכתיך שאף הברכות שאתה מבקש נתתי לו והיינו טוב עוה"ז ועל אף ששכר מצוה בהא"ע ליכא, אכן הוא בא בחכמת תורת"ו במה שהוסיף מדעתו, ועי"ז ויקח את ברכותך אותן הברכות שאתה מבקש לו נתתים.

(קדושת יו"ט)

☆

ויתן לך אלהים וגו'. ונראה עפי"ד האלשיך לפרש הכתוב אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה, כי לפעמים מדת הרחמים היא תטיב ולפעמים גם מדת הדין שמתחפכת לרחמים, אך אם הטובה באה על ידי מדת הרחמים בלבד לא יתמיד כי אפשר תקטרג מדת הדין, אכן

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותינו"ק עצי התמרים

היה יכול להתפלל 'לנוכח' אשתו, שהיתה מלובשת בבגדי צניעות

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו. כששבת פעם רביה"ק זי"ע בעיר סענפעטער בפרשת תולדות, הוכיח בדרשתו בענין צניעות בנדי הנשים, ואמר בתוך דבריו בדרך צחות, שעל כן אמר הכתוב **ויעתר יצחק לה' "לנוכח" אשתו, שהיתה אשתו מלובשת בבגדי צניעות, והי' מותר לומר נגדה דברים שבקדושה של תורה ותפלה.** ודייק רבינו מיד ואמר שאומר דרש זה רק "בדרך צחות", ובוודאי שאין זה שבח וחידוש להאמהות הקדושות, אבל יש בזה לרמז לעורר לבב העם, שאין לומר שום דבר שבקדושה נגד בגדי פריצות.

ואמר רבינו פעם בדרך מליצה לאחד מתלמידיו שזה פי' הפסוק **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה, דאם הולכין בבגדי פריצות אז אסור לומר דברים שבקדושה ולעשות ברכה נגדה,** וע"כ בכדי שנוכל לומר קידוש והבדלה וברכות בבתינו צריכין הבני בית ללבוש בגדי צניעות, ואז נמשך ברכה לתוך הבית, וז"פ הפסוק **"ראה" שצריך קודם להיות "ראה" שנוכל לראות,** דאם ח"ו הולכים בבגדי פריצות, אז אסור להסתכל וא"א לראות, **וצריכין לעצום עין,** ורק אם יהיה בחינת 'ראה' **שיכולין לראות ולהסתכל על בני ביתו, אז יומשך לכם ברכה "אנכי נותן לפניכם היום ברכה".**

תפארת יואל (ח"ג עמ' ע"א)

כאשר גם מדת הדין מסכמת תהיה הטובה לתמיד, ולכן כאשר "אלקים" שהוא מדת הדין יחננו וגם יברכנו, אז יאר פניו אתנו "סלה" ע"כ, ויצחק רצה לברך את בנו לא את עצמו בלבד, אלא ברכה נצחיות לו ולזרעו אחריו, ע"כ ברכו אשר מדהי"ד שהוא אלקים יסכים לברכה אשר ברכו אבינו כדי שיהי' ברכה נצחיות, וז"ש רש"י ויתן ויחזור ויתן, כיון שהוא ממדת הדין הברכה אין לה סוף.

(עצי חיים)

☆

ויתן לך אלקים וגו'. וברש"י ויתן ויחזור ויתן, ויובן לפי מה שנודע ההפרש שבין שלות הצדיקים לשלות הרשעים, דברשעים כל שלותם ושמחתם הוא שמחה שאחרי' תוגה ר"ל, ותחלתן שלוה וסופן יסורים, וכל תעניגי העוה"ז אחר עבור התענוג אין בו כ"א צער וחרטה, אבל בצדיקים המתענגים על הי' אחר שמחתם ניתוסף להם שמחה על שמחה, ואיתא בספה"ק שזהו המבחן בכל דבר שמחה וטובה אם הוא מצד הקדושה לרצון לפני השי"ת, אם אח"כ נצמח מזה שמחה וטובה אזי הוא מצד הקדושה, וההיפך בהיפך חיו, וזהו הכוונה ויתן לך האלקי"ם שברכתו יהי' מאלקים יתי"ש מצד הקדושה, אשר הוא מצמיח עוד שמחה וטובה אחר שמחתה, ולכן אמר ויתן ויחזור ויתן, שיען שהוא מצד הקדושה, לכן הוא גורם נתינה אחר נתינה ומוסיף בכל פעם, משא"כ לעשו אמר משמני הארץ יהי' מושבך ולא אמר ויתן וגו' כי ברכתו הוא רק לזמן ולבסוף יהי' אחריתו עדי אובד.

(דברי יואל)

☆

וירובו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים וגו' כי עתה הרחיב ה' לנו. וי"ל לפמ"ש החתם סופר שיש חילוק בין השפעה הבאה בכח השבעת שמות הקדושים, להשפעה שמצינו אצל אלישע שהיתה בכח התפלה, כי בשמן דאלישע כתיב אין עוד כלי ויעמוד השמן, ואמרו חז"ל עמד שער השמן שנתייקר השער, כי כל צינורי השמן שהיה ראוי להשפיע אל הזיתים המשיך לתוך כלי האשה, וממילא נתקלקלו כל הזיתים ונתייקר השמן, אמנם ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקודש משנה כח עליון גבוה מעל גבוה טרם בוא השפע ונשפע מצינור חדש מלמעלה, ואינו

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבותי"ה"ק עצי התמרים

הלומד רק שידע לענות בהמבחן, הוא 'איש שדה' סובב הולך ומבטל ימיו. אבל האוהב תורה יושב אהלים כל הימים ביגיעה וגדל בתורה

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים. שמעתי בשם כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע לפרש בדרך צחות, כי יש תלמידים אשר מחמת כי מוח טוב יש להם, המה סומכים עצמם כי יוכלו לרמות את רבם בעת הבחינה בסוף השבוע, ועל כן בכל השבוע המה מבלים זמנם בדברים בטלים להבל וריק רח"ל, ולפני הזמן המה לומדים בהעברה בעלמא שיעורי הישיבה בחפזון ובמרוצה לצאת ידי חובתם, אמנם לימוד כזה אינו אלא באמירה ובהעברה בעלמא ואינו שוה כלום, ולא באלה חלק יעקב. אבל מי שלימודו הוא באמת ואמונה ולא לרמות, הוא מייגע עצמו בכל השבוע בעסק הלימוד מתוך צער ויגיעה, ואינו מבלה ומבטל זמנו להבל וריק, ואינו מש מאהלה של תורה אף רגע אחד. וזה שאמר הכתוב **'ויהי עשו איש יודע ציד'**, פירש"י, **יודע לצוד ולרמות את אביו בפיו, וכלומר שכל לימודו לא היה אלא מן השפה ולחוץ לרמות את אביו בעת הבחינה,** ועל כן היה לו עת זמן ופנאי להיות **'איש שדה' ולסובב בחוצות ובשווקים,** משא"כ **'יעקב היה איש תם'**, פירש"י, מי שאינו חריף לרמות קרוי תם, כלומר **שלימודו היה באמת ואמונה לשם שמים ולא לרמות ועל כן היה יושב אוהלים, שהיה מייגע את עצמו תמיד על עסק התורה ולא היה מש מאהלה של תורה אף לרגע,** עכדה"ק.

עטרת יהושע (פר' תרומה)

המתכסים בחלוקא דרבנן ועי"ז בכחם להסית ולהדיח, בעסער זאלן זיי זיך אויסטוהן די קאפלעך

ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך כו' ולכה אפוא מה אעשה בני. איתא במדרש שלעולם הבא כשהקב"ה בא ליפרע מעשו, מה עשו עושה, מתעטף בטליתו, ובא ויושב לו אצל יעקב וכו' (מדרש תנחומא פרשת צו). הוי עובדא באתרא קדישא מירון אחר תפילת רביה"ק (בנסיעתו בשנת תרצ"ב לפ"ק) שח רבינו עם אנשי טבריא, והיה שם אחד מהאנשים חשובים, ששאל אם יכול לשאול שאלה מאת רבינו, אבל בתנאי שרבינו לא יקפיד עליו אם יאמר איזה דבר שלא כרצונו, והרכין רבינו את ראשו, כאילו הסכים לכך, והמתין על שאלתו. ואמר בשאלה: הלמאי, שרבינו יוצא בחריפות כל כך נגד כת המזרחי, דהא סוף כל סוף הם שומרי תורה ומצוות ושומרי שבת ותפילין, מילא האנשים החילונים פורקי עול, עליהם יכולים לדבר נגדם כמה שרוצה, אבל על המזרחי אף על פי שהם נתפסים ברשת הציונית, אבל הלשונות שרבינו צעק נגדם, בוודאי אין כדאי כיון שלמעשה הם שומרי תורה ומצוות.

רבינו עמד לרגע שקוע במחשבותיו הטהורות, והתחיל לצעוק בקולי קולות: **שטייט אין מדרש לעתיד לבא עשו מתעטף בטליתו ובא, דער גרעסטער בראך איז ווען עשו קומט מיט א פרומען לבוש איינגעהילט מיט א טלית שכולה תכלת, און טאקע מיט דעם פארנארט ער דעם דור, בעסער זאלן זיי זיך אויסטוהן די קאפלעך, און אזוי ארום וועלן זיי נישט פארפירן אזויפיל אידן מיט זייערע פארדרייטע דיעות כוזבות.**

דרך המלך (ח"א עמ' קי"ג)

לוקח ההשפעה מצינורות המשפיעות לאחרים ע"ש, ובזה י"ל שכאשר ראו רועי גרר שמצאו עבדי יצחק באר מים חיים והיה נובע בתוכו שפע מים רבים יותר מאשר בבארות שלהם, באו בטענה ואמרו לנו המיים כי המים שנשפעו בתוך בארותיו נמשכו מצינורות השפע שלהם בכח התפילה, ולז"א כי עתה הרחיב הוי"ה לנו היינו שהשפע והחרחבה באה מאת השמות הקדושים ולא בכח התפילה, וא"כ לא נטל משלהם כלום.

(ברך משה)

☆

ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. יבואר לפמ"ש בשב שמעתתא לפרש אמרם ז"ל בת תחלה סימן יפה לבנים, כי איתא בזוהר שהיראה נקראת בת והתורה נקראת בן, ואמרו חז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שאין יראתו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת, וזה שאמרו בת תחלה היינו מי שמקדים היראה, סימן יפה לבנים היינו התורה, שע"י היראה התורה מתקיימת ע"כ, והנה יצחק אבינו בירך את יעקב בנו בברכת התורה, כמבואר במדרש ויתן לך האלקים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה דגן זו תלמוד תירוש זו אגדה, ולכן הקדים לברכו ביראת שמים ופתח ואמר ראה ריח בני כריח שד"ה, דשדה ירמוז על יראת שמים ע"ד דאי בתיקוני זוהר"ק ולית שדה אלא אשה, ואשה רומז ליראה ע"ד הכי אשה יראת ה' היא תתהלל, ולכן יעקב אבינו אשר ריחו מלא יראת ה' הוא יהולל ויבורך מלפני ה', ויפתח לו שערי תורה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"פ רבותינו"ק עצי התמרים

נעתיק כאן מתוך שיחת כ"ק מרן רבינו שליט"א עם כ"ק אדמו"ר מתולדות צבי ספינקא שליט"א, יום ה' פרשת תולדות תש"ע לפ"ק

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: די וואך איז פרשת תולדות, איז דא א מעשה בקבלה פון רבי ר' מענדעלע (הרה"ק מרימאנוב ז"ל), דער זיידע דער חקל יצחק פלעגט דאס דערציילן, דער טאטע ז"ל (הגה"ק ר' שמואל צבי האראוויטץ ז"ל) פלעגט דאס אויך דערציילן, יעקב מיט עשו האבן זיך צוטיילט מיט די צוויי עולמות, יעקב אבינו האט געמאכט א ישיבה און געזינן און געלערנט מיט בחורים, ס'איז דארט געווען פיין וואכעם, און עשו גייט ארום אינמיטן די נאכט אין פעלדער און וועלדער און טראכט זיך איז דען דאס מיין עולם הזה?!, קומט ער אריין אין די ישיבה צו יעקב, גיט ער א קוק און וואנדערט זיך וואס גייט דא פאר?!, האט ער געזאגט, איך וויל זיך טוישן!, נו, האט יעקב געמומען די פערד און וועגעלע, און עשו האט זיך געזעצט אין די ישיבה, און דער עולם וויסט נישט וואס טוט זיך דא מיט איהם, דער רבי ר' מענדעלע האט עזאגט אז מ'האט געהאלטן אין מס' בבא קמא...

רבינו: יא, מ'זאגט אז יעקב האט דעמאלטס געהאלטן אין פרק מרובה דף ע"ז...

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: איז דעם ערשטן טאג, יומא קמא לא אמר ולא מידי (מלשון הש"ס, שבת פו:), ער האט נישט געזאגט משום חולשא דאורחא, ס'האט שוין געמומען אפאר טעג ביז מ'האט געזעהן מיט וועמען מ'האט דא צו טוהן, איז מען זיך צוגאנגען, און ס'איז שוין געווארן אין ישיבה אויס לעכטיג און אויס וואכעם. עשו האט געזעהן אז ס'איז נישט פאר איהם א געשעפט, איז ער צוריק געקומען צו יעקב און צוריק געגעבן די ישיבה, אבער דאס פערד און וועגעלע האט יעקב שוין נישט צוריק געגעבן, האט ער אויסגעפירט, פון דארט נעמט זיך אז די לומדי תורה דארפן זיין מיט די מחזיקי תורה גלייך.

רבינו: כ'האב אלס קינד געהערט די מעשה אזוי, עשו איז ארום געגאנגען אין וואלד, ס'איז געווען קאלט און פארפרוירן, און ער זעהט פון דערווייטנס אז דארט ערגעץ לייכט, האט ער געטראכט אז ער וועט גיין אהין זיך אנווארעמען. ער קומט דארט אריין, זעהט ער יעקב אבינו זיצט דארט און לערנט מיט בחורים, יעקב רופט איהם אריין 'ברוך הבא מיין ברודער', און ער גיט איהם א וואריימע טיי ער זאל זיך דערקאפן דאס הארץ, פרעגט איהם עשו 'וואס טוהסטו דא?', זאגט ער 'איך לערן', זאגט עשו 'אנטשולדיגט, מ'האט דאך זיך צוטיילט מיט די עולמות, דו האסט דאך געמומען עולם הבא, און איך האב געמומען עולם הזה, און גיב א קוק דו זיצסט דא און דו לערנסט אין א בית מדרש, ס'איז פיין וואכעם, און איך פלאג מיך ארום', זאגט איהם יעקב, נו, גוט, בלייב דא אויך לערנען. פרעגט עשו, וואס לערנט מען?, האט יעקב געזאגט בבא קמא דף ע"ז, דארט איז דער עמוד גמרא נאר איין שורה. עשו זעצט זיך אראפ און לערנט דורך די שורה, און שוין האט ער אפגעלערנט א עמוד גמרא, זאגט ער, אזוי, מ'קען אפלערנען א עמוד גמרא איינס צוויי... און ער וויל שוין איבער מישן און וויטער גיין, זאגט איהם יעקב, ניין ס'גייט נישט אזוי, מ'דארף צו לערנען אויך תוס', הייבט עשו אן צו לערנען תוס' און הייבט זיך אן צו מוטשען, און מ'פרעגט איהם א קשיא, הייבט זיך עשו אויף, און זאגט, ווי איידער דאס, איך גיי מיר צוריק אין וואלד אריין, כך שמעתי אלס קינד, נאר כ' האב נישט געווואוסט אז מען דערציילט עס נאך פון רבי ר' מענדעלע.

משולחן מלכים (חלק ג')

***[ועי' בס' דברי תורה** (מהדורא ב' אות קי"ב) **מהגה"ק ממונקאטש ז"ל שהביא סיפור זה, ובתחילתו כתב בזה"ל: "משל הקדמוני בשם גאון אחד ויצדיק ז"ל וכו", עיי"ש].*

כִּי עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם
וּבֵין דּוֹרוֹתֵינוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת ה׳

(יהושע כב, כז)

לאויר פארזיכערן
אונזערע זכותים

אין ערליכן הייליגן חינוך הבנים והבנות פון
אונזערע דורות!

התמדת התורה, יראת שמים, מדות טובות, השקפה טהורה, צניעות וקדושה
בדרך הסלולה לנו פון רבינו הקדוש והטהור זי״ע עד ביאת גוא״צ בקרוב.

די גאַנצע פרשה איז עפעס הפלא ופלא, ס'איז נישטא נאָך אזא פרשה פליאה ווי די וואָבעדיגע סדרה. (תשכ"ח)

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. (פה יט) לא הגלה ה' את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים (פסחים ז:). **המל"מ** (שער הפסוקים שמות) כתב: הכוונה בזה על הנשמות וניצוצות הקדושים שנשבו בין האומות, שגם הלו נקראים גרים, וגם נשמות הגרים המה מהנשמות שנתנו מישראל ונטמעו בתוך האומות העולם, והכל אחד הוא; וזהו **ו'אלה** ו' מוסיף על ענין הראשון, ללעיל בסוף הפרשה מנה תולדותיו של ישמעאל, ובשמעות הגלויות יתוספו מהם להיות נכללים **בתולדות יצחק** וישראל, ועכשיו התחיל הכתוב להגיד השתלשלות ולידת יעקב ועשו. וידוע דעיקר הגלות הוא גלותינו בתוך ממלכת עשו הוא אדום, ועל כן התורה קיצנו עד כי יוסף ויבורר כל הניצוצות ויחזרו ויתוספו אל הקדושה, וזהו **ו'אלה** מוסיף על הראשונים **תולדות יצחק**, לתוך מבני ישמעאל שנכרו למעלה, עוד יתוספו על בית ישראל נשמות הגרים וניצוצות הקדושים מבני עשו בגלותינו האחרון. (דברי יואל)

כל מקום שנאמר ואלה מוסיף על הראשונים (בראשית רבה ג). לכאורה הרי לעיל ליכר מתולדות ישמעאל, ואיך בא להוסיף עליהם תולדות יצחק. אמנם **מ"מ הקדושת יוסי טוב** פירש (סוכות ד"ה כי): כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, שמדריך את בניו בדרך זה שילכו אחריו בדרכו דרך התורה, ולא דרך אדום לא שעורם אבותינו, רק ילכו אחריו דייקא; וזהו **ו'אלה תולדות** להוסיף על הראשונים, שהדריך יצחק את בניו בדרך זה, שיהיו מוסיפין על הראשונים שהם יצחק ואברהם, וילכו בדרכיהם ואחריהם דייקא. (מידושי תורה)

כשנולד לאדם בן הכל שמחים, כי לא נודע עדיין מה טיבו של ילד זה, אבל כשמתגדל ויכיר במעשיו, אז אם הבן הוא רשע, גורם צער גדול לאבותיו, והשמחה שהיה להם בעת לידתו נהפך לצער ויגון, וגם אין זה זרע המיוחס אחרי אבותיו הכשרים. אבל בבן צדיק אדרבה כשמתגדל ומוסיף והולך במצוות ומעשים טובים, אז השמחה עוד יותר בכפלי כפלים מבעת לידתו, שהיו מעשיו סתומים אז, ובכל פעם שמתגדל הבן בצלימות השמחה יותר גדולה, וגם נשלם יותר הכוונה בתולדות, והוא זרע המתייחס אחר אבותיו הכשרים, דעיקר תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים (רש"י פה ו), וזה עיקר כוונתם בבקשת התולדות לעשות רצון ה', אם כן בכל פעם שהבן מוסיף והולך בשלמו ומוספו התולדות. וזהו **ו'אלה תולדות יצחק** בו' נוסף, להוות נוסף בכל פעם שהוסיף במצוות ומעשים טובים. (דברי יואל)

יעקב ועשו האמורים בפרשה (רש"י). לכאורה פתח בתולדות יצחק, וסיים בתולדות אברהם. ורואה לומרו (בבא מיא חייא לב): מזכירים שם המלקות אצל כל אחד מהאבות בפיוחד, ואומרים אלהי אברהם ואלהי יצחק ואלהי יעקב, לפי שכל אחד מהאבות עבד לה' בבחינה ובדעת אחרת, כי אברהם עבד את ה' במדת החסד, ויצחק במדת הגבורה, ויעקב במדת תפארת; וזהו **ואלה תולדות יצחק בן אברהם**, אלו התולדות שהיה ברצונו של יצחק להביא להעולם, היה בכוונת שכמו **שאברהם** שהיה מקור החסד **הוליד** את **יצחק** שהוא מקור הגבורה, כן יהיה לתולדותיו בחינה חדשה אלא כפי בחינת עצמותו, כי אז אין שום מועלת בילדתם, כי אין עצמותם שום מעלה. כדכתב **בדברי יחזקאל** (יח ד"ה ויאמר): מקובל בידינו העושה תשובות והתנהגות אחרת מרבו בשעת עשייתן מצוה, והוא עושה בלא שכל ובלא כוונה, הרי זה דבר גרוע מאוד; אבל לפעמים נראים שיהיו תולדותיו של יצחק מתנהגים במדת הגבורה כמוהו. וזהו **יעקב ועשו האמורים בפרשה**, כשיעקב ועשו הנם ביחד, אז אין ההכרח שיתנהג במדת הגבורה כדי להכניעו. (מידושי תורה רש"י)

לכאורה כיון שיעקב נולד בטבע נוטה לטוב ועשו לרע, ואם כן משולל הבחירה כמעט מהם, ואיך יאתה להם שכר ועונש (ישמח משה ד"ה עוד ע"פ). ונראה **להרמב"ל** (תפארת ו) כתב: מדוע נענש המצרים על שהעבידו את בני ישראל, הלא קיימו בזה גזירת המלך, אלא נענשו על מה שהוסיפו מלא רוע במירמה להרע הרבה יותר מהציווי; נמצא שאף שעשו נולד מטבעו לרע, מכל מקום הוסיף ממר כך רשעה על רשעתו ללא רוע במירמה, ולהבדיל בקודש יעקב הוסיף לקדושת הרבה יותר מאשר היה מוכן לפעול מטבעו, וזה עשה ללא טוב במירמה, ושפיר יאתה להם שכר ועונש. וזהו **ואלה** מוסיף על הרמשונים (ברמשית רבה ג), **תולדות יצחק, יעקב ועשו התמורים בפרשה,** כי כל אחד הוסיף בשמירתו זה לרשעו וזה לתומו, על מה שהיה מוכן אליה מטבעו. (דברי יואל)

יעקב נקרא מובחר שבאבות (ז"ר עו). לכאורה הרי מעלת האדם נערכת לפי ערך כובד עבודתו, והסברת נותנת ליעקב שנתחנך על ברכי אבותיו, והיה לו ממי ללמוד, לא היה קשה אצלו כל כך עבודתו לה'. ונראה דטבע התאומים על פי רוב להיות טבעם והנהגתם דומה, ונוטים לדעה אחת, ועל כן היה גדול נסיונו של יעקב, לגד שנולדו תאומים הוא ועשו הרשע מקור הטומאה, ועוד בהיותם בבטן אמם היתה מלחמה גדולה ביניהם, ולפיכך נקרא מובחר שבאבות. וזהו **ואלה** מוסיף על ענין רשמון, **תולדות יצחק** שזהו יעקב שהוא עיקר תולדתו של יצחק, והוא לגד הנקרא זרע יצחק, הוא מוסיף במעלתו על אבותיו, ומדוע היה יעקב מוסיף עליהם, לפי **שיעקב ועשו התמורים בפרשה,** ועמד בפני נסיונות גדולות ביותר מאחת שנולד ביחד עם עשו. (ג' דקדוקות רכח)

רצון הצדיק הוא להגיע לתכלית השלימות בעבודת ה', ומי יפסר להגיע לזה רק על ידי שילחום עם כוחות הסטרא אחרא, שזה מזכך נשמתו, ואמר שמנצח אז יוגדל שלימותו בתופן נעלה. וזהו **ואלה תולדות יצחק, יעקב ועשו התמורים בפרשה,** ופפשר דו' המוסיף קאי על יצחק, שבלידת עשו נתגברו כוחות הסטרא אחרא, והוי ליה ליצחק להלחם עמהם, ועל ידי זה עלה גם הוא במדריגה גבוהה יותר, וזה היה לו הוספה על מדרגותיו הקודמים. (טיב לבב)

הקדמונים נחלקו איזה עדיף, אם המתאוה ומתגבר על יצרו, אם האינו מתאוה כלל. ק"ז הישמת משה (קהלת יב) כתב: בהתחלת האדם ולפי העיקר כהמולקים, לפס נוטבע כך מבטן לדיק מה פעל, אבל כשעל ידי מלחמתו בחזקה כשם היצר כל כך, כלשמרו (ילוסלמי בראשית טו): שברשם הפך היצר הרע לטוב, זה ודאי עדיף מהלוחם כל ימיו; וזהו **ואלה תולדות יצחק, יעקב ועשו,** דבשמת עיקר תולדות יצחק הוא רק יעקב, אלא כל השלימות שהיה ליעקב ושיוכל לקבל שכר על עבודתו, היה על ידי שהיה ביחד עם עשו אחיו, ולחם והתגבר עליו. ומשר **התמורים בפרשה,** דרק עכשיו בפרשה שבו נולדו היו ביחד, דעל ידי זה בא לשלימות העבודה, אבל כשהתגבר עליו לגמרי, ויעקב פירש לתומו ועשו לרשעו, אז כבר אינם נחשבים ביחד יעקב ועשו. וזהו **ואלה תולדות** שבא להוסיף, שלריך להיות תמיד מחדש ההתגברות על היצר. ואין זה כמו שבכתה מקומות שבא להוסיף על ענין רשמון, אלא ההוספה הוא כמו (ברמשית כו) ויתן לך האלהים, ויתן ויחזור ויתן (רש"י), שבא להוסיף על אותו הדבר בעלמו שמדבר ממנו. (תפארת)

אם ישראל עוסקים בתורה לא ישלטו בהם אומה ולשון, ואף אם הרשעים רוצים לנגוע בהם לרעה, לא יהיה להם שליטה עליהם, אבל כשרפו יהיהם מלעסוק בתורה אז גבר ידי חויב, כלשמרו (ברמשית רבה סה): בזמן שקולו של יעקב מלוי בבתי כנסיות, אין הידים ידי עשו; והנה בזמן שהבנים מתנהגים בדרך האבות, הם מתייחסים אחריהם ונקרלים תולדותם, אבל כשסרים מדרכי אבותיהם, אז אינם נקרלים על שמם. וזהו **יעקב ועשו התמורים בפרשה,** לשמורה כילד יתכן להיות יעקב ועשו נשמתין זה אצל זה, הלא הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב (ספרי בהעלותך סט), והרי עשו יבוא עליו בכח החרב. על כן אמר **ואלה תולדות יצחק,** לימתי זוכין בני ישראל להקרא תולדות יצחק, כשמתנהגים בדרכיו ועוסקים בתורה ובעבודה, ועל כן שפיר יתכן להזכיר יעקב ועשו ביחד, שאין לו ליעקב לירא מפניו, כי מאחר שעמו התורה שנתנלו לחרב (שבת סג.) מבטל לחרבו של עשו. (תידושי תורה רש"ץ)

סיפורי צדיקים, בגיאור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה למיקים

ויתרוצצו הבנים בקרבה

הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל אבד"ק קראקא הוכיח פעם אחת את הבעלי בתים שבעיר שידקדקו על בניהם שילמדו רק עם חברים ישרים ויראי ה' בחדר אחד, ואף אם המלמד הוא ירא ה' בכל זאת אם החברים המה קלים ופרוצים יקלקלו את הבן הישר לעזוב ארחות חיים, ואמר כי זאת אנו יכולין ללמוד מן התוה"ק בפרשתן, כי חז"ל הגידו לנו (ב"ר ס"ג ו' הובא ברש"י) כי בעת אשר רבקה אמנו היתה עוברת על פתח ביהמ"ד יעקב היה מפרכס לצאת, וכשעברה על פתח ע"ז עשו היה מפרכס לצאת, ולכאורה תמוה בשלמא עשו ניחא שהיה מפרכס לצאת, אבל יעקב למה לו לרוץ לביהמ"ד, הרי אמרו חז"ל (נדה ל:) דכשהולד במעי אמו נר דלוק על ראשו ומלמדים אותו כל התורה כולה, ויש לו רב מלאך ה' צבאות ממש, ומה זאת הי' ליעקב אשר חפץ לילך לביהמ"ד, האם לא טוב ללמוד מפי מלאך מללמוד בביהמ"ד, אכן הענין היה שאף שהיה לו רב מלאך ה', לא אבה לילך עם עשו בחדר אחד.

(ליקוטי ישרים)

כשמות אשר קרא להן אביו

בליל שישי פרשת ויגש שנת תרמ"א התקיימה בבעלזא שמחת נישואיו של הרה"ק ר' יצחק ישעי' מטשחויב זי"ע בנו הצעיר של הרה"ק מצאנז זי"ע, שנשא את נכדתו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע (בת חתנו הרה"ק רבי יחיאל מקילאווייץ זי"ע), היה זה כמה שנים לאחר הסתלקות אביו הגה"ק מצאנז זי"ע וכל אחיו הקדושים באו להשתתף בשמחת החתונה, ובראשם הגה"ק משינאווא זי"ע שהוא היה המחותן מצד החתן, בכל יום משבעת ימי המשתה ערכו סעודת שבע ברכות כנהוג, למחרת החתונה בערב שבת קודש הגישו רק תבשיל אחד עם רוטב "ראסיל", כמנהג בעלזא שביום שישי ערש"ק נטלו לידים לסעודת "ראסיל", הקפיד הרה"ק משינאווא מדוע לא נתנו דגים ומרק כנהוג בכל סעודת מצוה, התנצל הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע ואמר: גם אבי הרה"ק מהר"ש זי"ע נהג בסעודת שבע ברכות בערב שבת לאכול רק "ראסיל"... והוסיף: רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת תולדות על הפסוק "וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להן אביו" וזה לשונו הק': ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות, ויש בזה התעוררות וקל וחומר, שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה ק"ו לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו של יצחק כמו שמות שאר האבות, וזו מדה כנגד מדה" עכל"ק.

(באהלי צדיקים)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויתרוצצו הבנים בקרבה וגו'. פירש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. **ואמר אא"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצוק"ל, בדרך צחות,** והקשה בשלמא יעקב פרכס לצאת לתורה ולא יצא, משום כי עשו הראשון ללידה מעכבו ולא יכול לצאת, אבל עשו כיון שפרכס לצאת אמאי לא יצא מי מעכבו. ותירץ כי עשו ישב על הפתח ולא רצה לצאת, כדי שיעקב לא יוכל לצאת לתורה, עכ"ל ודפח"ח.

ועל דרך זה י"ל במ"ש וידו אוחזת בעקב עשו, ופירש"י שהיה אוחז בו לעכבו. הכוונה כיון שראה יעקב שעשו מפרכס לצאת לע"ז, היה אוחז בו לעכבו שלא יצא מן הדת, ואף שעל ידי זה היה ליעקב ביטול תורה כי כיון שעכבו מלצאת גם הוא לא יכול לצאת לתורה, אמנם עת לעשות לה' הפרו תורתיך, וביטל א"ע ואת תורתו כדי לעכבו לעשו שלא יצא מן הדת אולי יוכל להחזירו למוטב.

דברי ישראל

וישב יצרק בגרר. י"ל בדרך צחות, יצחק אבינו ע"ה שרצה לשמור שבת, אבל על צד שהיה לאבותינו דין בני נח לא הותר להם זאת עדיין, ולכן שבת שביתת השבת בגרירה שאמרו רז"ל סוף פ"ב דביצה, גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ, דממה נפשך אם דינו כישראל לא עשה מלאכה, כי מלאכת מחשבת אסרה תורה וזו אינה, ואם דינו כבן נח הלא עשה מלאכה, כי דין דמלאכת מחשבת אינו רק אצל ישראל כי ממשכן גמרינן שלא הי' לבני נח.

בני שלשים

בס"ד

לך יובילו מלכים שי׳

בהררי ציון קרתא קדישא, נשגב ברכיתני בנהורא נפישא, לכבוד בע"כ ידידיני האי מרעיתא טבתא, בלא בדע וחכמתא, עיבד לנפש עמו, מה טוב ונעים, מכבד את ה' ביהונו, נידע בצדקת פזרונו, עושה כשלבבה איתיה, בגדולי מחזיקי תורה, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבני ביתר לבנין קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עושה ומעשה בצדקת הנדיש, פועל פעולות נדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד מו"ה

שלום יצחק יאקאבאוויטש

הי"ו

בראשי קהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

מגדולי תומכי וועד קרן הבנין דקהלתינו ומוסדותינו הק' בעיה"ק ת"ו

זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו

לרגל יום שמחת נישואי בתו למזל טוב

עב"נ הבה"ח העילוי והנעלה, מופלג בכל המעלות ובדות, כש"ת

כמר מרדכי נאטליעב נ"י

בן ידידינו הרה"ח ר' **צבי מאיר נאטליעב** הי"ו

תקרב רינתנו, לפני ה' אליקינו, שיהיו בע"כ בכל יו"ח רב נחת דקדושה, בבדה נדושה, עדי מכה בקרוב הימים, לתשורת עולבים, ויתחזינה עינינו, בבניא נאלינו, ובלבינו בראשינו, בבהרה ביומי אמן.

המברכים בחוקרה והערכה

וועד קרן הבנין

בעיה"ק **ירושלים** תובב"א

פרפראות לחכמה

מצמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', ונל"פ עפי"מ דאיתא בגמ' (סנהדרין צ"א:) פלוגתא אנטונינוס ורבי מאימתי יצה"ר ניתן באדם משעת יצירה או משעת יציאה, וז"ש ויתרוצצו הבנים בקרבה דכשעברה על פתחי ע"ז הוא מפרכס לצאת, ומוכח דהיצה"ר בא משעת יצירה, ורבקה סברה משעת יציאה, לכן ותלך לדרוש, לדעת אם היצה"ר בא במעי אמו או בשעת לידה, ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך, ודרשו חז"ל (ע"ז י"א.) זה אנטונינוס ורבי היינו שהם חולקים בזה.

(דרוש שמואל)

☆

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', וי"ל עפי"מ דאיתא בגמ' (קידושין ל"א.) כשאמר הקב"ה אנוכי ה' אלוקיך אמרו לכבוד עצמו הוא דורש, עד כשאמר כבד את אביך ואת אמך חזרו והודו לדברו הראשונות, אבל אם ח"ו אינם מקיימין כיבוד אב יאמרו האומות לכבוד עצמו הוא דורש, והשתא א"ש ויתרוצצו הבנים בקרבה, ותאמר אם כן שאינם מקיימין מצות כיבוד אב, למה זה אנוכ"י היינו מה שאמר הקב"ה אנוכי ה' אלוקיך הלא יאמרו האומות לכבוד עצמו הוא דורש.

(מדרש יהונתן)

☆

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', וי"ל עוד עפי"מ דאי' (ילקוט שמעוני רמז ק"ט) עה"פ ותפול מעל הגמל שחשדה יצחק מאליעזר ודנה כסוטה, ואי' בגמ' (ברכות ל"א:) דסוטה שהשקוה מים המאררים ונמצאת כשרה, אם היתה יולדת בצער יולדת בריוח, ואמרו עוד בגמ' שם דאם היתה יולדת ולד אחד, מעכשיו יולדת שנים, ובזה יובן מאמה"כ ויתרוצצו הבנים בקרבה פי' שהיתה יולדת בקושי, ותאמר אם כן למה זה אנוכי, למה נתאויתי והתפללתי על ההריון, אם אני יולדת בקושי על כרחך שאיני כשרה ח"ו, ותלך לדרוש את ה', ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך, היינו דהשכר שלך הוא שיוולדו לך שנים.

(מדרש יהונתן)

☆

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', ויש לפרש עפי"מ דאי' בגמ' בכמה דוכתי (פסחים כ"ב. ב"ק מ"א. קידושין נ"ז. בכורות ו') שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלוקיך תירא פירש מפני שחשש משתי רשויות עד שבא ר' עקיבא ודרש את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, והנה רבקה ראתה שכשעוברת על פתחי ע"ז היה עשו מפרכס לצאת, וכשעוברת על פתחי שם ועבר היה יעקב מפרכס לצאת, והנה רבקה לא היתה יודעת שהם שני עוברים והיתה סוברת שהוא עובר אחד ויש לו מחשבת שתי רשויות, ותאמר אם כן למה זה אנוכ"י, היינו אנוכי ה' אלוקיך שבעשרת הדברות שהוא נגד מה שאירע לה ברציצה זו, לכן ותלך לדרוש א"ת ה', ר"ל לדרוש הפסוק את ה' אלוקיך תירא שבא לרבות תלמידי חכמים ולא שתי רשויות, ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך אחד צדיק ואחד רשע, ואל יעלה על דעתך כלל שיש ח"ו שתי רשויות.

(קול אליהו)

דורש טוב

עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי כו'. אמרו ז"ל (יומא כח ע"ב) קיים אברהם אבינו ע"ה אפילו עירובי תבשילין. **והקשו כולם מדוע תפסו בלשונם דייקא עירובי תבשילין,** וכי לא מצינו עוד מצוות דרבנן (עיין באגרא דכלה דף שצד ע"א).

ונראה, כי ידוע אשר ג' אבות הם נגד שלש סעודות של שבת, ואברהם הוא נגד סעודת לילה, ויצחק נגד סעודת הבוקר, ויעקב הוא סעודה שלישית (עיין בזוהר ח"ב דף פח.). נמצא יוכל להיות אשר אברהם לא קיים רק סעודה ראשונה של שבת, **וכמו שמצינו בענין התפלה, אשר אברהם התפלל שחרית לבד** שהוא השייך לשורשו, ויצחק מנחה (עיין יומא כח ע"ב ובתוס' ישנים שם ד"ה צלותיה). **כמו כן בענין סעודת שבת לא קיים רק סעודה ראשונה.**

נמצא כשחל שבת אחר יו"ט והיה צריך להכין מיו"ט לשבת, עכ"ז היה יכול ליתן עצות בנפשו שלא יצטרך כלל לעירוב תבשילין, כי הוא לא היה צריך רק הכנה על סעודת לילה. וידוע (ברכות כז.) אשר רב צלי של שבת בערב שבת, **אם כן היה יכול לאכול הסעודה מבעוד יום, אם כן הוא עדיין יו"ט, ואין כאן הכנה מיו"ט לשבת כלל, רק על יו"ט בעצמו.** (ועל סעודות היום לא היה מכין כנ"ל, שאברהם אע"ה אכל רק סעודה הראשונה).

אמנם לא רצה אברהם אבינו ע"ה בזה, כי כל כך היה חביב עליו המצוות, אפילו מצוות דרבנן, שהיה מביא עצמו לידי חיוב, ולא היה עושה הסעודה רק עד הלילה, בכדי שיתחייב לעשות עירוב תבשילין. והוא מדוקדק בקרא, **'וישמר משמרתי',** לשון ואביו 'שמר' את הדבר (בראשית לו יא), **כמו כן היה אברהם מצפה על קיום מצוות דרבנן שנקראים בשם משמרת, והיינו 'וישמור' שישב וציפה לקיים 'משמרתי' מצוות חכמים.** על כן תפסו בלשונם עירובי תבשילין דייקא, אשר בזה ניכר שהיה מצפה על קיום המצוות דרבנן, כי מן עירובי תבשילין היה יכול לפטור עצמו, ועכ"ז קיים אפילו עירובי תבשילין.

אמרי נועם

וה' ברך את אברה"ם

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר בזה ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מעלת כבוד הרבני היקר והנעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך נדיבי עם סגולה, וה' ברך את אברה"ם בכל, על כל יודעיו ומכיריו אהוב ומהולל, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, בהתמסרותו למען הקהילה והמוסדות ברוח נדיבה ומסורה, ואברה"ם היו יהי' לגוי גדול, כי ידעתיו למען אשר יצוה את ביתו לעשות צדקה ומשפט, אחד הוא אברה"ם במעשי צדקה וחסד לכלל ולפרט, זוכה לב' שולחנות תורה וגדולה גם יחדיו, אוהב תורה ולומדיו, ה"ה

מוה"ר אברהם בראך הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחת אירוסי בנו החתן החשוב המופלג בתו"מ כמר אפרים פישל הי"ו

למצל טוב בשפה טובה ומובלחת

והברכה אחת היא למעלת כבוד אביו הרבני הנכבד הטפסר המרומם, חיי"ם שיש בו כל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך אמוני עם סגולה, רחים ומוקיר רבנן ותלמידיהון, ואיהו גופיה חד מנהון, ושמוא"ל בקוראי שמו בגילת ורנן, יחיד מומחה במשנתו של הרמב"ן, מרביץ תורה, בתוכבי קהילתינו בבארא פארק המעטירה, מגיד שיעורין במסגרת חבורת יסודי התורה, ובמיוחד ידוע בשער בת רבים, בשיעוריו המתוקים ברמב"ן עה"ת רבות בשנים, חובר חיבורים מחוכמים, איש אשכולות, פה מפיק מרגליות

מוה"ר שמואל חיים בראך הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

יה"ר שהזיווג יעלה יפה לנזר ועטרת, יעלה ויצמח כגפן אדרת, למשפחתינו לתפארת, ויתן לך את ברכת אברה"ם משמי מעל, בברכה והצלחה על כל צעד ושעל, ותזכה להמשיך במעשיך הטובים והיקרים, ובפעולותיך הכבירים, ובשכר זאת לרב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, מתוך הצלחה מרובה והרחבת הדעת, תמיד בכל עת

המברכים בכאלי הוקרה והערכה, אסיפי התורה והברכה

הנהלת הכולל - רבנן ותלמידיהון

גם אני מצטרף לברכה, ש"ב אוהבך ומוקירך, בישה"ט ושמח בשמחתך

שמעון יואל ברמאלק, ראש הכולל

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק: (פרק כה פסוק יט)

ואלה תולדות יצחק בן אברהם. על עקו ויעקב בניו המומרים למטה [א], ויזכיר מיד היתה ילידתם [ב]. מכריחם הוליד את ימלק לקון רמ"י, על ידי שכתוב ימלק בן מכריחם, הוזקק לומר מכריחם הוליד את ימלק, לפי שהיו לימני הדור מומרים מאבימלך נתעברה שרה, לכך לר הקב"ה קלסתר פניו דומה למכריחם, שימצו הכל מכריחם הוליד את ימלק. וכי מכריחם ממר עור, שטעם 'הוליד' גדל וכבה, כמו 'יולדו על ברכי יוסף' (להלן נ כג), כמו שממר (פסוק ו) 'ושלחם מעל ימלק בנו'. והנכון בעיני כי חזר עתה והחל בחג היחם, כמנהג הכתוב לחזור במנני המעלה אל רמש היחם [ג]...

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר: (פרק כה פסוק כג)

וטעם שני גוים בבטנך. הודיע לה שלא תפחד, כי בעבור שהיתה מעוברת תאומים הוא הרימוז הזה בבטנה, כי דרך נשים לומר עוד כי בעבור היותם שני גויס ונלחמים זה בזה, עקו בתחלת ילידתם מריבה, רמז למה שיהיה ביניהם בסוף [ד]. ועתה ינוחו ותמלא מנוח והשקט לנפשה.

וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב: (פרק כה פסוק כח)

כי ציד בפיו. ממנו המפרשים כי יתן ליד בפיו שלד ימלק, מו יביא, ויחסר המעשה [ה]. וכן 'למועד מלד שמואל' (שמואל ב יג ח), מלד 'נתן' שמואל, 'וה' מותי כגבור עריץ' (ירמיהו כ יא), נתן מו שם מותי. ויתכן לפרש [ו] ויאהב ימלק לת עקו, בעבור כי בפיו שלד ימלק ליד תמיד, כל היום יתאוה למכול לת הליד [ז], ותמיד הוא בפיו, לא ימכל דבר מחר, והוא המביא לו מלד מחר 'מיש יודע ליד'.

מעשה חש"ב

א אפשר לפרש 'תולדות' בב' אופנים: א. בנים שנולדו ממנו. ב. קורות חייו. לכן מפרש רבינו שכוונת הכתוב 'ואלה תולדות יצחק', הוא בניו של יצחק, והם יעקב ועשו האמורים בהמשך הפרשה. ולפי"ז א"ש 'ואלה בתוספת וא"ו, דוא"ו מוסיף על ענין ראשון, שבסוף פרשת חיי שרה (כה יב) כתוב 'ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם', ושם בוודאי הכוונה 'תולדות' הבנים של ישמעאל, דהרי שם אינו מספר קורות חייהם, ובפרשתן ממשיך הפרשה 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם.

ב בא ליישב דלפי מש"כ שהכוונה של 'תולדות יצחק', הוא בניו של יצחק, א"כ למה לא אמר מיד מי הם הבנים של יצחק. ע"ז מיישב דכיון שהאבות חשובים הם, מספר כבר השתלשלות לידתם, שרבקה היתה עקרה, ויעתר יצחק לה', קודם שפרטם בשמותם.

ג **תמצית השיטות למה חזר וכתב 'אברהם הוליד את יצחק'**

דעת רש"י שלכן השמיענו הכתוב שאברהם הוליד את יצחק, משום שליצני הדור היו אומרים מאבימלך נתעברה שרה וכו'. ורבינו אינו מפרש כן, דא"כ היה צריך לכתבה כשנולד יצחק, ולא עכשיו כשנולדו כבר בנים ליצחק.

דעת האבן עזרא 'אברהם הוליד את יצחק', שאברהם גידל וריבה בביתו את יצחק. אבל את ישמעאל בנו שלח מביתו. ולפי דבריו אין כאן כפילות, דבתחילה כתוב שיצחק היה בנו של אברהם, והוסיף לומר שאברהם גידל וריבה את יצחק בנו לבדו. ורבינו אינו מפרש כן, דלפי פשוטו של מקרא הכוונה שאברהם ילד את יצחק.

דעת רבינו שאברהם הוליד את יצחק כפשוטו, ולמה חזר וכתבו, הרי כבר כתיב 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם', ע"ז מיישב רבינו כי באנשי מעלה חשוב לדעת את ראש היחס, לכן לפני שאמר יעקב ועשו, מתחיל 'אברהם הוליד את יצחק', להזכיר את אברהם שהוא ראש היחס.

ד רבינו לשיטתו למש"כ (בראשית יח ו) ד'מעשה אבות סימן לבנים', וכבר בשעת ההריון היה רמז לדורות שעשו שונא ליעקב.

והנכון בעיני כי היא מלילה, ימחר, כי עתו ליל בפי מביו, יכנה המיש במעשה למהירותו [ח]. וכמוהו שכתב בתוך מרמה (ירמי' ט ה), וכן ותני תפלה (תהלים קט ז). וכן ממרו בבהמתית רבה (פנ ו) קופרת טבח לפומיה כסא טבח לפומיה [ט].

ג גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ: (פרק כו פסוק ג)

והקמותי את השבועה. מין לריך שיכטיח הקב"ה לת ילחק שלא יעבור השבועה שנשבע למביו, כי לא מלס הוא להנחס (שמואל ס טו כט), **ומברהם** מין לו זרע לחר בעל בריח למלהיס, והשבועה מיננה על תנחי, כי ביעקב הולרך מפני עשו לחיו לומר שכו יתקייס הבריח וזרעו (להלן לה יב) לא בעשו '.

ונרלה שזה המחמר "והקמותי לת השבועה" יחשב שבועה "א, ולכך תמיד יחמר בתורה (שמות לג ח) המרץ לשר נשבעתי לאברהם ליללק וליעקב לשר נשבעת להס בך (שם לב יג), כי לא מלחנו שבועה ליללק בלתי זאת, ולזה הקב"ה להשבע לכל לחד מן האבות, להודיע שרלוי כל לחד לכרות עמו בריח ושתהיה זכות כל לחד עומדת לפניו עם זרעם, כי אף על פי שהרלשונה תספיק, תוספת זכות וכפול הוא להס, ולכן לחר (ויקרל כו מב) וזכרתי לת בריתי יעקב ואף לת בריתי יללק ואף לת בריתי לברהם לזכור והלרץ לזכור כי כלס בעלי בריח למלהיס... הוא להס, ולכן לחר (ויקרל כו מב) וזכרתי לת בריתי יעקב ואף לת בריתי יללק ואף לת בריתי לברהם לזכור והלרץ לזכור כי כלס בעלי בריח למלהיס...

מעשה חש"ב

ה פירוש, דלפי הני מפרשים היה צריך לכתוב כי 'נתן' ציד בפיו, או כי 'הביא' ציד בפיו, דהיינו המעשה 'שנתן' או 'שהביא'. אבל רבינו אינו אומר 'ואיננו נכון', שהרי מצאנו כן בכמה מקומות שחסר המעשה, באופן שמובן מאליו.

ו רבינו מפרש המילת 'ציד' באופן אחר, שלא חסר המעשה. והיינו שאין הכתוב מדבר על פעולה, שעשו נתן או הביא לו לאכול, רק הכתוב מספר כי 'בפיו' של יצחק היה תמיד ציד, ותמיד כשאכל אכל רק 'ציד', ולכן אהב את עשו, מכיון שהוא היה איש יודע ציד, והוא המביא לו הציד. ולפי"ז 'ציד' קאי על יצחק. [משא"כ לפירוש א' 'ציד' קאי על עשו, שהוא היה 'איש יודע ציד'].

ז בוודאי אין הכוונה כפשוטו, שכל היום התאוה יצחק לאכול ציד, אלא כוונתו שתמיד כשאכל בבוקר ובערב אכל רק 'ציד'. או אפשר לפרש כפשוטו 'כל היום התאוה לאכול', עפ"י מש"כ רבינו לקמן (כה לד) שלכן רצה יצחק לברך את עשו אחר עשות לו המטעמים, וז"ל "או שהיה יודע בנפשו כי אחרי האכילה היתה מתענגת ושמחה ויחול עליה רוח הקדש, כענין 'ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה'". ולפי"ז שעבודת האכילה הביאו לרוח הקדש שפיר אפשר לפרש כפשוטו שכל היום התאוה לעבודת האכילה, כדי לזכות לרוח הקדש.

ח פירוש, דקרא את עשו 'ציד', על שם אומנתו, שהיה איש יודע ציד, ובאילו היה כתוב 'כי עשו בפיו' שתמיד דאג להביא אכילה ושתיה 'בפיו' של אביו. ולפי"ז אין הכוונה 'ציד' דווקא על צידה, שהרי קאי גם על משקה, כמו שהביא ראיה מבראשית רבה. ולפי"ז נמי לא חסר המעשה, שאין הכתוב מדבר עכשיו מפעולה פרטית.

ט **תמצית השיטות 'כי ציד בפיו':**

א) שעשו הביא ציד לאביו. ולפי"ז 'ציד' קאי על עשו, וחסר המעשה. ב) שתמיד היה מאכלו של יצחק ציד. ולפי"ז 'ציד' קאי על יצחק, ולא מדברים מפעולה, ולכן לא חסר המעשה. ג) כאילו היה כתוב 'כי עשו בפיו', שקראו על שם אומנתו, שהוא דאג תמיד לאכילה ושתיה של אביו. ולפי"ז 'ציד' לאו דוקא צידה. ולא מדברים מפעולה פרטית, אלא מפעולה כללית, לכן לא חסר המעשה.

י בפשטות פירוש 'והקמותי' היינו שהקב"ה 'יקיים' את השבועה שכבר נשבע לאברהם, ע"כ מקשה רבינו למה הוצרך הקב"ה להבטיח ליצחק שיקיים השבועה, כי לא אדם הוא להנחם.

יא רבינו מפרש 'והקימותי', שעכשיו 'מקים' הוא שבועה חדשה, והכוונה שהקב"ה עושה עכשיו שבועה חדשה, מה שנשבע כבר לאברהם אבינו, שרצה הקב"ה להשבע לכל אחד מהאבות, כדי שתהיה זכות כל אחד עומדת לפניו עם זרעם.

ונראה לומר דרבינו בזה לשיטתו לבאר הכתוב (פר' נח פרק ו פסוק יח) 'והקמתי את בריתי אתך וגו', שהביא פירוש האבן עזרא, שמפרש 'והקמתי' לשון עבר, שהקב"ה יקיים השבועה שכבר השביע לו שלא ימות במבול הוא ובניו.

אמנם רבינו מפרש 'והקמתי' בלשון עתיד, "שזאת הברית רומז לקשת", והיינו הברית שיעשה אח"כ, הרי לנו שרבינו מפרש 'והקמתי' מלשון 'אקים' אחר המבול. וכן מפרש שם בעוד אופן, שגם לפי פירוש זה הכוונה על הברית שיעשה אח"כ.

קהל יוצב לב
ד'סאטמאר
תורתך שעשועי
ד'סאטמאר
בני ברק
חבורת
יסודי התורה
ויברך אלקים את יצח"ק
בשבח וברנה, נשנר ברכה נאמנה, בשם אנ"ש קהל עדת מי מנה, חברי החבורת ת
ר"ן שי"ר ושבח למעלת כבוד האי צעתר דדהבא, מריחוק מקום מצודתם פרוסה עלינ
כביר המעש לתורה ולתעודה, כל פה אליו יודה, תופך תורה ברוח נאמן ומסור
תורה דרבים בקרב קהילתינו זקוף לזכותו, הוד והדר פעלו ותעמוד לעד צדקתו הגדול ה
הרבני הנגיד הנכבד המרומם
מוה"ר
ר' שלום יצחק
יאקאבאוויטש
הי"ו
פטרון חבורתינו הקי פה בני ברק יצ"ו
לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו
בנישואי בתו הכלה החשובה שתחי'
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת
תבורך בזאת הברכה, בכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, והריקותי לכם ברכה עד בלי די
וכות לישוד התורה דרבים תעמוד לו להתברך ברב ברכות ושובע של שמחה וכט"ס
רוכב ערבה, יברכו בברכה מרובה, להנחיל אוהבי "ש ישלם ה' פעלו, וישוב נמולו בראשו
תהי ברכותינו לראשו עטרה, בש"ר ושבחה הלל וזערה, וענעה השירה הזאת לע"ד
כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה, רב נחת מכל המשפחה, מתוך אושר ועושר עד בלי די
שעשועי ברכות בכפליים, תבורך מן השמים, ברוך אשר יקים את דברי התורה
המברכים ביקרא דאורייתא
שמעון יואל בראך
מנהל חבורת
"תורתך שעשועי"
ד'סאטמאר בני ברק יצ"ו
עזריאל וויים
מנהל חבורת
"יסודי התורה"
ד'סאטמאר בני ברק יצ"ו

עֲלֵי קֹלָלָתְךָ בְּנִי, אַךְ שְׁמַע בְּקֹלִי וְלֵךְ

(בראשית כז, יג)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשת השבוע פ' תולדות (בראשית כז, יג) מצינו איך שרבקה אמינו אמרה ליעקב שאל יפחד כלל מקללת אביו ועלי קללתך בני, דהיינו שרבקה תקבל הקללה עליה במקום יעקב, ויש לחקור האם יש דבר כזה שאדם יכול לקבל עליו קללת חבירו, וגם ראוי לעיין אם יש דבר כזה שאדם יכול לקבל חובות חבירו.

באמת כבר מבואר ב'תרגום', וזל"ק: "עלי אתאמר בנבואה דלא ייתון לוטיא עלך ברי" וכו', עי"ש. והיינו שנתגלה לה בנבואה דלא יהי' קללה, וא"כ לא ראינו שרבקה קיבל עליה הקללות. ובבעלי 'תוספות השלם' כבר הקשו ע"ז: "ותימה אם נביאה היתה אמאי לא חשיב לה בכלל נשים נביאות בפ"ק דמגילה, ונ"ל עלי נתאמר בנבואה, על ידי הנבואה שאמר לה שם ועבר ורב יעבד צעיר מזה יודעת אני שלך נגזרו הברכות", עי"ש, וכן כתב מרן ה'חתם סופר' ז"ל מדעת עצמו לבאר דברי התרגום.

וב'בעלי תוספות' וכן ב'דעת זקנים' לבעלי התוס' פירשו: "פירוש לא יקלל אותך כי אם אותי שכן דרך העולם כשהילדים עושין שלא כדת שמקללין אביהן ואמן, אומרים ארור שזה גדלה", עי"ש. ולפי"ז נמי אין הכוונה דהיא מקבל עליה הקללות. ועוד פירשו: "אמרה לו אמו אדם חטא ואמו נתקללה שנאמרו ארורה האדמה בעבורך לכך אמרה לו עלי קללתך בני", עי"ש. והיינו דכן הוא הסדר שהאדם חטא והאם נתקללה, וזה הפירש מבואר במדרש רבה (ס"ה, ט"ו). וב'חזקוני' פירש: "דלא יקללך כי מעצמו יבין שלא עשית זאת מדעתך אלא מדעתי, שאני רגילה לעמוד לפניו והשאתי אותך ערמה זאת, ואם בא לקלל יקללני", עי"ש.

ועי' ב'טור' על התורה שכתב פירש נפלא, וזל"ק: "קללה לשון חסרון כלומר עלי מחסורך שאם מתוך כעס ידירך הנאה מנכסיו אני אורישך כל כתובתי", עי"ש. וב'אבן עזרא' כתב בזה"ל: "אל תפחד שיקלל ואם יקלל תהי קללתו עלי ולא עליך, וזה **משפט הנשים**, והגאון פירש **עלי להסיר קללתך**", עי"ש. הרי לפי' הא' הוא רק שיחת נשים, ולפי' השני הכונה דמקבל על עצמה **להסיר** הקללה. ועי' ברד"ק שפירש, וזל"ק: "אם יקלל לא תנוח הקללה עליך, כי אם עלי כי אני גרמתי לך, אבל אני רוצה שתשמע בקולי ותלך ע"ז הספק", עי"ש. לפי"ז הפי' הוא דכן הוא המציאות דאם נגרם קללה, הקללה הולך על הגורם.

אולם ב'ספורנו' על התורה ביאור: "עלי להכנס תחתיך אם תארע לך קללה, כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין מח:) שעשה שלמה שקיבל עליו קללות יואב, והשיגוהו" עי"ש. הרי מבואר דקיבל עליה הקללות ממש.

ויל"ע אם יש דבר כזה שאדם יכול לקבל עליו קללות חבירו, וכנ"ל יל"ע עוד אם אפשר לקבל עוונות חבירו?

במס' קידושין מצינו (לא:) "מכבדו במותו אומר אבא מרי הריני כפרת משכבו", ופי' רש"י "עלי יבא כל רע הראוי לבא על נפשו". ועי' ב'יד רמ"ה' שכתב ע"ז, וז"ל: "יבא כל רע הראוי לבא על נפשו או על בשרו", עי"ש. וב'שו"ת תשב"ץ' (ח"א קכ"ב) כתב דאע"ג דבגמ' נזכר רק באביו, מ"מ כש"כ שיאמר כן ברבו דמביאו לחיי העוה"ב, והטעם מפני מה תיקנו כך הוא, לפי שתוך

שנים עשר חודש הוא סובל צער ויסורין וחייב הבן והתלמיד לומר יבוא עלי אותו צער להיות צערי כפרת משכבו, אבל לאחר שנים עשר חודש כבר קיבל דינו שאפילו פושעי ישראל אינן נידונין בגיהנם וכו', עי"ש.

והנה בספר 'מעבר יבק' (שפת אמת, פרק כא) כתב, וז"ל: "כשם שהבן חייב בכבוד אביו בחייו גם במותו יקבל עליו דינו, כיון שהוא יכול להדיחו מעליו בכח המצות והמעשים טובים שיעשה, כדי לחסום אותו הדין להיותו בעולם המעשה דברא כרעא דאבוה, ומוציא מסד רגליו ומוליכו על כנפי רוח" וכו', עי"ש, הרי לנו מבואר שמקבל עליו ממש דינו של המת.

ובגמ' מס' סוכה (כ.) מצינו: "דאמר ר"ל הריני כפרת ר' חייא ובניו" וכו', ופי' שם רש"י: "יסורין הבאין עלי לכפרתו של ר' חייא ובניו, ולשון כבוד זה כשהוא מזכיר אביו או רבו לאחר מיתתו צ"ל כן", עי"ש. ולכאורה נראה מדברי רש"י דהוא אמירה של כבוד ולא שמקבל עליו במציאות עונשו של אביו. וכן מבואר בשו"ת 'מחנה חיים' (חו"מ ח"ב סימן כ' ד"ה ולא) שתמה איך יוכל הבן או התלמיד לקבל הרע אשר ראוי לבוא על נפש המת בעבור חטאיו ועונותיו אשר עשה בעולם הזה, ולכן כתב דהריני כפרת משכבו הוא סוג כבוד דהבן או התלמיד מכבדין אותו אחר מותו כי המה מזכירין שחפצים לקבל מעונשו כדי להקל מעליו עונשו, לו יהיה שלא יועיל קבלתם להקל מעליו עונשו, עכ"פ כבוד עושין לו הבן והתלמיד במאמרם שיחפצו להקל עולו זה עונשו בעולם הבא, ועוד כתב דשאני תפילה דמהני שהקב"ה יכפר ולא ישחית, כמו שהוכיח תוס' בסוטה (י:) הגם דאבא לא מזכה ברא אעפ"כ העלה דוד לאבשלום מז' מדורי גהינם בכח תפילה, וה"ה דהתלמיד והבן יכולין להציל בתפילה לפני הקב"ה כי הם חלק ממנו, דגם תלמיד נקרא בן כנודע, וכמו שספרו חכז"ל במעשה דר"ע דלמד קדיש לבן הרשע עי"כ נפטר מיסורים קשים כנודע וכו', עי"ש.

וע"ע שם דאין ראי' מרבקה דאמרי עלי קללתך בני, דהכוונה כמו שכ' האונקלס דנתגלה לה בנבואה וכדלעיל, ועי"ש מה שביאר בדברי המדרש הנ"ל שאמרה דכך הוא הסדר דאדם חטא ואמו נתקללה, דהכוונה הוא: "דשאני אם שהיא הסיבה הגורמת אם הבן לא טוב הוא, שבחטא יהמתנו אמו, כמו שנתקללה אדמה בחטא אדם כך היא תקבל הקללה בעבורו, אבל אדם דעלמא אי אפשר לכנוס תחתיו לקבל עונשו", עי"ש.

ובמס' נגעים (פ"ב מ"א) מצינו: "בהרת עזה נראית בגרמוני כהה והכהה בכושי עזה, ר' ישמעאל אומר בני ישראל אני כפרתן" וכו', וב'פירוש המשניות' להר"מ פירוש: "יאמר אותו האומר, לרוב אהבתו כשאר זכר שווי מראיתם, הגדיל חסדו להן ואמר אני כפרתן" עי"ש. ומבואר מזה דהכונה הוא להראות רוב אהבה, ובתויו"ט העתיק פירוש מהר"ם מרוטבורג, וזל"ק: "נראה לי לפי שרצה להזכיר נגע צרעת בישראל נקט האי לישנא אני כפרתן, כלומר כל רע לא תאונה להם ואני כפרתן", עי"ש. ולפי"ז הכוונה הוא שלא תאונה כלום לישראל, וב'תורת כהנים' פרשת תזריע (פרק א') נמי תני דברי ר' ישמעאל הנ"ל, ופי' שם רבינו הלל [מבעלי התוס'] וזל"ק: "כלומר **אני מקבל יסוריהן ויתכפרו**" וכו', עי"ש.

וכן הוא במס' סנהדרין (יח.) לגבי ניחום אבלים בכה"ג, תנן: "וכשהוא מתנחם מאחרים כל העם אומרים לו אנו כפרתך והוא אומר להן תתברכו מן השמים". ופירש"י שם: "בנו תתכפר אתה ואנחנו תחתיך לכל הראוי לבא עליך", עי"ש. אולם י"ל דהם אמרו לו כן בדרך כבוד. ואגב במס' סנהדרין שם (דף צח.) מבואר בגמ' וברש"י דמשיח סובל מחמת חטאים שלנו, אולם י"ל דמשיח שאני, ודו"ק.

בוא וראה בספר 'יש נוחלין' מאביו של השלה"ק בהגהות של בנו הרה"ק ר' יעקב זצ"ל אחיו של השלה"ק (הקדמה אות ב') מה שכתב, וזל"ק: "וגם בזה יכול האדם למעט דין ועונש מחבירו בעולם הבא, כשהוא מקבל על עצמו יסורין בשביל המת ומתפלל בשבילו ומבקש מדיין אמת שופט צדק יתברך, שכנגד היסורין שהוא מקבל על עצמו יקל מעליו הפורענות והייסורין שמקבל עליו החי, אפילו מעט נחשבים לשם הרבה, ומנכין לנפש הנפרד בעוה"ב הרבה מן הפורענות, וקל וחומר בנו של קל וחומר, בנו שהוא כרעא דאבוה, כשעושה זה לאביו ולאמו ומקיים בזה גם כיבוד אב ואם, כמו שכתבתי למעלה בשם הזוהר שלאחר מותם מחוייב הבן לקיים כבוד אב ואם יותר, ובוודאי אין כבוד בעולם מזה, וכן כשעושה כן התלמיד לרבו שהוא מחוייב בכבודו יותר מכבוד אביו", עכל"ק. יוצא לנו מבואר דיכול לקבל עליו יסורין ועונשין תחת אביו ורבו.

המשך המאמר יבוא בעז"ה, וגם יבואר איך כשמדברים לשון הרע מעבירין עבירות של המדובר על המדבר, וגם יבואר אם יכול אדם למכור מצותיו לאחר.

מזמור לדו"ד

ברגשי ידידות ואהבה הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו
וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם
היקר באנשים, מסוד בלב ובנפש למען מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד
לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה, שמו הטוב נודע לשם ולתפארה

הלא הוא ידידינו החשוב והמפיאר

מוה"ר אליעזר דוד גליק הי"ו

מגדולי עסקני קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל שמחת נישואי בתו שתחי' בסימן טוב ובמזל טוב

תצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת,
מתוך אושר ועושר הרחבת הדעת, ויתמיד לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה,
ובשכר זאת יתברך בברכאן דגפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל האטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
כני ברק יצ"ו

דיני נתינת מאכל לאדם שאינו שומר תורה ומצוות

האיך נתן יעקב לעשו מאכלים בלא שיברך?

בפרשתן (כ"ה ל"ד) "ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך". בס' **אך פרי תבואה** (בד"ה ויאמר יעקב) **הביא בשם חז"ל דעשו לא בירך על מה שאכל**, ובס' **שבט מיהודה הביא כן בשם המדרש**, וכן בס' **עלה שמואל** (להגה"צ ר' שמואל גראס הי"ד חתן הרה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זצ"ל) **הביא רמז להא שהעולם מפרשים "ויאכל" בלא ברכה "ויקם" שלא בירך ברכהמ"ז, דאי' ברש"י** (ברכות ל"ה. ד"ה לכנס"י) **שהפירות לוקין על חטא מי שאוכל בלא ברכה, וזהו סמיכות הפסוק, ויהי רעב בארץ, דכיון דאכל בלא ברכה לכן נשלח קללה בפירות ונעשה רעב ע"כ.**

ומעתה קמה וגם נצבה הקושיא האיך נתן יעקב לעשו מאכלים כשידע שלא יברך, דהרי אסור ליתן מאכל לפני מי שלא יברך דיש בזה משום לפני עור לא תתן מכשול, ואולי יש ליישב שהוא לא ידע שלא יברך כדאיתא ברש"י (בראשית טו, טו) **שעד אותו יום עדיין לא הוכר מעשיו** [ולפי"ז יש מתרצים מדוע נתן לו יעקב לחם ונזיד עדשים, על אף שלא ביקש ממנו רק העדשים, כי על נזיד עדשים איכא פלוגתא בראשונים איזה ברכה מברכין על שלקות, ובכדי לצאת מידי ספק נתן לו לחם שיפטרנו בברכת המוציא] **או אפשר ליישב באחד מהאופנים שמובא לקמן שמותר ליתן ולא חיישינן ללפני עור.**

נתינת מאכל או משקה לאדם שאינו שומר תומ"צ

אסור ליתן מאכל או משקה לאדם שאינו מקפיד לברך לפני האכילה.

שו"ע (סי' קס"ט סעיף ב), והטעם כיון דמכשילו באיסור אכילה בלא ברכה, נמצא דהנותן עובר בלפני עור לא תתן מכשול, וזהו בענין שבלא נתינת המאכל לא היה לו מאכל אחר לקחת בעצמו, אבל אם יש לו מאכל בעצמו אז יש בזה רק איסור דרבנן משום מסייע לידי עוברי עבירה.

וכן אסור להאכיל פת למי שאינו נוטל ידיו. רמ"א (סי' קס"ג ס"ב) וטעמו כנ"ל.

נתינת רשות לאכול

האיסור הוא אף אם אינו נותן לו בידים, אלא רק נותן לו רשות לאכול משלו. בפמ"ג (א"א סי' תמד סק"ז) מבואר כן.

כשביכלתו לאכול בעצמו

כשיש לו אוכל בעצמו או יכול לקחת האוכל בעצמו, יש להקל ליתן לו במקום הצורך.

דכיון דביכלתו לאכול בעצמו, אין בזה לפני עור אלא מסייע לחוד, ובמקום הצורך יש לסמוך על הפמ"ג הנ"ל, דליכא מסייע באיסור דרבנן, וברכות דרבנן הם.

הגשת אוכל לאורח שאינו מברך

המארח אדם שחושש שאינו מברך [כגון בעל מלאכה] **וברצונו לכבדו בטעימה, צריך לבקשו לברך על הטעימה בין לפניו ובין לאחריו, וכשנותן לו פת יצוהו ליטול ידיו, ואם בכל זאת הוא אינו מברך לא איכפת לן.**

בטו"ז (סק"ג) משמע דאם מזהירו מתחילה ליטול ידיו מהני, דבזה שאומרים לו לברך כבר אין בנתינה משום לפני עור, ומובא שכן נהג החזו"א כשהי' צריך לאדם שאינו שומר תומ"צ, ואמר שבזה שאני יאמר לו שהוא חייב לברך יצאתי ידי חובה.

ולכתחלה כדאי להתנות עמו שיברך בכיסוי ראש, אבל אינו מעכב מעיקר הדין. שו"ת שבה"ל (ח"ח סי' מ"ז), תשוה"נ (ח"ב קל"ח).

הצלה ממאכלות אסורות

אם לא יתן לו לאכול ילך למקום אחר ויאכל שם מאכלות אסורות יש להקל ליתן לו. שו"ת שבה"ל (ח"ד סי' י"ז), והקיל בזה מכמה צירופים, עיי"ש.

לצורך צדקה

כשיש ספק אם האורח יברך מותר ליתן לצורך מצוה כגון ליתן לעני בתורת צדקה.

רמ"א (סי' קס"ט סעי' ב'), דמותר ליתן בתורת צדקה, ובמשנ"ב (סק"א) בשם האחרונים, דזהו דוקא כשיש ספק שמא יברך, אבל אם ודאי שלא יברך אין ליתן אף בתורת צדקה.

לצורך להחזירו בתשובה

יש להקל ליתן לו בכדי לקרבו ולהחזירו בתשובה.

בתשובות והנהגות (ח"א סי' תפ"ג) כתב וז"ל בודאי רק במקום מצוה לקרב נהגו להקל שתחלתו קולא, ובסופו מצפים שיתקרב ויחזור לצור מחצבתו. והיינו, כשמזמינו ויש תקוה להחזירו בתשובה ע"י קירוב זה נראה שאין איסור כלל, דשורש האיסור כמו בעור שעושה לו רע שמכשילו, אבל כשכוונתו בזה לטובה לקרבו אין אסור אף שבינתיים לא מברך, ולפעמים ע"י שאינו מזמינו לאכול גורם בזה להרחיקו יותר עד שקשה להחזירו, והרבה בעלי תשובה נתקרבו בזה ע"י שנתארחו בביתם של שומרי מצוות, ואף שבתחילה לא בירכו אבל ע"י קירוב זה נתקרבו ע"כ, בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' לה) כתב כעי"ז.

מפני דרכי שלום

יש להקל מפני דרכי שלום כשמבקש בעצמו.

תשוה"נ (ח"ב סי' קל"ח), ושם מבואר דמיקל בזה אף כשבודאי לא יברך, והוסיף דנראה דדוקא אם מבקש לשתות שצמא, יש דרכי שלום ואינו חייב למנוע ממנו, אבל להציע לו אף שאינו מבקש, כשיודע שלא יברך צריך להציע לו כיפה ולברך דוקא.

חתונה וברז'

בסעודה של מצוה כגון חתונה וכדו', נוהגים להזמין אורחים ואף כשיש ביניהם שאינם שומרי תורה ומצות, אם אינו מוכרח להזמינם עדיף טפי שלא להזמינם, ואם הוא מוכרח להזמינם נוהגים להקל.

וכמה צירופים בזה, א) אפשר שיברכו, ב) ועפ"י רוב כשנמצאים בין אנשים שמברכים הם גם כן מברכים, ג) ואף אם יודע ודאי שלא יברכו, הרי זה רק מסייע דרבנן, דהא הם יכולים בביתם או במקום אחר, ויש לסמוך כפי מה שהבאנו לעיל.

והמגיש המאכלים בסעודת שמחה [סאריוער] יש להקל ליתן לכל אחד.

אף ביודע ודאי שלא יאכל, דבמקום הצורך וכהאי גוונא הוי הפסד דזהו פרנסתו, יש להקל כשהמקבל ביכלתו ליטול בעצמו דהוי רק מסייע, ובדרך כלל האורחים יכולים גם לקחת בעצמם.

מכירת מאכלים לאדם שאינו שומר תומ"צ

חנויות, בתי מלון [האטעל] שלפעמים באים אנשים שאינם שומרים תומ"צ, ואינם מברכים על המאכלים, מקילים למכור להם.

בשו"ת בית יצחק (או"ח סי' כ"ט) האריך בזה, ועיקר יסודו לחלק בין מכירה למתנה, ובשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' י"א) הביא בשם תשובת הרא"ם מרגליות (סי' נ"ג) סברא לחלק בין נתינה דשייך בהו מסייע למכירה, וכן פסקו להיתר בשו"ת מהר"י אסאד (סי' ו') ובשו"ת תורת חסד (סי' ה'), אלא דהם התירו רק במקום שאפשר לקנות אצל גוי במקום אחר דאז הוי רק מסייע דרבנן, ולפי"ז אם אין לקנות במקום אחר לכאו' יהא אסור, ואם יכול לקנות במקום אחר אולם רק אצל ישראל, יהא תלוי במחלוקת משל"מ (פ"ד ממלוה ולוה ה"ב) וכן פסק בחכמ"א (כלל ק"ל סעי' ב') והכת"ס (יו"ד סי' פ"ג).

אולם בנימוקי או"ח בשם זקינו בתשו' שם שלמה, חולק ודעתו דהוא עובר אף דיכול לקנות במקום אחר דהא כיון דאילו היה מוכר האחר בזול או מאכל ומשקה טוב יותר היה הולך אצלו, וכיון שהולך לקנות מידו מן הסתם הוטב לו כאן יותר מפני המחיר הזול או מחמת טיב המאכלים או שנותן לו בהקפה וכדו'.

ויש שנתנו עצה לתלות מודעה לברך.

מובא בשם החזו"א (מובא בס' מעשה איש) דנשאל האם מותר לפתוח חנות כשיודעים שיבואו לשם אנשים כאלו האוכלים ושותים בלא ברכה, והשיב שיתלו שם מודעה ועליו ברכת שהכל ואז אין לימנע מלמכור להם.

כשהקונה לוקח המאכלים למקום אחר

כשהקונים לוקחים איתם את המאכלים ואוכלים במקום אחר, מותר ליתן ולמכור להם כשאינו יודע להדיא שלא יברכו.

בביאוה"ל (סי' קס"ג ד"ה ואסור) כתב דמדברי הרמ"א שכתב ואסור להאכיל למי שלא נטל ידיו, משמע דדוקא בנותן לו כדי לאכול מיד אסור ליתן לו, אבל בלוקח לביתו מותר ליתן לו דמי יודע שיאכל שם בלא נטילת ידים, וכ"פ בשו"ת שבה"ל ח"ח סי' קס"ה.

עצה לברך בקול רם

בכל ענין שיש ספק יכול הנותן לברך ברכת הנהנין בקול רם לפני האכילה, והמקבל ישמע הברכה, ובזה יפטור את האוכל בברכה.

כ"ה בספר קדא"ג (ח"א מכתב קמ"א) דאפשר להוציא את השומע בברכה אף כשאינו מתכוין לצאת, דבדרבנן נקטי' דמצוות אינם צריכות כוונה.

כמה פרטי דינים בהלכות שאלות טל ומטר (ד)

א] אם אמר אחר ז' חשון צ' פעמים "ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן טל ומטר לברכה" ואח"כ כשהתפלל מסתפק אם אמר כהוגן אינו צריך לחזור דחזקה שהזכיר כדין כיון שנתרגל לשונו באמירת צ' פעמים כמו לאחר ל' יום (א).

ב] לכתחילה טוב שירגיל לשונו לומר ק' פעמים ואחד כיון שיש אומרים שרק בשיעור זה מתרגל לשונו אמנם בדיעבד מי שאמר רק צ' פעמים ואח"כ נסתפק אם אמר כהוגן לא יחזור להתפלל (ב).

ג] כשמרגיל עצמו לא יתחיל מתחילת ברך עלינו אלא מ"ואת כל מיני תבואתה" (ג) ויאמר גם תיבות "על פני האדמה" (ד).

ד] יש החוששים שלא לסמוך על עצה של אמירת צ' פעמים ולכן ראוי ונכון שלא לסמוך לכתחילה על זה ולהמנע מלעשות עצה זו (ה) אבל אם כבר עשה עצה זו ואח"כ נסתפק אם הזכיר כדין א"צ לחזור (ו).

ה] אך מי שיודע בעצמו שטבעו ורגילותו לבוא הרבה לידי ספק עדיף שיעשה עצה זו ובכך ימנע ממנו שלא יצטרך לחזור שוב ולהתפלל ויבוא לידי ברכה לבטלה (ז).

ו] כשמרגיל עצמו באמירת צ' פעמים אינו צריך לומר צ' פעמים בבת אחת אלא יכול לחלקו לכמה פעמים (ח).

ז] בשעה שמרגיל עצמו באמירת צ' פעמים לא יתעסק בדברים אחרים המסיחים הדעת ויאמרנו במתינות כדי להשריש הדבר ללבו שישאר בזכרונו אבל אם אומרו ולבו בל עמו לא עשה כלום (ט).

ח] וכן יש להקפיד לומר צ' פעמים בפיו ואינו מועיל מה שישמע זאת מאדם אחר אפילו אם מטה אוזנו לשמוע כראוי (י).

ט] אם הרגיל עצמו באמירת מ"ה פעמים שהם כנגד ט"ו יום ואח"כ עברו ט"ו יום שוב הוי חזקה שאמר כהוגן (יא).

י] מותר להרגיל עצמו בשבת לומר תשעים פעמים ותן טל ומטר ואין בזה משום איסור הכנה משבת לחול ויש מי שמחמיר בזה (יב).

ביאורים והוספות

(א) שו"ע (קי"ד ס"ט) והוא דעת מהר"ם מרוטנבורג שהיה רגיל לומר בשמיני עצרת תשעים פעמים כנגד שלושים יום שאומרים אותן שלש פעמים בכל יום ואז יש חזקה שאמר כדין כמבואר בירושלמי וא"צ לחזור וס"ל למהר"ם דהרי התורה אמרה או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשום ולמדו מזה שאם נגח השור שלש נגיחות במשך שלשה ימים נעשה מועד ודעת רבי מאיר שאם בנגיחה אחת כל יום נעשה מועד אחרי שלש ימים כל שכן שנעשה מועד אם נגח ביום אחד שלש פעמים וכמו"כ אם בהרגל הלשון של שלושים יום אינו צריך לחזור כל שכן שאם יאמר תשעים פעמים בבת אחת דמתרגל לשונו לומר כהוגן.

(ב) משנ"ב סקמ"א הביא דעת החת"ס בתשובותיו (או"ח סימן צ') דמבאר שהוא עפ"י הגמרא חגיגה (ט' ע"ב) אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחד דאז לא במהרה הוא שוכח ומבאר שם דהירושלמי שאחר שהזכיר שלשים יום יש חזקה שהזכיר כהוגן זה מיירי בפסח לגבי מוריד הטל ובחו"ל שיש שמונה ימים נמצא כי בל' יום שיש ג' תפילות הוא תשעים פעמים חסר שתים שהוא ערבית ושחרית של יום א' דפסח דהרי אין מזכירים רק ממוסף ויש להוסיף עוד י"ג פעמים של מוספים דהיינו שמונת ימי הפסח בחו"ל ועוד ג' שבתות מאסרו חג עד ט"ו אייר ושני ימי ר"ח אייר וביחד עולה ק"א תפלות והחת"ס מסיים שם "וכן אני מורה ובא לכתחילה לאומרו מאה פעמים ואחד אמנם בדיעבד אחר תשעים פעמים אין בידי לפסוק לחזור ולהתפלל נגד משמעות השו"ע ורמ"א כיון שלא מצאתי לי חבר בדבר ומ"מ נלענ"ד שהניחו לי מקום מן השמים".

(ג) אורחות חיים בשם מאורי אור וכף החיים סק"ס.

(ד) שולחן שלמה (קי"ז ס"ד) ובאשל אברהם בוטשאטש כתב "כי אין קונה ההרגל אלא על ידי שממשיך גם במילים הקבועות אחר השינוי.

(ה) בטור מביא דעת רבינו פרץ שכתב "לא חזינן לרבנן קשישאי דצרפת דעבידי הכי" ואין הנידון דומה לראיה דשם לגבי שור נגחן הוחזק ליגח ואם הוחזק ברחוקות כ"ש בקרובות אבל כאן הדבר תלוי בהרגל לשונו וזהו רק ברגילות הלשון של ל' יום דווקא ולא באמירת צ' פעמים בבת אחת ובביאור הלכה מביא דעת הגר"א דסובר כרבינו פרץ וגם הטו"ז מפקפק על שיטת המחבר ובשועה"ר (סעיף י"א) כתב דלכתחילה לא ישתמש בעצה זו שהרי אם יאמר תשעים פעמים ואח"כ יסתפק אם אמר כהוגן יכנס לספיקא דפלוגתא וע"ע בדרך החיים ובמור וקציעה.

(ו) שו"ע הרב שם.

(ז) ברכת הבית (שער מ' סקל"ח) ועיין בהליכות שלמה (פ"ח אות כ"ו) בשם הגרשז"א דאף דלגבי אמירת טל ומטר נכון לימנע מעשיית עצה זו אך לענין הזכרת מוריד הגשם משמיני עצרת ואילך בזה לכל הדיעות מנהג יפה הוא לאומרו תשעים פעמים כיון שנוהגים להזכיר מוריד הטל בימות החמה ואפילו אם ישכח לומר מוריד הגשם אינו חוזר א"כ אין בזה שום הפסד ואדרבה יש בזה מעלה שיתרגל להתפלל כראוי ועיי"ש שיש שנהגו תוך כדי ההקפות של שמחת תורה לשורר לעצמם צ' פעמים משיב הרוח ומוריד הגשם.

(ח) אשי ישראל פכ"ג הערה קל"ו ובספר אורח נאמן סקכ"ג כתב דיש לומר את כל הצ' פעמים ברציפות ולא יפסיק ביניהם בהיסח הדעת גמור דאם מחלקו לכמה פעמים אינו קונה את ההרגל לעצמו אמנם לא מסתברא כ"כ דהרי לומדים את ההיתר מריחק נגיחותיו דכש"כ שמועיל אם קירב נגיחותיו א"כ כל שכן שמועיל אם מרחיקן ולא עושהו בבת אחת.

(ט) ספר עולת ראיה סימן ז' דאם אינו משים לב לדבריו שמוציא מפיו ומחשבותיו משוטטות בדברים אחרים הרי לא הרגיל לשונו כלל וזיל בתר טעמא.

(י) אורח נאמן סקכ"ה דהרגל הלשון אינו אלא כשאומר בלשונו.

(יא) שערי תשובה והטעם דמצרפין ב' חזקות שמועילות יחד.

(יב) הר"מ מרוטנבורג היה רגיל לומר בשמיני עצרת תשעים פעמים אתה גבור עד משיב הרוח ומוריד הגשם אך היה בזה תועלת מיד שלא יטעה במוסף ובמנחה וכמו"כ ביו"ט א' של פסח שמתחילין לומר מוריד הטל הרי הדבר לתועלת לבו ביום אבל טל ומטר שלא אומרים בשבת הרי מוכח שכל כוונתו רק לצורך חול ודעת הקנה בושם (ח"ב סימן י') דיש בזה איסור הכנה אך במאור השבת (ח"ב מכתב כ"ח אות ד') מביא תשובת הגרשז"א שמותר ואין בזה משום מכין משבת לחול אף שיש איסור הכנה גם בדיבור כמבואר בשו"ע סימן (תט"ז ס"ב) אך כאן כיון שהשינוי מתחיל לפעול מיד בו ביום שמרגיל את עצמו מעכשיו להתפלל כהוגן אין כאן איסור הכנה.

להרחיק מלקבל צדקה

כתב בשו"ע (יו"ד סימן רנה ס"א) "לעולם ירחיק אדם עצמו מן הצדקה, ויגלגל עצמו בצער שלא יצטרך לבריות[1]. וכן צוו חכמים עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות[2]. ואפילו היה חכם מכובד והעני, יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ואל יצטרך לבריות".

לעולם ירחיק אדם עצמו מלקבל צדקה, ויגלגל עצמו בצער להמנע מלקבל (שו"ע שם[3]).

חכם באומנות מנוולת

היה חכם מכובד והעני, יעסוק באומנות, ואפילו מנוולת, ואל יצטרך לבריות (שו"ע שם). ויש אומרים שבזמן הזה אין לתלמוד חכם לעשות מלאכה מנוולת בשוק כדי שיתפרנס עצמו ולא יצטרך לבריות[4].

לקחת צדקה שיוכל ללמוד

יש אומרים שבזמן הזה שנתמעטו הלבבות, מותר לקחת צדקה כדי שיוכל ללמוד תורה[5].

דיין במלאכה בפני שלשה

אסור לדיין לעשות מלאכה בפני שלשה אנשים, אבל בצינעא מותר[6].

צדקה עדיף מהלואה כשאין לו לשלם

יטול מן הצדקה ולא ילוה כסף, כשאינו יודע מהיכן ישלם[7].

---

1 כתב בספר צדקה ומשפט (פרק ב סק"א) שמשלשון השו"ע 'ויגלגל עצמו בצער שלא יצטרך לבריות', לכאורה נראה שדבר זה נאמר לעני עצמו, שראוי לו לעשות כן, אבל אם אינו רוצה להצטער, רשאי לקבל צדקה כדי לחיות בדרך הממוצע, אבל לא בדרך מותרות, והנותן לו מקיים מצות צדקה.

2 פירוש שיאכל ב' סעודות כמו שאוכל בחול, ולא יקח מהצדקה עבור סעודה שלישית. ואע"ג דמבואר לעיל (סימן רנ) דבשביל שבת נותנים מזון שלוש סעודות, שאני התם דכבר בא לידי גביית צדקה, וכיון שכבר לוקח לצורך חול, יקח גם סעודה שלישית דשבת (ט"ז סימן רנג סק"ב).

3 ודווקא כשבצער יוכל להתפרנס ולחיות, אבל אם אינו יכול לחיות, אא"כ יטול מן הצדקה, כגון חולה או זקן או בעל יסורים ומגיס דעתו ואינו נוטל, הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו כמבואר לקמן בשו"ע (ס"ב).

4 כתב בספר ראשון ציון (שם) "ונראה עוד כי האידנא דזילא מלתא טובא להתעסק באומנות מנוולת, וחילול ה', אסור לתלמוד חכם לעסוק במלאכה מנוולת. ודוקא בימיהם דחכמיא הם היו הגדולים ולהם השררה, ולא היה מתבזים מחמת זה, וכל אחד בכבודו מונח, כי ההמון לא היתה יכולת בידם לבזותם, ולא שם שמים מתחלל, אבל האידנא כולהו איתנהו דור שבן דוד בא [חכמת הסופרים תסרח ויראי חטא ימאסו].

5 כתב בספר ראשון לציון (שם) "נראה דאם הוא עושה שמתפרנס [מאחרים] בשביל שלא ליבטל מתלמוד תורה ויעסוק באומנות, ואינו יכול להתפרנס מהאומנות, אם לא שיבטל מתלמוד תורה חלק מן היום, שפיר אמרינן שיתפרנס מן הצדקה, ומה גם דמצינו גדולי חכמים מתפרנסים מהצבור ללמוד תורה. וכבר העלתי בחבורי על הש"ס (חפץ ה') מסכת ברכות (ח.) דהגם דמה שאמרו בההיא מימרא דגדול הנהנה מיגיעו וכו' [יותר מירא שמים], לחד פירושא דקאי על האי מציאות, דהגם שרוצה ללמוד תורה כל היום, נהנה מיגיעו עדיף. עם כל זה האידנא דנתמעטו הלבבות והתורה מונחת בקרן זוית, והלואי שיעסוק האדם כל היום וכל הלילה ולא יספיק לדעת מה שהוא חייב לדעת, פשיטא שיותר מצוה הוא ללמוד כל היום ולהתפרנס מהצבור".

6 ברכי יוסף (שם).

דורון דרך כבוד

באופן של דרך דורון וכבוד מעיקר הדין מותר לאדם לקבל מתנה.[8]

תמיכה מהכולל כשיש לו כדי פרנסתו

הלומד בכולל ויש לו כדי פרנסתו ממקום אחר, יש אומרים שלא יטול מהתמיכה הניתנת בכולל. אך אם על ידי זה שלוקח התמיכה ילמד יותר טוב, מותר[9].

כתב בשו"ע (שם ס"ב) "כל מי שאינו צריך ליטול מהצדקה, ומרמה העם ונוטל, אינו מת עד שיצטרך לבריות.[10] וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא א"כ יטול כגון זקן או חולה או בעל יסורין ומגיס דעתו ואינו נוטל, הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו, ואין לו בצערו אלא עונות וחטאים. וכל מי שצריך ליטול ומצער עצמו ודוחק את השעה, וחי חיי צער, כדי שלא יטריח על הציבור, אינו מת עד שיפרנס אחרים, ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה'[11]".

מי שאינו צריך ליטול מהצדקה, ומרמה העם ונוטל, אינו מת עד שיצטרך לבריות (שו"ע) ואם מרמה שהוא עני כדי שיוכל לחלק הכסף לעניים, [באופן שאין לו אופן אחר], מותר[12].

---

7 ספר חסידים (אות שיח) "מעשה באחד שהיה דל וחסר, ולא היה רוצה לקבל צדקה, אמר האיך אקבל הריני גוזל את העניים, אלא הלך ולוה מבני אדם ונתנו לו על מנת להרויח למחצה, ויחזיר להם לזמן פלונית, והיה לו מהרבה בני אדם, ואינו פורע להם, ומלוה לו על אמונת שמים, ולא היה פורע, ואמר מה אפרע, ואין לי במה לפרוע. ועוד הלך ואמר תלווי לי. אמר לו, לוה רשע ולא ישלם, והוא אומר מוטב שאהיה לוה, ואם יהיה לי אפרע ולא אקבל מן הצדקה, ולא אהיה גוזל העניים. נאמר עליו (קהלת ז טז) אל תהי צדיק הרבה. ועוד שהוא רשע למה לוה והוא יודע שאין לו הצלחה, ולא יהיה במה לפרוע ומתחלל שם שמים על ידו, ונועל דלת בפני לווין. ועוד אל תהי צדיק הרבה למה תשומם כשממה בלא דיורין".

8 רמ"א (סימן רנג ס"א). וז"ל "וכל זה דרך צדקה, אבל דרך דורון וכבוד יכול לקבל אדם, כדאמרינן הרוצה ליהנות יהנה כאלישע". פירוש דרק צדקה אין ליטול כשיש לו יותר ממאתים זוז, אבל מתנה יכול ליטול גם כשיש לו מאתיים זוז.

9 תשובות והנהגות (ח"א סימן תקסח) "נשאלתי אם מותר ליקח תמיכה מכולל למי שיש לו כדי פרנסתו. נראה שאסור לו ליקח מכספי צדקה כשיש לו כסף, ואין זקוק לזה למחייתו כלל, עד שיש לו תמיד כסף בצד להשקעה וכדומה. ואסור ליתן לו, שגבאי צדקה חייב להשתמש בכסף לנצרכים דווקא, וכן מבאר בתשובות אבקת רוכל (סימן ב) ע"ש.

אמנם יש צד להתיר שבזה שהאברך מרגיש התחייבות לבוא לסדרים, ודלא כמתנדב ללמוד דתלוי ברצונו. ושמעתי מכמה מנהלי כוללים שעל סמך זה נותנים לכל אחד, ולא בודקים אם יש לו או לא. וזהו תירוץ נכון לגבאים לתת, אבל מצד המקבל ראוי לו לא להתפרנס מהצדקה, ואם הכסף שמקבל מזרזו ללמוד, ראוי לו לנדור סכום לצדקה, ובתנאי שיכול להשתמש גם במעות שמקבל מכולל, ואז יקבל הכסף ויתננו לצדקה, והוא יזדרז שבלאו הכי צריך לשלם נדרו מכיסו. וכנלענ"ד וכו'. וצריך ליזהר לעשות באופן המועיל שאין לעניים הפסד, וגם הוא זריז ונשכר ללמוד ולא יזלזל בחובתו. ע"ש עוד.

10 כתב בספר חסידים (אות שיח) "אחד היה אומר תנו לי ואני עני, והיו אומרים עליו שיש לו ועושה עצמו חולה. ואמר לחזן לברכו שיתרפא, אמר החכם כיון שאומר הולה הוא וצריך לברכו כן יהיה, ולא היה ימים מועטים ולקה ביסורים גדולים. הרי אמרו מי שאין צריך לבריות, ולוקח מהן צדקה, לא יצא מן העולם עד שיצטרך".

11 וביאור הדברים מתי הוא דבר טוב כשאינו לוקח מן הצדקה, ומתי אינו דבר טוב, כתב הב"ח, דאם הוא ברי וחזק, ועושה מלאכה וחייו חיי צער, כדי שלא יטול צדקה, אינו מת עד שיפרנס אחריו משלו. אבל באדם חולה ובעל יסורין או זקן שאינו יכול לעשות מלאכה, ומגיס דעתו ואינו נוטל הרי זה שופך דמים. וכתב הש"ך (שם סק"א) **שה"ה אם יש לו בנות רבות, ואינו יכול להשיאן ולפרנסן אלא אם כן יטול, ואינו נוטל הרי זה שופך דמים.**

12 ספר חסידים (שם) "ומעשה באיש אחד שהיה תלמיד חכם, ולא היה צריך לבריות, והיה הולך ואומר תנו לי כי אני צריך, ולא היה נהנה שוה פרוטה, ממה שנותנים לו, כי היה נותן לעניים צדיקים, שכשהיו אותן עניים הולכים ומבקשים לא היו נותנים, ולא היו חוששים, וכשהיה אותו תלמיד חכם אומר, הרי עניים תנו לי שאתן להם, ולא נתנו, תנו לי כי אני צריך, היו נותנים לו, והיה נותן לעניים, כי אמר מוטב שאני מבייש את עצמי ואומר שאני חסר, כדי שאחיה את העניים, מותר לו לקבל".

כִּי גָדוֹל מָרְדֳּכַי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ

תודה וקו"ל זמרה

מעומק הלב, נישא ונשגר בזה ברכת מזל טוב, קדם מעלת כבוד ידידינו הרבני הנגיד הנכבד והמפואר,
מוכתר בכל תואר, ארי שבחבורה, נודע לתפארה, והאיש מרדכי הולך וגדול, שמו הטוב נערץ ומהולל,
לבו ער וחם לכל קדשינו, ובמיוחד למען גליונינו, הזוכה לעלות על שולחן מלכי"ם, ויהללוהו בכל השבחים

מזה"ר יואל מרדכי גוטמאן הי"ו

אב"י בקהלתינו הק' בארא פארק יצ"ו

לרגל שמחת אירוסי בנו למזל טוב

הבחור החתן המופלג בתוי"ש

כמר **יוסף** ני"ו

עב"ג הכלה החשובה שתחי' בת ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

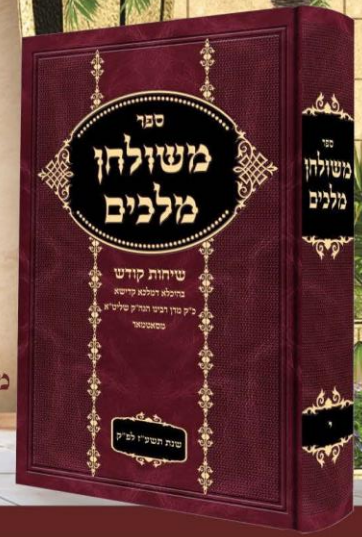
מוה"ר **שלום ברוך מרדכי גאלדבערגער** הי"ו

אב"י בעיר עוז לנו קרית יואל יצ"ו

מעומק לבבינו, נביע ברכותינו, ותערב לה' עתירתינו, שיושפע לו שובע שמחות וכל טבוון וקשוט
זרעא חייא וקיימא דלא יפסוק מפתגמי אורייתא, מתוך רב אושר ועושר בחדא מחתא, כאוות נפשו
לא ימושו מפיך ומפי זרעך, אך טוב וחסד תמיד ירדפוך, כל ימי חייך, וישלם ה' פעלך, בכל טוב

ההוותמים למען שמו ברגשי שמחה והערכה

מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ב | מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ק

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ה' כסלו

הגה"ק רבי שמואל אליעזר איידליש זי"ע [המהרש"א]

אלה תולדות

נולד בשנת שט"ו (ויא"א שכ"ה) בקראקא לאביו הג"ר יהודה הלוי (אחיו של ר' שמואל הלוי אבי ה"שטורי זהב" זי"ע), שנמנה על גדולי העיר גאון בתורה, בנו מזכירו בסוכה (דף לח) ב"ב (לב), הי' נצר בין מצד אביו ובין מצד אמו למשפחות מיוחסות מאוד בישראל, במעלליו יתנכר נער בחכמתו הנפלאה אשר הפליא את כל באי במגע אתו, ותודה לכשרונותיו וגודל שינוסתו והבנתו, חדר לעמק הדברים בתורתו אשר למד בהתמדה גדולה, והשגותיו ובקיאותו בתורה גדלה מיום ליום אשר הפליא את גדולי הדור אשר השכימו לפתחו כדי להשתעשע עם הנער הרך, ויצאו מהתפעלות על גודל חריפתו וכח זכרונו העצום שלו, וכולם העידו שעתיד הוא להיות לגאון גדול בישראל, מסופר שכאשר הי' בן שש שנים שאלו דודו ר' שמואל (הנ"ל) כתיב בברית בין הבתרים שאמר הקב"ה לאברהם ואתה תבא אל אבותיך בשלום, וכתב על זה רש"י: "ללמדך שעשה תרח תשובה", לכאו' מנין לו לרש"י שתרח עשה תשובה בחיים, אפשר זכה להכנס לגן עדן רק בזכות אברהם כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין ק"ד) "ברא מזכה אבא", הנער הרהר רגע וענה בחריפות: בפסוק נאמר ואתה תבא אל אבותיך, לשון רבים, משמע שלא תרח לבד זכה להכנס לגן עדן אלא אף נחור אבי תרח, אם כן אין לומר שזכותו גרמה לתרח ליכנס לגן עדן, כי אם אמנם ברא מזכה אבא, הרי אין הוא מזכה את אבי אביו, ומכאן שגם תרח עשה תשובה..., גם הי' מחונן בהדרת פנים מאד ושרים ורוזנים היו באים להסתכל ביופיו, ואביו ואמו שחששו מעינא בישא, גדלו את שערות ראשו.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו רצו הרבה רבנים גדולים ועשירי המדינה לזכות באבן יקרה זו, אבל הוא לא רצה בשום שידוך שהציעו לו, שנפשו חשקה בתורה ורצה להוסיף ולהגות בתורה שנים רבות, וכל הצעותיו היו כרוכות במשרות רבנות הגוררות אחריהן עסקי הציבור, ויגרם לו הרבה ביטול תורה בשביל זה, באחת הימים הגיע לקראקא הרבנית מרת אידל אשכנזי היילפרין מפוזינא אלמנתו של הגאון ר' משה אשכנזי היילפרין זצ"ל אב"ד דק"ק בריסק, מתלמידי המהרש"ל והרמ"א, שהיתה עשירה מאד, והגיעה לקראקא עקב מסחרי, ושמעה את שמעו של העילוי הנפלא, הלכה לבית הורי המהרש"א והציעה לפניהם את בתה החכמה והצניעה, ואמרה שהיא יחזיק את החתן כל ימיה בהיותו סמוך על שלחנה, המהרש"א הסכים להשידוך, ואחרי נשיאתו עבר לפוזינא, ופתח ישיבה אשר נתלקטו אליה תלמידים רבים גדולי תורה ויראה, ונודעה הישיבה בשם "החבורה הקדושה" באשר תלמידיה עסקו בתורה בקדושה ובטהרה מתוך פרישות מתענוגי עוה"ז, חמותו העשירה העריץ מאד את חותנתה המהרש"א, ולא פעם אחת עזבה את עסקי ובאה לביהמ"ד

ימי ההילולא

ה' כסלו

- רבי שמואל אליעזר איידליש ב"ר יודא הלוי (מהרש"א) - שצ"ב
- רבי דוד ב"ר יעקב אהרן לוריא (הרד"ל מביכאוו) - תרט"ז
- רבי אשר אנשיל ב"ר שמואל יונגרייז (מנוחת אשר) - תרל"ד
- רבי משה דוב ב"ר שלמה זלמן אב"ד וועראצקי - תרנ"ט

ו' כסלו

- רבי מנחם איינשטאט ב"ר מאיר (חומת א"ש) אב"ד אונגוואר - תר"ל

ז' כסלו

- רבי ארי' לייב מאמסטערדאם (פני ארי') - ת"ע
- רבי אהרן הלוי עפשטיין, ב"ר קלונימוס קלמן (מאור ושמש) - תרמ"ב

ח' כסלו

- רבי משה ב"ר יצחק (מהדורא בתרא) - תכ"ט
- רבי אהרן מטשערנאביל ב"ר מרדכי - תרל"ב

ט' כסלו

- רבי דובער ב"ר שניאור זלמן מליובאוויטש (מיטעלער רבי) תקפ"ח
- רבי משה מסלאוויטא שפירא ב"ר פנחס מקאריץ - תקצ"ח
- רבי משה סופר (זקנו של החתם סופר)

י' כסלו

- רבי לייב מוכיח (האשכנזי) ב"ר מרדכי - תק"ג
- רבי משה מרדכי עפשטיין ר"מ סלאבאדקא, (לבוש מרדכי) - תרצ"ד

י"א כסלו

- רבי יואל צבי ב"ר שמעון ראטה אב"ד חוסט (שו"ת בית היוצר)

כִּי יֵ״שׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ נְאֻם ה׳

בס״ד

גילה רנה דיצה וחדוה

במקהלות ברכו אלקים יחד אלפי אנ״ש לומדי והוגי תורה בברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי עילאה, מול מע״כ האי גברא יקירא, אהוב ונערץ בפי כל קהלא קדישא, ויזרע יצוח״ק וימצא מאה שערים בתדירא, עומד בכל לב ונפש להגדיל תורה ולהאדירה, מוזיל זהב מכיסו בעין יפה וברוח נדיבה, אשרי לו ואשרי חלקו, אשר בזכותו ניתוספו ספסלי בי מדרשא, אשר מוסיף והולך לעילא ולעילא מכל ברכתא

ה״ה מע״כ ידידינו הרה״ח התורני הנגיד המפואר
אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, כש״ת

מ ו ה ״ ר

יצחק שוואַרטץ

ה י ״ ו

מנהל ופטרון חבורתינו

תורתך שעשועי

העומד בכל לב ונפש לעבדה ולשמרה ולהוסיף ספסלי בי מדרשא,
מה רבו פעולתיו האדירים, את קרן התורה להרים, בקרב אלפי הלומדים,
בכל פינות ומחנות בעסק אתוותא הגים, מחיל אל חיל מוסיפים והולכים

זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו

לרגל השמחה הגדולה השרוי׳ במעונו, דיצה וחדוה בארמונו

בשמחת נישואי בנו נ״י

למזל טוב ובשעטומ״צ

החתן היקר מוכתר בכל מדה ומעלה, הגה בתורה
כחשיכה כאורה, וביראת ה׳ עוטה אורה

כמר **משה קלמן** נ״י

עב״ג בת האי גברא יקירא המהולל בחשובזחות, נעים הליכות,
מתנהג בחסידות, נערץ בפי כל, כש״ת

מוה״ר **משה יהודה קלונימוס ניישטיין** נ״י

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב רבי
יצחק לעשות פעלים לתורה, בוז יבוז לו!

וזאת הברכה, מאליקי המערכה, שיזכו לזיווג רב תענוג ונחת מכל יוצ״ח בחופאה, מתוך אושר ועושר בלי העמדה והערכה, בנים כשתולי זיתים סביב בחדוה דקדושה, עדי עד לשם ולתפארת, ויזכו להמשיך במעולות הקודש בעוז והצטוינות, רב ברכות ושובע שמחות, האך טוב חיזוד ירדנם כל הימים אמן.

המברכים בשמחה רבה בברכת התורה

הנהלת חבורת תורתך שעשועי

וויליאמסבורג • קרית יואל • בורא פארק • מאנסי • מאנטרעאל • לאנדאן • אנטווערפען
מאנטשעסטער • מעלבורן • ירושלים • בני ברק • בית שמש

תורתך שעשועי

עפ״י
התאחדות אברכים ד׳מאסבאר
מוסיאות ב״ק מרן אדמו״ר שליט״א

להביא את ארוחותיו במו ידיה', והחזיקה מכספה את כל תלמידי ישיבתו הגדולה בכל הצטרכותם, וכאות תודה והוקרה אליה כינה המהרש"א את עצמו על שמה "איידליש".

על כס הרבנות

עשרים שנה ישב המהרש"א בישיבתו תחת חסותה של חמותו הגבירה, ושקד על התורה והעבודה עם תלמידיו, בשנת שס"ה (שס"ח) נפטרה חמותו כשהיא זקנה מופלגת בת מאה שנים, כאשר בדקו בעזבונה תמהו הכל בראותם שלא השאירה אף פרוטה אחת ליורשיה, ואת כל יתרת רכושה הוציאה בימיה האחרונים להחזקת הישיבה, שהספיק עד שלושים ימי אבלה, ונשארו המהרש"א ותלמידיו בלי תומך, ביום השלושים באה משלחת של קהילת כעלעם לפויזנא והציעו לפניו את כתר הרבנות בעירם, המהרש"א שברח כל ימיו מן הכבוד, והי' שנא את הרבנות, ראה בזה יד ה' ונעלץ לקבל עליו את עול הרבנות, בשנת שע"ד נתקבל לרב ואב"ד בעיר לובלין, ובשנת שפ"ה עבר לכהן ברבנות העיר הגדולה בישראל אוסטראה, אשר הרחיב ביותר את ישיבתו הגדולה, אלפי תלמידים זרמו לישיבתו, ושמו יצא למרחקים כגאון הדור, וכל גדולי הדור באו עמו במשא ומתן של הלכה, סיפר הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע משינאווא ששמע מבעל ישמח משה זי"ע שהמהרש"א הי' דרכו להתבודד בחדרו קודם לימודו עם תלמידיו, ולא ידעו מה מעשהו אז, שכרו התלמידים בחור עני שיטמין עצמו תחת המטה בחדרו של רבם המהרש"א לראות מה עושה שם, כשנכנס המהרש"א לחדרו והתחיל בעבודתו, התחילו עיניו של התלמיד לכהות עד שלא הי' יכול לראות עד שהי' קרוב ח"י להתעוור, יצא הבחור ממקומו והתודה לפני רבו על מעשהו, ובירכו שיתרפא ("מגילת יוחסין" לבעל ישמח משה), גם הי' ראש המדברים ב"ועד ארבע ארצות" והשתתף בישיבותיו, ותיקן הרבה תקנות לחיזוק היהדות, ודבריו נתקבלו בכבוד בעיני חכמי דורו, הגאון רבי יואל סירקיש זצ"ל הב"ח פונה אל ראשי "ועד ארבע ארצות" בלובלין וכותב: הנה עמכם גדול הדור... להמתיק סוד ועצה עמו..., מלבד גאונותו הי' המהרש"א מפורסם בצדקתו ובטוב לבו, על משקוף ביתו הי' חרות הפסוק (איוב לא) "בחוץ ילין גר דלתי לארח אפתח", ואמרו עליו שבמשך כל השנים שהי' רב באוסטרואה לא הי' בכל העיר יהודי רעב לחם.

צדיק מצרה נחליץ

בשקדנותו הרבה למד המהרש"א יומם ולילה, וכדי שלא ירדם בלילה תוך כדי לימוד, גדל המהרש"א את שערות ראשו, וקשרם בתקרת ביתו, כך הי' מנהגו כל לילה ולא הוציא לילה אחד בלי לימוד התורה, חוץ מלילה אחד שלא למד זה הי' בליל "ניטול", שאז הי' נוהג לחשב את הכנסותיו למען דעת כמה עליו להפריש מעשר לעניים, והנה הי' איש אחד קל דעת מתושבי אוסטרואה, שנשא בלבו טינא בלבו על המהרש"א, הלך והלשין עליו בפני המלכות, שהוא מחרף ומגדף את הנוצרי, כהוכחה לדבריו הביא את מנהגו של המהרש"א שלא לומד תורה בליל "ניטל" באשר אוירתו של לילה זה טמאה היא, המהרש"א שלא ידע מכלום ישב כמנהגו באותו לילה וערך חשבונותיו, והנה לפתע נופל ספר מתוך הארון הספרים על הארץ, המהרש"א מיהר לקום והרים את הספר והחזירו למקומו, אולם כעבור כמה דקות נפל ספר אחר ממקומו, המהרש"א הרים שנית את הספר, כך הי' כמה פעמים, עד שחשב המהרש"א הלא דבר היא וכשנפל עוד פעם הספר נטל את הספר ופתחו כדי לעיין בו, באותו רגע נפרצה הדלת ושוטרי העיר פרצו את הדלת בלוית המסור, כשראו את המהרש"א עם ספר בידו, חזרו לעקבותיהם ועצת הרשע נאפר.

ובא השמש

נפטר במוצאי שבת קודש ה' כסלו שנת שצ"ב, והוטמן למחרתו ביום א' בבית החיים באוסטראה, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: פה נטמן ונאסף איש תנא דמלכי, הוא נגר ובר נגר, מופת הדור, הצניף הטהור, הרב המופלג בחכמה בענוה וביראה, ושמעו יצא ממזרח שמש עד מבואו, האיר כל חכמי ישראל, בחיבורו הגדול שחידש בפלפולו ובחריפתו, על גמרא פירש רש"י ותוספות, הגאון נ"י פ"ה מוהר"ר שמואל אליעזר במוהר"ר יהודה הלוי זצלה"ה, ונתבקש בישיבה של מעלה, ומת במיתת נשיקה, ועלה לשמים והיתה מנוחתו כבוד במוצאי מנוחה, ונאסף ביום א' ה' ימים לחודש כסלו, בשנת שצ"ב לפ"ק, תנצב"ה. השאיר אחריו דורות ישרים ומבורכים בנין וחתנין רבנן, מרן רבינו בעל ישמח משה הי' נו"ו אליו, כמו שמעיד על זה בספרו כמה וכמה פעמים, ויחסו אליו היא עד להפליא כשמזכירו, ראה מה שכותב בפרשת ואתחנן ובאמת ראויין הדברים למי שאמרם דאף דאצלינו הוא נדמה לדבר פשוט, היינו כיון שכבר הורינו זקיננו דבר זה, אבל הממציא הראשון דברי זה ודאי כחכם יתקרי, ולפעמים מיישב דבריו עפ"י יסודות של כתבי האריז"ל וז"ל: (שם) נשאלתי לפרש דברי זקיני הגאון החסיד מהרש"א זצוק"ל... והשבתי שיש בזה דבר עמוק שלא רצה לומר במ"ק כמו שהזהיר האריז"ל... לכן המציא זקיני דבר חכמה עמוקה... והבן כי הוא פלא גדול בס"ד, ובריש דברים כותב: ונראה שלכל זה כיוון זקיני מהרש"א... ואל תתמה כי זה דרכו במקום שלכאורה דבריו מובנים כפשוטם, כיוון לדברים רחוקים ועמוקים (מגילת יוחסין), בספר "צדיק כתמר" מביא בשם מרן הקדושת יום טוב זי"ע שדרכו של מרן בעל ישמח משה לרקד כל כך בשמחת תורה בעת הקפות, מקובל הוא מזקניו הרמ"א והמהרש"א, שהי' דרכם לרקוד בש"ת עם הס"ת עד אפיסת הכוחות.

מורשתו הרוחנית

מורשתו הרוחנית היא בלתי שום ספק ספר "חידושי הלכות" ו"חידושי אגדות" המפורסמים בישראל, שנספח כמעט לכל מהדורות התלמוד, ב"חידושי הלכות" הוא מפרש ומסביר את

קרן הבנין
ירושלים תתן קולה
קול ששון וקול שמחה
בקול שירה וזמרה, נרים קולינו בעבורה, לברך ולקלס בנהוראי, לרגל יומא טבא בבית ידידינו האי גברא יקירא, ובשם חברי קהלתינו ברכותינו נשגרה, לברך ולשים בראשו עטרה, איש החסד והמעש, בתבונה ובדעת, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ותיק ועושה חסד במידה מרובה וגדושה, טה רב טובו ונחלתו, לטעון קהלתינו ומוסדותינו הק' רב פעילתו, מושיט תמיד שבט עזרתו, ה"ה
הרבני הגדיד המפואר כש"ת
מוה"ר אברהם בראך הי"ו
מראשי וועד קרן הבנין דקהלתינו ומוסדותינו פעיה"ק תובב"א
מראשי ובברי קהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו
זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו
יום שמחת לבו באירוסי בנו למז"ט
החתן הנעלה, פאר המרות והמעלה, ישר והוגן בתורה, שמו נודע לתפארה,
כמר אפרים פישל נ"י
עב"ג החשובה בת הרה"ח ר' ברוך יודא פרידמאן הי"ו
מנכבדי קהלתינו בוויליאמסבורג יצ"ו
והנה כי כן נפרה רני חברים בנעימים, יום זה מכובד מכבד ימים, לברך בברכה טרובה מאת צור כל העולמים, את האי גברא יקירא, שמו משבחים ומפארים, יום ולילה לא ישבתו במגעשי רזדוף צדקה וחסד יצוצא חיים, ידי נטויה על ירושלים ועומד לימינו תדיר להשקות מים חיים.
הרבני הגדיד המפואר
מוה"ר שמואל חיים בראך הי"ו
מרביץ תורה קהלתינו בכ"מ פה"ס מעשי חשכ
מנהילי תומכי וועד קרן הבנין דקהלתינו ומוסדותינו הק' פעיה"ק ת"ו
ובכן נרים ונישא קולינו, מעיר קדשינו, בברכה שיהא מעו"ב לכל חברבות האמוריות בתורה, נחת דקדושה מכל יצ"ח בשמחה ואורה, תורה וגדולה, יתאחדו על שולחנו לתהילה, עדי מזה לקבל פני משיח צדקינו ומלכינו בראשינו בכ"א.
המברכים בחוקרה והערכה
וועד קרן הבנין
פעיה"ק ירושלים תובב"א

דברי התלמוד בעמקות ובחריפות יתירה, ואמנם לשונו קצרה מאד – כמו שכתוב בעצמו בהקדמתו "שמאהבת הקיצור לא יאריך בדברים" – ופעמים גם יותר מדי, עד שקשה להבין את כוונתו, ברוב המקומות הוא מסיים "ודוק" או 'וק"ל' אע"פ שבאמת אינו קל כל כך, והאחרונים מתייגעים להבין את דבריו, וב"חידושי האגדות" מפרש את האגדות התמוהות בתלמוד.

בס' שארית ישראל (שער הזמנים דף ו' ע"ב) מובא שהבעל שם טוב הק' אמר שכל החיבורים שהיו עד המהרש"א ועד בכלל היו ברוה"ק, וכיון שהוא ברוה"ק הוא תורה עצמה, והיינו שרק הגילוי הוא ע"י רוה"ק אבל כיון שנתגלה נעשה תורה באמת, תורה בעצם גבוה מרוה"ק. עוד מובא שם (שער ההתקשרות דף ה' ע"ב) מובא שהבעל שם טוב הק' זי"ע שיבח את המהרש"א ז"ל למאד בגודל צדקתו עד שאמר שאם היו העולם יודעים מזה היו לוחכים העפר שעל קברו.

בס' נפלאים מעשיך (עמוד רפ"ד) מובא כי לאחר שהגאון המהרש"א זצ"ל הוציא את חיבורו לאור עולם, קיבל על עצמו לילך בגלות, פעם אחת הגיע לעיר אחת בליל שישי בשעה מאוחרת ונכנס לביהמ"ד, וישבו שם שני אברכים ועסקו בתורה, ואף שהבחינו באורח שנטה ללון אמנם לא היה להם שום השגה מי הוא האיש הלזה, והאברכים נתקשו אז באיזה תוס' במס' ביצה ולא עלתה בידם. נענה א' מהם ואמר, הלא כעת יצא לאור חיבור חדש על הש"ס הלא הוא חידושי המהרש"א, הבה נראה אם הוא מבאר את דברי התוס' הללו, והתחילו לעיין בדברי המהרש"א, ולאחר פרק זמן שעיינו בו ולא הבינו את דבריו, סגרו את ספר המהרש"א, וכשראה המהרש"א כי הם מתקשים מאוד באיזה ענין הלך ושאל להם במה הם עוסקים, ענו לו כי המה מתייגעים להבין איזה ענין בהחיבור החדש שיצא כעת לאור הלא הוא ספר המהרש"א, אך לא הצליחו לירד לסוף דעתו, התחיל המהרש"א ז"ל להסביר להם בטוב טעם ודעת דברי המהרש"א על בוריו עד שנתברר להם הכל בקילורין לעינים. שוב שאל להם המהרש"א למה סגרו תיכף את החיבור ולא עיינו בו כל צרכו, ענה לו א' מהאברכים כי ראשו בל עמו כי עדיין אין לו בשר קמח לשבת ואין לו היכולת להתייגע ולעיין כל צרכו כעת בדברי החיבור החדש, נענה המהרש"א ואמר, וכי נדמה לכם כי להמחבר של החיבור הזה בשעה את ספרו היה לו די סיפוקו, 'צי ער האט יא געהאט דעמלטס מעהל און פלייש אויף שבת'.

גדולי הדורות העריצו מאד חיבורו ואמרו עליו גדולות ונצורות, ונצטט כמה מהם.

וז"ל "ראש יוסף" (פסחים כז): זה ימים לא כביר נדפס ס' מ"ע ותמה על מהרש"א ז"ל כדרכו, וכנראה שלא טרח לעיין בדברי מהרש"א ז"ל להבינם על בורים, ותמה אני שרב גדול כמוהו איך שלא שת לבו לעיין במהרש"א ז"ל "אשר כל דבריו ברוה"ק נאמרו", ומי יתן וכל חכמי ישראל בזמנינו יבינו דבריו הקדושים וטוב להם וכו', ואיך לא ירא לכתוב על מהרש"א שטעה, וכל דבריו מים חיים מן המקדש עכ"ל.

וז"ל חי' הלכות (להג"ר יואל ב"ר משה גד זצ"ל נכד הט"ז) דברי מאוה"ג ומאור עינינו בהלכה מרא דשמעתתא הגאון מהרש"א ז"ל אשר בדק כל חורין וסדקין ויורד לעומק וצלל במים אדירים והעלה מרגניתא דלית בה טימא ולא הניח כל סדק ובדק אשר לא תיקן וכל דבריו מיוסדים על אדני השכל ויסודות חזקים "וכל רוחות שבעולם לא יזיזנו ממקומו" ואיך יערב לבו לגשת לסתור או לחלוק בשום דבר מדבריו "וכל החולק עליו כחולק על השכינה".

הגאון ר' יונה לאנדסאפער זצ"ל (בעמח"ס שו"ת מעיל צדקה, כנפי יונה, מאורי אור, הי' גאון עצום ומקובל נורא איש אלקים קדוש) בצוואתו וז"ל: ...ויעמיד ג"כ בדקדוק רב על פי' מהרש"א ופירושו לבד יוכל להאר עיני האדם בתורה כל זמן שמאריך בה לעמוד על עומק ההלכה כי כל דבריו הם בקיצור מופלג ובעומק לאמיתות לשונו עט סופר מהיר ורוח אלקים דיבר בו "כי מבלעדי רוה"ק א"א שיעשה אדם ספר כדומה לזה", עכ"ל.

וז"ל החזון אי"ש (קובץ אגרת מכתב א') לא אמנע להעיר כי בלבי אשר לא יפה עשו הדור האחרון אשר עזבו לימוד ס' מהרש"א ז"ל אשר מתנה טובה נתנה לישראל לזכות בו הדורות הבאים אחריו, להרגיל את הלומדים בהתעמלות התורה אשר אך העמל הוא העבודה המעולה ואשר עליהם כיונו חז"ל בהפלגת התורה על לומדיה, והמהפך את הגשם לרוח והגוף לנפש, והנכנס ברמ"ח אברים של אדם לזככם ולעדנם לקיום חיי התורה, והס' הק' הזה הוא מלא התעמלות בדברים מוכרעים ועמוקים, ומרגל את האדם בעיון נכון ועמוק, גם מועיל הדבר מאד לזיכרון כל סוגיה לפרטיה ודור שלפנינו החזיקו מאד בס' הזה, והגרע"א לא הניח דבר מספרו, "ומיום שעזבוהו אבדו את ידיעת הפשט כלו"... עכ"ל.

ח' נסלו

הגה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקמ"ד לאביו הרה"ק המגיד ר' מרדכי מטשערנאביל ולאמו הרבנית חי' שרה בתו של הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, כשנכנס לבריתו של אברהם אבינו נתכבד זקינו הגדול המאור עינים זי"ע בסנדקאות, ונקרא שמו בישראל "אהרן" ע"ש זקינו אבי אמו הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, וזקינו הק' זי"ע בירך אותו: "ער זאל דערלעבן משיח צדקינו".

כמו כן זכה להתגדל על ברכי זקינו הגדול וספג ממנו הרבה תורה קדושה וחכמה, כן זכה וזקינו הק' הניח לו תפילין ביום הבר מצוה.

להגיד שבחו של אהר"ן

הנה כי כן ידוע כי המאור עינים אמר עליו דברים נשגבים ונפלאים במשך השנים שנתגדל אצלו, בעודו נער כבן י"ב או י"ג

הסעודה של מצוה מוקדשת

לעילוי נשמת ידידינו
החשוב והבלתי נשכח

הרב ר'

אורי

ב"ר אביעזר מרדכי

שוואַרץ

ז"ל

מח"ס אורי ויושיעי

מנהל הת"ת רבות בשנים
ורוח החיים דקהילתינו הק'
פה בני ברק יצ"ו

חבורת

יסודי התורה

שע"י התאחדות אברכים דקהל יעב"ל דמאמאר
בני ברק
נוסדה ע"י כ"ק מרן רבינו עבד שליט"א

בעזרת הש"ת

הזמנה של מצוה

שישו ושמחו בשמחת התורה **ושמחו** וזכו בהעלאה והוקרה, שזכינו ללמוד ולסיים כולנו בחבורה, **ותנו כבוד לתורה בשמחת** סיום מסכת נזיר כסדרה, בחבורת "יסודי התורה" לתפארה, **גיל ונשיש בואת התורה** היא וללמוד זכינו לגמרה, **פארי קהילתינו יושבי אהלה של תורה, כי היא לנו עוז ואדרה ותנו** עוז ביתר שאת להמשיך ולהאירה, לילך מחיל אל חיל תדירא, **גיל ונשיש בואת התורה כבוד** והדר תעטרהו לכבוד עמלי התורה, היא הודה זיוה והדרה, **כי טוב סחרה מכל סחורה לתורה** להתאסף שוב לקבלה בשירה, נעוץ סופה בתחילתה להתעטר בכתרה, **משו ומפנינים יקרה**

אנצ' מעמד הנשגב והמרומם

סיום מסכת נזיר

הנלמד ע"י אנשי שלומינו שיחיו
במסגרת חבורתינו הק'

שתתקיים אי"ה ברוב פאר והדר בקול רינה והמון חוגג

במוצאי שב"ק פר' תולדות הבעל"ט

בשעה 9:00

בהיכל בית מדרשינו הגדול בשיכון

גדול יהיה כבוד המעמד לכבוד התורה ולומדיה

המחכים לשמחתכם ביקרב האורייתא

חבורת יסודי התורה

שנה, והיה חשוב אצלו מאוד על אף גילו הצעיר.

אביו המגיד הק' ג"כ העריצו מאוד ואמר פעם: "יש לי שמונה בנים, שבעה הם כנגד שבעת קני המנורה, ואחד הוא "אהרן" שעומד ומדליק את הנרות", כמו כן כותב אליו תוארים גדולים: "הרב הגדול במנין, אשר אין דורו דור יתום, ולא דור אלמן, מזה בן מזה, חכם הכולל, כבוד הישראל מוה"ר ר' אהרן".

אחיו הרה"ק מטשערקאס זי"ע אמר פעם: "אויף מיין ברודער אהרן זענען מלאכים ושרפים נישט געווען קיין מבין".

כמו"כ כותב עליו אחיו הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע: "אל כבוד אחי הרב הגדול, רבי קשישא ורב חנינא ורב חסדא, מר מרנן, ורב רבנן מבטן מקודש, אחריו כל העם עונים עליו אומרים ברוך וקדוש, זקוקין דנורא ובעורין דאשא אמריה דפומיה, איש חי רב פעלים וקבציאל מו"ה ר' אהרן שליט"א".

והנה פרח מטה אהרי"ן

לפלא לציין כי הרה"ק ר' זושא זי"ע בהסכמתו לספר מאור עינים כותב שם בזה"ל: לסדר "הנה פרח מטה אהרן" והוא תמוה מאוד שזה לא היה שייך כלל לאותו הזמן אלא לשבתות הקיץ, והרי אותו הזמן היה יום א' כ"ג לחודש חשון, וחסידים אמרו שכבר בעת הסתלקותו של המאור עינים זי"ע בשנת תקנ"ח כבר ראה שהרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע עתיד להיגדל על אף צעירותו שהי' אז עלם צעיר כבן י"ד, וזה הוא רצה לרמז.

האיש מקדש

בצעירותו לקחו לחתן לבתו הרה"ק ר' גדליהו מליניץ זי"ע בעל ה"תשואות חן", אח"כ בזיווג שני נשא את בתו של הרה"ק ר' צבי מקאריסטשוב זי"ע (חתנו של הרה"ק ר' אהרן מטשטוב בן הרה"ק ר' צבי בן הבעש"ט זי"ע) בן הרה"ק ר' אברהם מקאריסטשוב חתנו של זקינו של המאור עינים.

ושנא את הרבנות

אחרי נישואיו נשאר סמוך על שולחן אביו והמשיך בעבודתו הק' על מי מנוחות, אביו הפציר בו מאוד שיקבל את עול ההנהגה עליו, אך הרה"ק ר' אהרן בענוותנותו מיאן לקבל זאת עליו, עד שפע"א אמר לו אביו הנה אני מטופל בבני בית מרובים וקשה עלי לכלכל אותך, עד מתי תהי' מוטל עלי, ומתי תעשה גם אתה לביתך, הלא גם אתה תוכל לנסוע ולדלג על הערים ולקבל פתקאות ותוכל להתפרנס מעצמך, אך הוא בשלו אינו מוכן לעזוב את בית אביו, ויהי ביום ה' שלח לו אביו וקרא אותו לפניו, ונתן צו ופקודה לעזוב תיכף את העיר, ולא יניח אותו להיות על שב"ק בביתו, כמו"כ הוציא פקודה בכל העיר אשר שום אדם לא יכניס אותו הביתה, וגזר עליו בגזירת כיבוד אב לקבל עליו את עול הרבנות, ובלית ברירה הוכרח לנסוע מטשערנאביל, ונסע על שב"ק לעיר מעזיבוז הקרובה, אצל הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע אשר התגורר שם, ולא גילה לאיש מי הוא ומה מעשהו, בשעת עריכת השולחן בליל שב"ק ישב בקצה השולחן בין שאר האנשים, וכאשר נכנס הרה"ק ר' ברוכ'ל לעריכת שולחנו הטהור פנה אליו ואמר: "ליטוואק ליטוואק קום אהער" ואמר לו: "יונגערמאן ביי אונז באהאלט מען זיך נישט, זאגט ווער איהר זענט", ולא היה יכול להתחמק וגילה שהוא בנו של הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע, כששמע זאת הרה"ק ר' ברוכ'ל הושיבו ראשון בראש השולחן, וקירבו וחיבבו מאוד במשך כל השבת, במוצש"ק קרא לו הרה"ק ר' ברוכ'ל אליו, ונכנס לחדרו והוציא משם ונתן לו במתנה מלבוש לבן שהי' האיצטלא של צדיקים בעת ההיא, ורמז לו בזה שהגיע העת שיתחיל בעצמו להנהיג עדת חסידים.

על כס ההנהגה

ואכן מני אז הרבה בנסיעותיו הק' בעיירות הרבה, ומסופר שפע"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות הגיע לעיר אחד מלא מתנגדים, ובליל שב"ק נגש לפני העמוד בלי נטילת רשות והתחיל הודו במנחה ערש"ק ואח"כ קבלת שבת בקול גדול, והרב שהי' ג"כ מתנגד חרה הדבר עד מאד, אחר התפילה אמר הרב שנראה אם ת"ח הוא נמחול לו ואם לאו יקיים פסק ויקבל עונש, ושלח הרב שני אברכים לשאול אותו פשט באיזה תוס' קשה, וכשבאו האברכים לפני הרה"ק ר' אהרן אמר להם כי עכשיו עייף מן הדרך ואינו יכול לומר להם עכשיו, רק יבואו מחר בבוקר ואז יאמר להם, וכשבאו בבוקר אמר להם פשט נפלא שערב להם מאד, ומיד הלכו לבית הרב לומר לו הפשט, וכשבאו לבית הרב שכחו הפשט, התיישב הרב שילך בעצמו לשאול אותו הפשט, וכשהגיע אליו אמר לו ר"א כי אינו יכול ללמוד, רק היות והוא נוסע לומר מגידות, יכול להיות חילול השם ח"ו אם ישאלו לו תוס' ולא ידע, אז הטרחתי את בעל התוס' שיאמר לי הפשט, אבל אם אתם רוצים לידע הפשט תייגעו עצמכם בתורה אז תדעו הפשט.

עם פטירת אביו הק' ביום כ' אייר שנת תקצ"ז לפ"ק החלו שמונת בניו הק' להנהיג בערים שונים, אך את כס ההנהגה המשיך הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל בדרכו המיוחדת.

מרא דארעא דישראל

הוא הי' נשיא של מעות ארץ ישראל במדינת אוקריינא, ועשה הרבה כדי לחזק ישוב ארץ ישראל, וידוע שהרה"ק מהרי"ד מבעלז אמר עליו שהוא "מרא דארעא דישראל" כי הוא שולח שקי זהב לארץ הקדש. ויסופר שכשהרה"ק ר' דוד מלובין זי"ע (תלמידו של הבת עין זי"ע) רצה לעלות לארץ הקודש נסע להימלך עם הרה"ק ר' יצחק מסקווירא ולא הסכים עמו שיסע, אבל אמר לו: הלא אחי הגדול הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל הוא "מרא דארעא דישראל" לך והמלך בדעתו.

קהל יטב לב דסאטמאר
חבורת תורתך שעשועי
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בית שמש יצ"ו
תורתך שעשועי
ד'סאטמאר
בית שמש יצ"ו
קהל יטב לב ד'סאטמאר
צל יובלו מלכים שי'
מאן מלכי רבנן
'עלו ויבואו ברכותינו לאחי גברא רבא נודע לתהלה וקראת שמו 'יצחק
צבי וחמיד ורגיג להדים קרן התורה ולהכניס שמחה בלבבות כל השומע 'יצחק
חבר אני לכל אשר יראוך ידיד נאמן לכל אנשי שלומינו אשר אהבת את 'יצחק
קדאים אליו והוא עונה להדים קרן החבורות בכל קצוי תבל ויזרע 'יצחק
הלא הוא מע"כ הרבני הנכבד
מוה"ר יצחק שווארץ שליט"א
פטרון והוגה רעיון המפעל העולמי 'תורתך שעשועי'
תחת נשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ומצודתו פרוסה לקחת תחת כנפיו גם מפעל 'תורתך שעשועי' בארה"ק
ובתוכם פנת יקרת מפעל 'תורתך שעשועי'
פה בקהלתינו הק' בבית שמש
לדגל השלמה אשר בלעגנו
בישואי בנו למזל טוב בשיעה טובה ומוצלחת
בהא עידן דהחהוא, נבוא בשבח דא שהתא, על עמוד לימין חבורתינו מיום הוסדה מידי הדוש בחוד"ש
יוקף לזכותו קול התורה הנשמע מבין כותלי בית מדרשינו מידי לילה ע"י חברי חבורתינו המופלגים
תשלמון החצאות מחל מכסם, עימוד במסרות לימין קדושתינו על כל צעד ושעל, חקק כחקק נטל בראש
"אין תורה כתורת ארץ ישראל"
(בראשית רבה ט"ו ד)
ידידנו חיקר רבי יצחק שליט"א! מקרב לב אנו משתתפים בשמחתך, שמחתך הוא שמחתינו, יהי רצון שתזכה לרב שמחה ונחת, והזיווג יעלה יפה להקארת המשפחות הנכבדות, ותזכה להרבות פעלים לתורה ולתעודה באשר עם לבבך ולהמשיך במפעליך הטובים פתוך עושר ואושר, עדי מכה במהרה לביאת גואל צדק בב"א
הלברכים לריחוק לקום ולריבוק הלבן
יצחק אלעזר הירשברגזון
גם אני מעתיר לברכה בראשי ידידותי וחברה / נחמן בראך

ואהר"ן מה הוא

פע"א אמר הרה"ק ר' יוחנן מראחמסטיווקא אחיו של הרה"ק ר"א שכשנסתלק אביו הרה"ק חלקו האחים הקדושים ביניהם מדרגותיו של אביהם וכשהוא רצה לקחת איזה מדה כבר לא הי' כלום, ורצה לקחת את הכלום "איך בין גאר נישט" אבל אחיו הרה"ק ר' אהרן כבר תפס זאת.

אחד מחסידי הרה"ק מריז'ין זי"ע הי' אצלו וכשברכו לשלום, אמר לו אמור לרבך שאני רבי יותר גדול ממנו, וכשראה תמיהתו של החסיד אמר לו בענוות חן: פע"א נפגשנו שנינו וכל אחד בירך את השני שיהי' "א ערליכער איד" והברכה שלי נתקיימה והראיה כי רבך ערליכער איד ואילו ברכתו לא נתקיימה כי תסתכל איך אני נראה.

בר"ה הי' פ"א קהל גדול אצלו עד כ"כ שעמדו אנשים על הגג שהי' שם חלונות לביהמ"ד, וכשנכנס לביהמ"ד אמר כתיב עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר, והפירוש הוא "עלה אלקים" היינו כשרוצים להעלות ולסלק מאתנו את מדת הדין אז אפשר לעשות את זה "בתרועה" ע"י שבירת הלב וציבראכנקייט, "ה"" לגרום לסלק ח"ו מדת הרחמים "בקול שופר" היינו ע"י גאוה והתנשאות, דע"ז מסלקים ח"ו את מדת הרחמים, והי' כ"כ התעוררות ובכיה גדולה אצל הקהל עד שאלה שעמדו למטה בתוך ביהמ"ד הי' נדמה להם שיורד גשם מרוב דמעות הבכיה של אלו שעמדו למעלה.

לשומר אוהביו בדין

פ"א בא אליו קויטל מחסיד אחד הזקוק לרחמי שמים מרובים, וצוה להשיב ברכת רפואה, והחסידים שהיו אצל החולה בשעה שנתקבל ברכת הרפואה של הצדיק, הבינו מדברי הצדיק שכבר נגמר דינו רח"ל, ונתקבצו סביב למטתו של החולה, וכשהגיע סמוך ליציאת נשמתו, נתעורר פתאום החולה בבהלה ובבכי, וסיפר להעומדים שם, אשר בא אליו מלאך אחד ובידו אחת תפוח של זהב וקבוע בו כל מיני מרגליות טובות, ובידו השני הי' עבודה זרה, ואמר לו אם ישתחוה לע"ז יתן לו התפוח ויבריא, וכ"כ הי' פיתויו שכמעט שנתפתה אליו, ופתאום בא אליו רבו הקדוש מטשערנאביל, וצעק בקול גדול על המלאך למה הוא מפתה אותו וא"ל שאין לו רשות לפתות אותו, וכשגמר לספר הדבר יצא נשמתו של החסיד, ונסעה אמו של אותו חסיד להרה"ק מטשערנאביל וסיפרה לו כל הסיפור, אמר הרה"ק בוודאי בוודאי אין אני מניח ח"ו את אנשיי עד שאתקן אותם בתיקון הראוי להם, ופירש בזה מה שארז"ל באבות הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו, כי ה"הולך" אצל הצדיק ו"אינו עושה", שאינו מרגיש שם שום תכלית כי לא כל אחד זוכה להרגיש, "שכר הליכה" אז מה השכר הליכה שלו "בידו" שמוסרין אותו בידו של הצדיק והוא מחויב לעשות לו טובה.

דרכו הי' לעשות הרבה המתקת דינים, ויש הרבה "שארפע לשונות" שאמר בשביל זה, פעם אחד אמר ליהודי אחד שיהי' לו "א שווארץ יאר" והיהודי ההוא נבהל מאד, והסביר לו שנתכוין לומר שה"שווארץ" יאיר לו (לשון נופל על לשון יאיר אמר בלשון יאר) אלא שאמר לו באופן כזה כדי להמתיק הדינים מעליו, פעם אחד אמר ש"טשערנאביל" בשפת רוסי"ש פירושו שחור לבן, טשערנ"א פירושו שחור, וביי"ל פירושו לבן, שממתקין את הדינים משחור ללבן.

פ"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות הגיע לעיר אחד מלא מתנגדים, ובליל שב"ק נגש לפני העמוד בלי נטילת רשות והתחיל הודו במנחה עש"ק ואח"כ קבלת שבת בקול גדול, והרב שהי' ג"כ מתנגד חרה הדבר עד מאד, אחר התפילה אמר הרב שנראה אם ת"ח הוא נמחול לו ואם לאו יקיים פסק ויקבל עונש, ושלח הרב שני אברכים לשאול אותו פשט באיזה תוס' קשה, וכשבאו האברכים לפני הרה"ק ר' אהרן אמר להם כי עכשיו עייף מן הדרך ואינו יכול לומר להם עכשיו, רק יבואו מחר בבוקר ואז יאמר להם, וכשבאו בבוקר אמר להם פשט נפלא שערב להם מאד, ומיד הלכו לבית הרב לומר לו הפשט, וכשבאו לבית הרב שכחו הפשט, התיישב הרב שילך בעצמו לשאול אותו הפשט, וכשהגיע אליו אמר לו ר"א כי אינו יכול ללמוד, רק היות והוא נוסע לומר מגידות, יכול להיות חילול השם ח"ו אם ישאלו לו תוס' ולא ידע, אז הטרחתי את בעל התוס' שיאמר לי הפשט, אבל אם אתם רוצים לידע הפשט תייגעו עצמכם בתורה אז תדעו הפשט.

פ"א בא אליו אשה בבכיה שהיות שהשיאה את בתה לאלמן מק"ק טשארניגאוו, ובכל לילה באה אשת האלמן הנפטרת, וחונקת לבתה, השיב לה שתסיר דמיון הזה מלבה, אמנם האשה אמרה שאינה יוצאה מכאן עד שיתן תרופה לבתה, ענה לה ומה אעשה כי מרחק רב יש מפה לטשארניגאוו, ענתה האשה יש לי אמונה שהרבי יכול לפעול ממרחק כמו מקרוב, ומיד צוה הרה"ק ר"א לקרוא לאיש הממונה על הקברות דק"ק טשערנאביל, וצוה לו שילך לבית החיים ויאמר תדעו שאהרן בן חיה שרה צוה לכם שתתראו עם המתים דק"ק טשארניגאוו ותאמרו להם שפלונית בת פלונית לא יהי' לה עסק עם האשה פלונית, ובאם לאו גוזר אהרן בן חיה שרה שישליכו אותה חוץ למחיצתה.

פועל ישועות

פ"א שררה מחלת החולי–רע בכמה גלילות, ובאו אליו שהוא יבקש רחמים שהמחלה תסור, וזה הי' בפרשת ראה, בליל שבת קודש בשעת הסעודה פתח ואמר ה"אור החיים" אומר כי משה רבינו אמר לבנ"י ראה אנכי תסתכלו עלי וינתן לכם ברכה, אני איני יכול לומר כן אבל אני אומר כתיב והקללה אם לא ישמעו אל מצות ד', דהיינו "והקללה אם לא", כשאתה רבש"ע, לא תתן להם קללה, אני ערב לך ש"ישמעו אל מצות ד"", דהנה כבר נתתה קללה מה יצא מזה יש הרבה חולים שמוכרחים לאכול בשר ב"תשעת הימים", ובת"ב לא צמו, נמצא שהרבה מצות לא מקיימין אם יש קללה, אז בגלל זה אני אומר והקללה אם לא שאם לא יהי' קללה אז ישמעו אל מצות ד'.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יצחק** ב"ר ישראל **דייטש** ז"ל

נלב"ע ד' כסלו

וזו' האה"ח מרת **פייגא** ב"ר משה יהודה **דייטש** ע"ה

נלב"ע כ"ח מרחשון

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנם ידידינו הרבני הנכבד רודצו"ח

עוה"ר **אהרן מתתי' דייטש** הי"ו

לעילוי נשמת

האה"ח

מרת **פרימא רחל שפילמאן** ע"ה

בת הרה"ח ר' **מרדכי משה ספרא** ז"ל

נלב"ע י' כסלו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה ידידינו הרבני הנכבד רודצו"ח

עוה"ר **הערשל שפילמאן** הי"ו

אחרית ימיו

כאמור בירכו זקינו הק' בעת היכנסו בבריתו של אאע"ה באריכות ימים ושיזכה לקבל פני המשיח, ואכן ראו אצלו בחוש כי ברכת צדיק עשתה רושם וכשהגיע לגבורות התחיל לחזור לימי נעוריו והתחיל לצמוח לו שינים חדשים, אמנם בערוב ימיו שלח במיוחד מנין חסידים וביקשם שילכו אל ציונו של זקינו הק' לומר לו שברכתו אינה לרצון לו, כי אינו יכול יותר לסבול את הגלות המר ואת אויר העוה"ז, וחז"ל אמרו האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו, לכן גם אני אי אפשי בברכה זו.

עוד יסופר שבשנתו האחרונה לחייו התנבא ואמר שבזאת השנה יבוא משיח, והדברים גרמו להתרגשות גדול בקהל החסידים, עד שהגיע הדברים לאזני אחיו הרה"ק ר' אברהם מטריסק זי"ע אמר להחסידים שלא יקבלו את הדברים כפשוטם, שיתכן שקרב יומו של המגיד הק' דהיינו שכבר השלים את יעודו עלי אדמות, ומאחר שכידוע יש לכל צדיק את חלקו בביאת המשיח, והמגיד הק' כבר השלים חלקו, לכן רואה הוא בעיני רוחו את משיח מתקרב ובא, ואמנם כך הוה דבאותה שנה נסתלק הרה"ק לעולם שכולו טוב.

(אגב ראוי לציין דבר פלא שכעבור טו"ב שנים לפני שהרה"ק מטריסק זי"ע בעצמו נסתלק, אמר ג"כ לחסידיו כי בזאת השנה יבא משיח ולבסוף בשנת תרמ"ט גוע ויאסף אל עמיו).

סמוך להסתלקותו התקבצו קהל רב מאוד לקבל את ברכתו הק', ומפאת האנשים הרבים לא נתנו לכתוב כל אחד ואחד את בקשתו, רק כל אחד רשם את שמו כדי לעלות על זכרונו הק' והטהור, ובתוכם היה גם איש אחד חשוך בנים, וגם הוא לא כתב בקשתו, והשיב הרה"ק ברוח קדשו: מדוע לא הזכרת הבקשה לזרע של קיימא, וציוה לכתוב, ותיכף ומיד אחר כתיבתו, נענה ואמר: "במה יזכה נער" – במה יזכה האדם להוליד נער, "את ארחו" אם יקח לו על כל שבתות השנה אורח לשבת.

בנו הגדול הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע נסתלק בחייו ביום שב"ק פר' משפטים שבת שקלים כ"ז שבט תרל"א לפ"ק, אודות הסתלקותו מסופר שבשנתו האחרונה ביום שמחת תורה נפל הכתר תורה, כשראה זאת הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע מיד גנוחי גנח, ואמר: "אוי, דער כתר תורה איז איהם אוועק" (ידוע שהי' קורא לבנו רמ"נ: "מיין כתר תורה" מחמת גדלותו בתורה), כשנפטר בנו לא רצו המקורבים לספר לו כי חששו על בריאותו, וכשהי' חולה היו רגילים להזכיר אותו לפני אביו הק', וכשנסתלק באותה שב"ק הפסיקו להזכירו לפני אביו, אבל גם אביו לא שאל עליו, ואחרי מעריב אמר אביו אל הגבאי שיכין לו את מנעליו של תשעה באב.

בשעת הלוי' עמד הרה"ק ר' אהרן בחוץ וציוה להעביר את המיטה על פניו, וכשעברו עם המיטה אמר: "אני לא רואה אותו", והביאו אותו בחזרה ועברו לפניו, ואמר עוד הפעם כנ"ל שהוא לא רואה אותו, ורק אחרי שהעבירו אותו בפעם השלישית אמר: "בעת אני רואה אותו", והספידוהו תמרורים וסיים בפסוק: "הנה אנוכי שולח מלאך לפניו לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי" (שמות כ"ג ב'), ונשאר עומד שם ולא יצא לבית החיים מפאת חולשותו, ועשו הגבאים סימן ביניהם שבשעת סתימת הגולל יזרקו לפיד אש למעלה, לסימן שהרה"ק ישב שבעה.

כשנשאר הרה"ק בבית נשארו עמו כמה עניים קבצנים לשמור עליו כי כל העיר הלכו להלויה וכאמור עשו איזה סימן אחר סתימת הגולל דהיינו שירו אש ברובה וכששמעו הקול ידעו שהרה"ק צריך לישב לארץ, כשרצה הרה"ק להתיישב על הארץ ניגש אליו אחד מן הקבצנים ואמר כי הוא לא נותן להרה"ק לישב על הארץ, כי הרי רבי הוא ענין של מלך, ומלך אינו צריך לישב, כששמע הרה"ק את דברי העני הקבצן שנאמרו באמת ובתמימות, אמר לו: "דו האסט מיך געוואלט מקים זיין מעפר, זאל דער אייבישטער דיך מקים זיין מעפר דל", וכך הוה, שמיד אחר כך עלה מעלה מעלה ונעשה גביר גדול.

ועוד בטרם השלים השנה ראו והבינו את נבואתו שהתנבא בהספד בנו באמרו: "הנה אנוכי שולח מלאך לפניו" והוא נסתלק ביום ח' כסלו שנת תרל"ב לפ"ק, ומנוחתו כבוד בטשערנאביל סמוך לציונו של זקינו הק'

יסופר, שחסיד אחד מטשערנאביל בא לסקווירא, ושאל אותו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע אם אחיו הרה"ק ר' אהרן זי"ע מניח תפילין בכל יום, והשיב לו האיש כי זה כבר יום יומיים שאי אפשר לו להניח תפילין ועל זה הצטער מאוד, ואמר לו הרה"ק: כי ידוע שאין הקב"ה נוטל נשמתו של הצדיק מבלי הסכמתו, ולכן כל זמן שהצדיק יכול עוד להתפלל ולהניח תפילין אין ברצונו לילך מעוה"ז, רק באם אין בידו עוד להניח תפילין אז אין לו שום צורך וחשק לחיות בעוה"ז, ומסכים תיכף ללכת לעולם העליון, וכן היה שבאותו יום בא הידועה המעציבה על פטירתו של הרה"ק מטשערנאביל זי"ע.

נכדו הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע היה בטשערנאביל בשעת הלויה, אך לא רצה להשתתף בהלויה היות ופג לבו מלהאמין לכך, ורק כששמע שכבר רוצים להניח את גופו הטהור בקבר מיד בא בריצה לשם, לפני סתימת הגולל קפץ הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לתוך הקבר וגילה פניו הק' והסתכל בצורתו הק', אח"כ אמר: "כשעמדתי על יד הקבר והתבוננתי שלא אראה אותו עוד רציתי לראותו עוד פעם, וגם רציתי לראות איך שהוא נראה עתה". כשסיפר הרה"ק מאוסטילא זי"ע את הסיפור הזה ששמע מחותנו הק', הוסיף ואמר: "זה פלא מחמי שהיה אז צעיר כבן עשרים בערך, שהיו לו כבר אז השגות גדולות כאלה".

ידוע ומפורסם הדבר כי בחודש אשר בו נסתלק הרה"ק זי"ע לא נראתה הלבנה כלל עד שלא יכלו לעשות קידוש לבנה.

התודה והברכה

לידידינו הרבני הנגיד החשוב והנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר **שלום יצחק יאקאבאוויטש** הי"ו

אשר השתתף בהוצאות הגליון
לרגל שמחת נישואי בתו למזל טוב בשעטו"מ

ישאו ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות מכל יוצ"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה ערובה וגדושה
מיתך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

בעתירת וברכת

מערכת "קול התמימים"
דקהל יטב לב דסאטמאר בני ברק

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' **אהרן יונתן ראזענטהאל** ז"ל

בן הרה"ח ר' **חיים** ז"ל

נלב"ע י"א כסלו

תנ"צ.ב.ה.

הוגצח ע"י בנה ידידינו הרבני הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **אברהם מרדכי ראזענטהאל** הי"ו

דבר בעתו

חודש כסלו | הכנה לחנוכה

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בעודל קדושת חיים וסגולתן

בהג"ה אשר ברש"י שבתנ"ך הישנים הנדפסים בשנת ת"ס המכונים על שם רש"י ישן על הפסוק אשר בירמיה (לו ו) "ביום צום" ושם (ט') "בחודש התשיעי קראו צום לפני ה', וביום צום זה ראש חודש כסלו והוא ירח תשיעי לירחים, וכל החטאים שאדם עובר מראש חודש ניסן עד חודש תשרי מוחלים לו ביום כיפורים כשעושה תשובה וכשלא עושה תשובה ממתינים לו (מיום כיפורים) [מהושענא רבא] עד ראש חודש כסלו שהוא ארבעים יום, נגד ארבעים יום של קבלת הלוחות והיא תשעה חדשים, ועל זה נאמר "הרה עמל".

(סוד מישרים מובא בליקוטי צבי)

◆◆◆

צדיקים אמרו על חודש כסלו – "כס לב", שהלב מכסכס [ס'שאקלט זיך נאך מיט בענקעניש] אחרי הימים הנוראים כשנזכרים מהעבודה של חודש תשרי ומכל המצוות, מרחשון הוא רק רחושי מרחשין שפתייהו, וכסלו הוא שהלב מכסכס, ולכן מתחיל עכשיו הלב לכסכס בהשתוקקות להיו"ט של חודש כסלו "דער לעכטיגער יום טוב פון חנוכה", ובדרך משל לאדם המהלך בדרך בחושך ורואה אור למרחוק נעשה שמחה בלבו, כן הוא כשמגיע ראש חודש כסלו רואים כבר האור של נרות חנוכה ונעשה שמחה בלב.

(אמרות קודש)

◆◆◆

במזל תשרי מאזנים דשוקלים עוונותיו לגיהנום, ומזל כסלו קשת שזורקין אותנו מן הגיהנום.

(ילקוט ראובני)

◆◆◆

פעם בראש חודש כסלו כשהקיץ הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל, אמר שהיה בעולם העליון וראה שם רעש גדול, ושאל מה היום מיומים, אמר לו שהיום ראש חודש כסלו הוא בחינת יוהכ"פ, והוא יום מחילה סליחה וכפרה לישראל, יען שחנוכה הוא הגמר, מתחילה ההארה כבר מתחילת החודש.

(גנזי ישראל)

הס"ק הר"מ מלעכאוויטש זי"ע אמר פעם אחת: "היתה זו חתונה גדולה שהתחילה בחמשה עשר באב ונמשכה עד ימי החנוכה".

(תורת אבות)

◆◆◆

במדרש על הפסוק הנותן בים דרך אלו ימים מאלול עד חנוכה, וכן הוא בירושלמי שבת פ"ב ה"ו. וכמו שסיפרו חסידי מרן הקדוש מצאנז זי"ע וכן סיפר פעם נכדו הרב הקדוש מציעשנוב זצ"ל בעשרת ימי תשובה בסעודת מצוה, שבאחד השנים עוד באמצע ימי חודש אלול נענה ואמר הגאון הקדוש מצאנז זי"ע בלשון קדשו: "הבה נמהר לנרות חנוכה".

(דברי צדיקים)

◆◆◆

חז"ל אומרים במשנה מחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא, (ביכורים א ו) ולא אמרו עד כ"ה בכסלו, כדי לרמז בזה ששמחת החג מאירה עד לחנוכה.

(חידושי הרי"ם)

◆◆◆

בפסוק קל ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים וכו', הנה שם קל הוא חסד, כמ"ש חסד קל כל היום, וכששם הוי"ה מתמלא בחסדים אז ויאר לנו בא אור, וז"ש אל ה' כשמיחד קל עם הוי"ה ומתמלא חסדים אז ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח פי' כי מצינו בספרים שהכתיבה בר"ה והחתימה ביוהכ"פ וגמר הדין בהו"ר, עכ"ז אף שיוצאין הפתקין הנגזרים אין להם כח להתקיים עד חנוכה אולי יתקן האדם מה שעיוות נמצא שקדושת החג נמשך עד חנוכה שאז רשות לקיים הפתקין לכך יש לו לאדם להמשיך ע"ע ולקשר קדושת החג סוכות עד חנוכה, וז"ש אסרו חג פי' קשרו החג בעבותים היינו חג הסוכות שלוקחין בו ענף עץ עבו"ת וקושרים הד' מינים בעבותים ולכן נקרא חג הסוכות חג בעבותים, תקשרו הקדושה מהחג הזה עד קרנות המזבח הוא חנוכה שאז היה חנוכת המזבח.

(זרע קודש)

נלקט מספר "מקראי קודש- לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת

לכולי עלמא בשבת נתנה תורה

קריאת התורה

פתיחת הארון ◇ חומר עוון השיחה ◇ קניית עליות ◇ עליה לתורה ◇ בעל קורא

פתיחת הארון

מפתחין תרעי שמיא

אמר רבי שמעון, כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרא ביה, מפתחין תרעי שמיא דרחמין, ומעוררין את האהבה לעילא, ואיבעי ליה לבר נש לימא הכי, בריך שמיה דמריה עלמא וגו'.

(זוהר הק' – פרשת ויקהל דף ח ע"א)

בקריאת התורה נמשכת הארה אלוקית כמו במעמד מתן תורה

כד סליק ספר תורה לתמן, כדין בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו לתתא, באימתא בדחילו ברתת בזיע, ולכוונא לבייהו, כמה דהשתא קיימין על טורא דסיני לקבלא אורייתא, ויהון צייתין וירכון אודנייהו. ולית רשו לעמא למפתח פומיהון, אפילו במילי דאורייתא, וכל שכן במלה אחרא, אלא כלהו באימתא, כמאן דלית ליה פומא והא אוקמוה, דכתיב, (נחמיה ח) וכפתחו עמדו כל העם. (נחמיה ח) ואזני כל העם אל ספר התורה.

(זוהר הקדוש – ח"ב דף רו ע"א)

בעת פתיחת הארון יקובל בקשתו

קבלה מהרח"ק המקובל ר"ש מאוסטריפאליע זצ"ל, אשר בשלשה זמנים הללו מסוגל מאוד שיקובל בקשתו, היינו בעת פתיחת ארון הקודש, ובעת הגבה עם הספר תורה, ובעת נשיאת כפים, על כן מי שיש לו איזה בקשה יבקש בעתים הללו, ובטח יקובל תפלתו.

(צרור החיים - מערכת ש אות קסט)

צריך לעמוד ביראה

בעת הוצאת ס"ת מההיכל, אין לדבר כלל שצריך לעמוד ביראה, כמ"ש בזוה"ק פ' ויקהל דף רו, אר"ש כד מפקין ס"ת למקרי ביה מתפתחן תרעי שמיא דרחמי ומעוררין האהבה לעילא, ועוד אמרו שם דיהא דומה בעיניו כאלו עתה מקבל התורה, וז"ל כד סליק ס"ת לתמן כדין בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו לתתא באימתה

בדחילו ברתת וזיע ולכוונא לבייהו כמה דהשתא קיימין על טורא דסיני לקבלא אורייתא, ויהון צייתין וידכין אודנייהו, ולית רשו לעמא למפתח פומיהון אפילו במילי דאורייתא וכ"ש במלה אתרא, אלא כלהו באימתא כמאן דלית ליה פומא.

(לדוד אמת, להחיד"א - סימן כב אות א)

עטרות מזהב וכסף

נוהגין להשים עטרות מזהב וכסף, ונותנין אותן על ראש הספר תורה בעת שמוציאין אותן מארון.

(מקראי קודש, בעמח"ס אהלי יעקב – הלכות קריאת התורה שער ב אות ט)

חומר עוון השיחה

לא ידבר אז דברים בטלים

ואל ידבר דברים ושיחה בטילה או יעסוק בצרכי עניניו, כי זה היא ביזוי התורה.

(סדר היום - סדר קריה"ת בשבת)

לא ידבר בשעת הוצאת ספר

לא ידבר בעוד שמוציאין ספר תורה, כי שעה זו הוא שעת רחמים, ויש סוד גדול. וישמח על ראית ספר תורה ויכבדנו וינשקנו. ואם יעשה איזה מצוה ממצות ספר תורה ישמח בה.

(מורה באצבע, להחיד"א - סי' ג אות צ)

אשרי מי שנותן כבוד לתורה ובולם פיו בעת שהס"ת פתוחה

והנה כל זה הסעיף הוא תוכחת מגולה לאותן האנשים המפקירין את נפשותם ומספרין בשיחה בטלה בעת הקריאה, אם בין גברא לגברא שהספר סתום אסור לספר עם חבירו, ולכמה פוסקים אסור אפילו בדברי תורה, כמה יגדל האיסור בעת שהספר פתוח, שבזיון הוא, כשמסיר אזנו

מלשמוע דבר ה', וגדול עונו מנשוא, שאפילו מי שיוצא באמצע הקריאה נאמר עליו (ישעיה א, כח) ועוזבי ה' יכלו, כדאמרינן בגמרא (ברכות ח.), כל שכן בזה שעומד בבית הכנסת ואינו רוצה להטות אזנו לתורה.

ולבד זה מצוי כמה פעמים חילול השם על ידי זה ברבים, כגון שהוא עומד במזרח ביהכ"נ ועונו נראה לעין כל, ויש בזה חשש דלא תהללו את שם קדשי, גם כמה פעמים המעשיות שלו מעורבין בלהה"ר ורכילות מראשן ועד סופן, ואשרי מי שנותן כבוד לתורה, וכמו שנאמר (שמואל-א ב, ל) כי מכבדי אכבד וגו'.

(ביאור הלכה - סי' קמו ס"ב בד"ה והנכון)

שאלת: מי שהשלים את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום אם מותר לספר בעוד שספר תורה פתוח או לא. תשובה: כל שנפתח ספר תורה אסור לספר (סוטה לט.), אלא מי שתורתו אומנותו שמותר לספר בהלכותיו. כדרב ששת (ברכות ח.) דאמר אינהו בדידהו ואנן בדידן. וסתמא דמילתא איהו נמי משלים היה פרשיותיו.

(שו"ת הרשב"א – ח"א סימן רו)

קניית עליות

תוכחת מגולה לאותן האנשים, דרכן בעת שמוכרין עליות בבית הכנסת ובית המדרש, לצרכי הוצאות בית המדרש לעצים ונרות וכהאי גוונא, הם יוצאין ועושין מנין לעצמן, כדי שלא יצטרכו להוציא מעות על זה, ובלבם שלום יחשבו לנפשם, שיש להם בית המדרש ועצים ונרות בחינם, וכמה טעות טועין אלו האנשים, שלא ידעו שעיקר המצוה תלויה בהוצאת מעות עליה, כי הקונים העליות, לבד העליות הלא בהמעות קונים נרות ועצים לבית המדרש, וכמה שכרן גדול עבור זה, כי זהו בכלל החזקת התורה, גם המזרז לענין עשיית המנין, לא יפה הוא עושה כלל, שבזה ממעט הכנסת בית המדרש, ואם יחסר אחר כך עצים או נרות לבית המדרש, הקולר תלוי בצווארו חם ושלום, על כן השומר נפשו ירחק מזה.

(אהבת חסד, להה"ח - ענייני גמ"ח פרק טז בהגה"ה)

עליה לתורה

סדר הקרואים לעלות לתורה

בשבת ויו"ט ויום הכפורים, קורים אחר הלוי ת"ח הממונין על הציבור, ואחריהם ת"ח הראוים למנותם פרנסים על הציבור (ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר), ואח"כ בני ת"ח שאבותיהם ממונים על הציבור, ואח"כ ראשי כנסיות וכל העם.

(שו"ע - או"ח סי' קלו ס"א)

עליה לתורה

מרגלא בפומיה ״יהא כלל זה נקוט בידך, כשקוראים לאדם לעלות לתורה בודאי רמזו לו משמים, באותה פרשה שקראו לפניו, ענין מסוים ששייך ביחוד אליו, כשאני עולה לתורה, נוהג אני ללמוד אח"כ אותה פרשה עם כל המפרשים.

(מלך ביפיו - ח"ב עמוד תריז)

כמאן דלית לי׳ פומא

יזהר לשמוע הפרשה מהשליח צבור בשמיעה לבד כמאן דלית ליה פומא, בסוד אוזן טנת"א (ט'עמים, נ'קודות, ת'גין, א'ותיות), ואם יקראוהו לספר תורה, יקרא הוא בלחש מאד אחר השליח צבור, דלא לשתמע קלי"ה.

(מורה באצבע, להחיד"א – סי' ד אות קנו)

ויזהר לענות ברכו ואמן, לברכות העולה לספר תורה וברכת ההפטרה כדחזי.

(מורה באצבע, להחיד"א – סי' ד אות קנה)

מי שכבר התפלל יכול לעלות אך לא מחלל שבת

סיפר הרב עזריאל פישמאן זצ"ל, שהגה"ק ממונקאטש זצ"ל בא לשבות שבתו בעיר וויען, והביא עמו ספר תורה משלו, וערך את תפילותיו בבית מלון "בראון". לפני קריאת התורה שאלוהו, את מי לקרוא לעלות לתורה. וענה, יכולים לכבד אפילו אלו שכבר התפללו ובאו רק לשמוע, אך הוסיף, לא לקרוא למחלל שבת.

(תפארת בנים - סי' יד-טו עמוד קיט)

שייכות הפרשה

סיפר רבי העניך מאלכסנדר, ששמע שרבינו הזקן אמר לרב המגיד, שהוא יודע ומבין את השייכות של פרשיות השבוע, לכל אחד מימי השבוע, ואף את השייכות של האיש העולה לתורה, לעליה שעולה לתורה.

(חשבה לטובה - עמוד קמג)

המתקוקט בעד עליה בחנם אינו סימן טוב

נשמע מדברי הזהר אם יזדמנו לפניו ב' מצות, מצוה אחת יצטרך להוציא מעות ואחת בחנם, ישתדל ביותר באותה מצוה שיצטרך להוציא מעות, כגון כיבוד שיעלה לתורה, ובין כך וכך יש יכולת בידו לקיים מצוה בממונו, ישתדל במצוה בממונו ותעשה המצוה הזאת על ידי אחרים.

ואגב אודיעך ותתבונן הדבר מה שתראה עפ"י הרוב אנשים שאינם מושלמים והם שקועים במדות רעות, ואפילו רוב המוכסנים שבדורינו אשר הם חשודים לעבור על כל התורה, משתדלים לעשות המצות בחנם, כגון שיעלו לתורה תחילה, וכמה קטטות ומריבות עושים עבור זה, כשתראה כזאת תדע אשר הם כדים מלאים קיטמא, כי באם רצונם וחשקם למצוה, הלא כל הארץ לפניהם לקיים מצות בוראם בצדקה וגמילות חסד וכיוצא.

(אגרא דפרקא - אות קצט)

כשנותנין לו עליה בחנם ינדב לצדקה

בזוהר פ' תרומה (דף קכח.) האי דבעי לאשתדלא במצוה ולאשתדלא ביה בקוב"ה, איצטריך דלא ישתדל ביה ברקנייא ובמגנא וכו', אבל אשתדלותא דקב"ה דקיימא בעובדא אסור לנטלא ליה למגנא ובריקניא, בגין דלא זכי בההוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקודשא אלא באגר שלים.. מזה סמכו אנשי מעשה הקדמונים בעת שכיבדו אותם בכיבודא דמצוה, ואפילו לעלות לתורה, היו נותנים דבר מה לצדקה, בכדי שלא תהיה המצוה במגנא.

(אגרא דפרקא - אות רפא)

מנהג האבל להפטיר כל י"ב חודש

נהגו להפטיר בנו של מת כל י"ב חודש, ע"פ המד"ר, ומזה נתפשט באיזה מקומות דהבגיע תור פטירת אב או אם בכל שנה, הבן מפטיר בשבת הקודם.

(לדוד אמת, להחיד"א - סימן יח אות ה)

בשבת שלפניו עולה ואינו יורד

טעם הדברים שהבן מפטיר בשבת שקודם היארצייט יתבן, על פי מה שכתוב בספר הגלגולים בסופו, דבשבוע האחרונה של י"ב חודש, אף על פי שהיום שמת הוא בחול, מכל מקום בשבת שבאותו שבוע הוא עולה ואינו יורד, עיי"ש, ומסתמא כן בכל יארצייט, דנידון לעלות למדרגה יותר גבוה, כמבואר בסוף ספר הגלגולים, גם כן בשבת שלפניו עולה ואינו יורד.

(ערך ש"י - או"ח סימן רפד ס"א)

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

בזמן הזה השב"ק עצמה עושה פעולת הקרבנות בזמן שביהמ"ק היה קיים

וישבת עמו ימים אחדים. נ"ל הרמז על קדושת שבת **אשר בזכות השבת ישראל נגאלים** כמו שהמציא משרע"ה במצרים בעצתו אל פרעה כו' ונתן להם מנוחה הוא השבת כמבואר במדרש. **וכוונת משרע"ה היה כי בזכות השבת אשר הם שומרים יהיו נגאלין וכן היום עיקר הגאולה היא נעשה בשבת** כמו שאנו אומרים (בזמירות שב"ק) **אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו.** דהנה ידוע כל כוונת צפית הגאולה העתידה ואשר מחכים בבנין ביהמ"ק ולהקריב קרבנות הוא לעשות תיקון היחודים בשלימות בכל העולמות כמקדם כמש"כ בכל הקרבנות (ויקרא כג, לז) להקריב אשה לה'. **אמנם בקרבנות שבת לא נאמר בכל המקרא אשה לה'. כי אמנם בשבת אין צורך לעשות היחוד ע"י קרבנות כי היחוד נעשה ממילא בקדושת שבת** כמו שאמרו חז"ל (ביצה יז, א) **שבת קביעא וקיימא גם בזמן הזה בגלות נתקנים ועולים העולמות ע"י תפלת שבת כמו בזמן שביהמ"ק קיים.** וזהו שאנו אומרים **אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל לעתיד לתקן היחוד הנה עתה ביום השבת שישו ושמחו כי גם עתה נעשה כמוה ביום השבת.**

רק זה הוא העבדות של הצדיקים בשבת להריק ברכה לעוה"ז בשבת ע"י כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין **כל פרנסות שלמטה וכל קדושות ורצונות טובות לעבודת הבורא הכל ביומא שביעאה תליין.** ולכך צריך הצדיק להמשיך השפעות טובות לעוה"ז בשבת כמש"כ (שמות לא, טז) ושמרו בנ"י את השבת וגו' לדורותם. ר"ל זכור ושמור בחי' זכרות והשמירה לדורות עולם מעין עוה"ב כמו שאנו אומרים (בברכת ההפטרה) 'צדיק בכל הדורות'.

וזהו שרמז הכתוב **במאמר השכינה בחי' רבקה ליעקב בצאתו לחו"ל לגלות וישבת עמו ימים אחדים** כמו שאחז"ל (כתובות ה, ט) ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת, כל ימות השבוע יעמוד פרנס. וזהו **'וישבת'** אותיות שבת ו"י (ר"ת ו' י'מים) **'עמו'** כי אוכלת עמו לילי שבת כנ"ל. **'ימים אחדים'** ימים אינון יומין עלאין אחדים למיהוי אחד באחד כו'. (שבכח ש"ק מתעלין הו"ק לאחדותו ית', ומיניה מתברכין וכל ברכאן ביומא שביעאה תליין)

(תפארת שלמה השמטות)

למה קורין ז' בתורה שאם יארע לאדם אונס שלא בא לבית הכנסת כל ז' ימי השבוע ולא שמע ברכו יאזין מפי הקורין ז' פעמים ברכו ויצא ידי חובתו.

(שבלי הלקט סי' עז בשם הגאונים – הו"ד בב"י או"ח סי' רפב)

בשבלי הלקט (סי' א) בשם גאון דמשלימין הברכות עשרים בשבת שקורין בתורה, ז' בשחרית, וג' במנחה, ומברך כל אחד אחת לפניה ואחת לאחריה, הרי עשרים ברכות, והמפטיר מברך שבע. וכ"כ בהג"מ פ"ז מהל' תפלה בשם רא"ם דברכות שמברכים הקוראים בתורה וברכות המפטיר עולים לשומעיהם לחשבון, וכ"כ הרא"ש בסו"פ הרואה ומשמע מדברי ההגהות שם דדוקא כששומעין אותן ועונין אחריהם אמן. ולי נראה דאפילו אם אומרים אותם בלחש כיון שהשומעים יודעים איזו ברכה הוא מברך ומכוונים לצאת בה ידי חובתם ועונין אחריהם יוצאים.

(כ"י - או"ח סימן מו)

בשבתות ובימים טובים חייב אדם לעסוק בתורה מחצית היום ומפני כך כשתיקנו לקרות בשבת ובימים טובים נתנו רשות להוסיף עולין לקרות בתורה נוספין על העולין לחובת היום כרצונם ולא נתנו קצבה לדבר ואפילו יעלו אלף שפיר דמי, כי קדוש היום לעסק התורה וכיון שהוא משום עסק התורה משמע ודאי דכל מה שירבו להוסיף עולים א"כ ריבוי עסק התורה ואפילו שיקראו במה שכבר קראו אחרים וטעם גדול יש בדבר והוא דקיי"ל תלמוד תורה אין לו שיעור ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד.

(שו"ת גינת ורדים - או"ח כלל ב' סימן כג)

בעל קורא

ענין נפלא שנתגלה בחלום

נתגלה לי בחלום שהקורא בתורה בציבור צריך למחול מקודם לכל ישראל שלא יהא בלבו שום טינא על אחד מישראל והטעם נ"ל לפי שהזהירה התורה בכל יום ויום יהי' בעיניך כחדשים וכש"כ בשעת קריאת התורה צריך שידמה כאלו הוא בהר סיני ושמע מפי משה כמו שנאמר משה ידבר וצריך להיות ברתת וזיע וכו' והקורא הוא דוגמת משה ע"כ צ"ל מקושר בכל ישראל והבן וגם לקשר עצמו בהשי"ת ומזה תראה איך להתנהג בעת הקריאה והבן.

(ישמח משה – יין הרקח או"ח סי' קמא)

ההכנה הנדרשת קודם קריאת התורה

ואיתא בספה"ק בגודל קדושת הבעל קורא בעת קריאת התורה, וכמו שאיתא בזה בספה"ק קדושת לוי (בקדושות פורים, קדושה א'), הספר תורה והאותיות הכתובים בתורה הרי הוא דוגמא של מעלה, חלק אלוק' ממעל, האותיות של התורה הם הכלים למדות שלמטה, והלומד תורה מתוך ספר תורה הרי הוא מדבק עצמו בחלק אלוקי, והוא בסוד אלקים, ומאיר עליו אותיות התורה על ידי מה שמביט בו, ומתחבר לעולמות העליונים, ומתחבר נפשו בסוד שבה, ועל ידי כן נשפע על כל השומעים הקדושה של הספר תורה.

וכ"כ בדרך זה המנוחה וקדושה, תלמידו של ר' חיים וואלוז'ינער, זי"ע, והוסיף שאם יטען האדם שאינו מרגיש קדושה זו, אכן, אם יתיישב בשבת לפנות בוקר, וילמד תורה בעיון כמה שעות, ויכין עצמו לקבלת התורה, ולאחר מכן יתפלל מתוך אש להבה, כשיבא לקריאת התורה יזכה לטעום טעם קדושת ספר תורה, וכתב עוד, קדושת ספר תורה גדול כל כך, עד שבקריאת הבעל קורא נמצא קדושה גדולה בדברי תורה היוצאים מפיו, עד שכל השומעים מרגישים תוספת קדושה בנפשם, ובתנאי שאין מפסיק מחיצת עונותיו, ואם אין האדם מרגיש הקדושה, ימלא כריסו בלימוד הגמרא, שילמד התורה חק' בשב"ק קודם התפילה באופן של 'מילוי כרסו', וידוע מה שאמר ר' אהרן הגדול, זי"ע, שאז בצפרא דשבתא הלימוד התוה"ק הוא בחינת גן עדן העליון, ואז בשמעו קריאת התורה מהש"ץ, ירגיש בכל דיבור ודיבור תוספת קדושה, כמו האוכל ושותה הטעם טעם חדש.

(שיחות התחזקות - עש"ק בראשית עמוד תכא)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

בשם מורינו הבעש"ט: אז בשעת פתיחת הארון אז א איד, גאר א פשוטער איד זאגט 'בריך שמיה דמארי עלמא בריך כתרך ואתרך יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם' מיט א אמונה פשוטע, פון טיפן הארצן, איז הקב"ה ממלא זיין בקשה כולה, אדער מקצתה.

(כתר שם טוב - אות קסא)

בנסיעותיו בקיץ תרנ"ו סיפר לי אבי אדמו"ר מוהרש"ב כמה וכמה סיפורים שסיפר לו אביו הרבי מוהר"ש מענין פתיחת הארון ואמירת התפלה "בריך שמיה דמרא עלמא", את הסיפורים סיפר לי באריכות ובפרטות רבה. בשעה שפותחים את ארון הקודש בבית הכנסת פותחים בעולם העליון את ההיכל הקרוי "ארון ברית ה'", בו גנוזים כוחות מסירות הנפש של כל ספרי התורה שכתבו יהודים בכל הדורות, ומלאך מיכאל מכריז בקול "וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ". באותה שעה כאשר יהודי מתפלל מעומק הלב "בריך שמיה דמרא עלמא בריך כתרך ואתרך" מלאך מיכאל מבקש רחמים עליו שתמולא בקשתו.

(מהריי"צ זללה"ה מליובאוויטש שיחות שנת תרצו כה, שיח זקנים - ח"ד עמוד פא)

סיפר לי הג"ר דוד מאשקאוויטש אב"ד באניהאד, ששמע מאיש אחד ששמע מפי הגר"ש ענגיל מראדומישלא שסיפר שפעם היה משובתי שבת בצאנז אצל רבו הגה"ק בעל הדברי חיים, ובעת קריאת התורה בין גברא לגברא עיין בספר. לאחר התפילה קרא לו הדברי חיים ואמר לו, יש לי דבר אחד להוכיח אותך, הגם שהנני יודע שאתה בקי בהלכה, והנך יודע שמותר ללמוד בשעת קריאת התורה בין גברא לגברא, מכל מקום יתכן שיעשו 'מי שבירך' על החולה, ותחסר אמירת האמן שלך דייקא לזכות רפואתו, לכן נא אל תוסיף לנהוג כן, אלא הטה אזנך לברכות ה'מי שברך' לענות עליהם כראוי. בוא וראה מדת אהבת ישראל שבערה במרן הד"ח שפסק שדבר זה חשוב יותר מלימוד התורה הקדושה.

(שה לבית - גשמי ברכה דף תצד)

סיפר הרה"ג ר' אלימלך יודא לאנדא שליט"א, כי הרבה פעמים כאשר ראה רביה"ק הדברי יואל זי"ע כי ישנם המקדשים לפני קריאת התורה ראו עליו כי לא ניחא לי הדבר, והיה למורת רוחו.

(זקניך ויאמרו לך - ח"ה עמוד 105)

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא לא רצה שהבעל קורא יקרא הסדרא, אם לא גמר מקודם ללמוד כל חורש"ו.

(שיח זקנים - ח"ח עמ' סח)

סיפר הרה"ג ר' נח גפן שליט"א, הבר מצוה שלי היה ראש חודש והנחתי תפילין אצל רביה"ק זי"ע, ובמנין של רבינו עליתי לתורה ואבי אמר ברוך שפטרני. ובשבת קודש כאשר התפללנו אצל רבינו לא ביקש אבי עליה בשבילי. אמנם כאשר עמדו כבר בסוף קריאת התורה פנה רבינו להמשב"ק ואמר לו שאף שכבר אמרו ברוך שפטרני צריך עוד הפעם לעלות לתורה בשבת קודש, וביקש שיתנו לי עליה.

(זקניך ויאמרו לך - ח"ו עמוד 93)

פתיחת סניפים - מחוז דרום

לאולם סלאח, לעיר סלאח

ברכת הדרך, הסעה ללא עלות, מוסיקה חיה, מיטלאח ועוד

אולם סלאח, רח' הרימון 1, סלאח

יום ראשון, 1.1.2023

מפוחאלאח, לעיר סלאח

ברכת הדרך, הסעה ללא עלות, מוסיקה חיה, מיטלאח ועוד

אולם סלאח, רח' הרימון 1, סלאח

יום ראשון, 1.1.2023

ל"מיטלאח סלאח" - לעיר סלאח

ברכת הדרך, הסעה ללא עלות, מוסיקה חיה, מיטלאח ועוד

אולם סלאח, רח' הרימון 1, סלאח

יום ראשון, 1.1.2023

נשמח לראותכם ומייחלים את לבבנו אתנו לפניך

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור גומלין אצל כ"ק אדמו"ר מפינסק קארלין שליט"א

בבית הרה"ח מוה"ר שלום יצחק יאקאבאוויטש הי"ו בוויליאמסבורג יצ"ו

יום ג' פרשת יתרו תשפ"ג לפ"ק

רבינו שליט"א הגיע בשעה מאוחרת מאוד, אחר חצות הלילה, מחמת ריבוי העם שהשכימו לפתחו בזמני כניסה בביתו נאוה קודש בווומסב"ג, כדרכו בקודש בכל יום ג' בשבוע.

והתנצל רבינו: איך דארף מיך אנטשולדיגן, ס'איז זייער שפעט געווארן, כ'האב שוין מורא געהאט צו קומען אזוי שפעט.

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן הי"ו, משב"ק: ס'איז געווען שווער צו ענדיגן צייטליך, זייער א גרויסער עולם האט געווארט אריינצוגיין.

האדמו"ר מפינסק קארלין: אין סלאנים זאגן זיי נאך, אז אויפנעמען און אויסהערן צובראכענע אידן איז חשוב'ער ווי לייגן תפילין.

רבינו: ביי משה רבינו שטייט אויך (שמות יח, טז) כי יהיה להם דבר בא אלי ושמעתיו. אזוי שטייט די וואך אין די סדרה. אבער אויף דעם איז דא א אינטערסאנטע טייטש אין ייטב לב, ער ברענגט צו 'כי יהיה להם דבר' איז דאך א לשון רבים, 'ב"א אלי' איז א לשון יחיד, ווי שטימט דאס. נאר אז ס'איז דא א דין תורה קומען דאך צוויי בעלי דינים. זאגט ער, אז אוודאי ס'איז דא א דין תורה וואם דער זאגט כולה שלי און דער זאגט כולה שלי, דעמאלטם גייען ביידע בעלי דינים, קיין איינער פארלאזט זיך נישט אויפן צווייטן אז ער זאל גיין אליין פרעגן, וויל יענער טענה'ט דאך אז ס'איז זיינס. אבער ס'איז דא א דין תורה אזוי ווי דער מדרש ברענגט וואם אלכסנדר מוקדון האט אמאל געזעהן,[1] איינער האט געקויפט א פעלד און ער האט געטראפן אן אוצר, יענער האט געזאגט מ'האט געטראפן א אוצר אין פעלד איז עם דיינם, אבער דער אנדערער האט געזאגט ניין, דו האסט עם געקויפט איז עם דיינם, דאם איז אויך א דין תורה.

ביי אזא דין תורה קיינער וויל נישט באַ'עוול'ן דעם צווייטן, מ'וויל נאר וויסן דעם אמת, מ'וויל וויסן וואם איז די הלכה, נו ביידע מוזן דען גיין פרענן די שאלה? מ'פארלאזט זיך אויך אויף איינעם, יתרו האט אים געזאגט 'נבול תבול' ווייל דו ארבעסט אזוי שווער, האט ער אים געזאגט איך האב אן אנדערע מין דין תורה, כ'האב א דין תורה 'כי יהיה להם דבר ב"א אלי', נאר איין בעל דין קומט פרענגן די שאלה, דאם איז אן אנדערער מין דין תורה. אזוי ברענגט ער צו.

האדמו"ר מפינסק קארלין: עס איז געווען א מעשה ביי מיר, ס'איז געקומען עפעס א פרוי וואם זי האט געארבעט אין א פלאץ און יענער האט איר אוועקגעשיקט, זי האט אים באדינט זי האט געהאלפן אין שטוב, האט זי געהאלטן אז ס'קומט איר ווי מ'רופט עס 'פיצויים' [אפטריט געלט], און יענער זאגט איר אז פאר אזא זאך באצאלט מען נישט, פרעגט זי מיר וואם זאל מען טוהן? האב איך געזאגט מ'דארף גיין צו א רב, אבער כ'האב מייען געווען, ווען מ'גייט אריין צום רב

---

1 כידוע המעשה שהובא במדרש תנחומא (פ' אמור) וכן הוא בירושלמי, שהלך אלכסנדר מוקדון לאיזה מדינה, ובאו שם שנים לדין לפני המלך מהמדינה, אחד קנה מהברו חורבה ומצא בה אוצר והי' רוצה להחזיר האוצר למוכר באומרו שלא הי' במחשבתו בעת הקנין רק החורבה לבד, וימאן המוכר ליקח האוצר באומרו שבדעתו הי' בעת המכירה שמוכר לו החורבה וכל מה שבתוכה ופסק המלך יעי"ש, ואמר אלכסנדר שאם הי' דין זה במדינתנו היו הורגים המוכר והלוקח, והאוצר לגנזי המלך, ושאל לו המלך אם מאיר השמש במדינתו ואם יורד מטר, ואמור לו אלכסנדר הן, אמר לו המלך שהיא בזכות הבהמות, הוי אדם ובהמה תושיע ה', בשביל בהמות מושיע ה' לאדם ואלו הי' מחזיקין במדת אמת הי' נזונין בזכות עצמן כמו במדינה ההוא שהמוכר והלוקח הי' מדברים בפיהם את אשר עם לבבם לכן הי' נזונין בזכותן לא בשביל בהמות, עי"ש.

נישט די זאלסט שרייען אז ס'קומט דיר, זאלסט פאדערן אזוי, 'מיר קומט אוים אז ס'קומט מיר, זיי זאגן אז נישט, קען זיין אז זיי זענען גערעכט, איז אויב זיי זענען גערעכט וויל איך נישט', אזוי האב איך איר געזאגט זי זאל זאגן פאר'ן רב.

פרעגט זי מיר צו וועלכן רב? האב איך איר מייעץ געווען צו איינע פון די חשובע ירושלימ'ער רבנים, שוין, זי קומט אריין צום רב, און זי לייגט אוועק אירע טענות, און דער כנגד געבט זיך אויך אזוי א רוף אהן, 'מיר קומט אוים אז איך דארף נישט באצאלן אבער אויב יא וויל איך באצאלן...' שוין, דער סך הכל וואס איז געווען דארט ווייס איך נישט, אבער נאך אפאר חדשים ארום טרעפט מיך דער רב, און ער זאגט מיר, אזעלכע דין תורות זאלסטו שטענדיג שיקן צו מיר...

רבינו: כי יהיה להם דבר 'בא' אלי...

ביים פעטער ז"ל איז געווען אמאל אזא דין תורה, נאך אינדערהיים פאר די קריג, ער האט נאך געוואוינט אין שטאט סאטמאר, איז ער געווען אמאל אין פעסט וועגן עסקנות צו שאפן גרויס געלט פאר א דבר מצוה, זענען געווען דארט צוויי אידן שותפים, ערליכע שותפים, וואס האבן געהאט צווישן זיך א געלט סכסוך און האבן זיך נישט געקענט אדורכקומען. האט איינער פון די שותפים פארגעשלאגן אז אזוי ווי דער סאטמארער רב האט זיך מטריח געווען צו קומען אהער נאך געלט יעצט דא אין שטאט, זאל מען דעם גאנצן סכום, איבער וואס די דין תורה איז, אהין געבן פארן סאטמארער רב פאר די דבר מצוה און מיט דעם ענדיגן דעם סכסוך, און דער אנדערער שותף האט אהנגענומען דעם פארשלאג.

זיי זענען אריבערגעקומען צום פעטער ז"ל און האבן דערציילט די גאנצע מעשה אז זיי האבן א סכסוך און האבן באשלאסן אהין צוגעבן דעם סכום פאר צדקה, דער פעטער האט זייער הנאה געהאט און זיך באדאנקט.

פארן ארויסגיין, רופט זיך אהן איינער פון די שותפים 'אבער די מצוה איז מיינס... וויל איך בין מוותר אויפן געלט...', רופט זיך אהן דער שותף 'ניין די מצוה איז מיינס...' דאס געלט קומט דאך פון אים..., בקיצור מ'האט זיך אהנגעהויבן פריש צו קריגן וועמענס די מצוה איז. דער האט געטענה'ט ס'איז זיינס און דער צווייטער האט נישט מוותר געווען און דער סכסוך איז צוריק אויפן טיש....

דער פעטער ז"ל איז געווען דא אין א פארגעלעגנהייט, רופט ער זיך אהן אזוי ברוב חכמתו 'די משנה זאגט אין אבות "מצוה גוררת מצוה", לאמיר זעהן ווער ס'וועט געבן נאכאמאל אזא שיינעם סכום פאר דעם דבר מצוה וועט מען פון דעם וויסן אז די ערשטע מצוה איז אויך געווען זיינס....

האדמו"ר מפינסק קארלין: און ס'איז טאקע א מורא'דיגע זאך, אז מ'גייט פרעגן אויף א הינדל אויף א שטיקל פלייש, זאל זיין וויפיל ס'איז ווערד איז מען מקבל, און אז מ'קומט צו אים וועגן געלט איז א פחות משוה פרוטה אויך שווער מקבל צו זיין.

רבינו: ווייל ס'גייט צו יענעם, ווייל יענער האט עס...[2]

א' הנוכחים: [בצחות] די גבאים זאגן אז ביי כיבודים איז אויך אזוי... מ'קוקט וואספארא כיבוד יענער האט....

האדמו"ר מפינסק קארלין: כ'מיין אז מ'זאגט נאך פונעם בעל שם הק' אזא ווארט 'מ'זאל פון זיך נישט ארויס קוקן, אין יענעם נישט אריין קוקן...'[3]

רבינו: שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם (נוסח התפילה הק' של הרבי ר' אלימלך ז"ל), די מעלות מעג מען זעהן...

---

2 עיי' כעי"ז בס' תולדות הגר"ח מבריסק מעשה בשני סוחרים עתירי ממון שבאו לדין תורה אצל מרן הגר"ח מבריסק ז"ל, שמע רבי חיים את הטענות של שני הצדדים היריבים, ולבסוף פסק שאחד הסוחרים חייב לפצות את חברו בסכום מסויים, הסוחר שנתחייב בדין לא השלים עם פסק הדין שהוצא נגדו, והחל משמיע דברי תרעומת שאין הרב בקי כל צורכו בדין תורה שהובא לפניו, וכי ראוי לו לעיין עיון נוסף בדבר, אך רבי חיים נשאר איתן בפסק דינו, ושילח את הסוחר מלפניו בהדגשה שעליו לציית לפסק הדין בלי דחוי.

לאחר שיצא האיש מבית הרב אמרו לו מקורביו, הננו עדים פעמים רבות שהרב מטריף בהמה גסה שערכה מגיע למאות רובלים, או שמטריף כל כלי המטבח של האדם, ומעולם אין איש מהרהר אחרי פסק דינו של הרב, ואילו בדין תורה המתנהל בין שני יריבים כפי ששמענו זה עתה קורה לעיתים שהצד המתחייב בדין אינו מקבל את פסק הדין המוצא נגדו ללא עוררין, אלא מתרעם באזני הרב הפוסק, ואינו חש שבכך הוא פוגע בכבוד התורה.

השיב להם רבי חיים, בעניני כשרות וכיוצא בכך מקבל עליו כל יהודי המדקדק במצוות באהבה ובשמחה את פסק דינו של הרב, אפילו כרוך הדבר בהפסד מרובה, אבל בדין ודברים שבין שני יריבים התרעומת המושמעת באזני הרב, אינו על הרב או על כך שהאיש הפסיד סכום מסויים, אלא על שיריבו הרויח.

והוסיף רבי חיים ואמר, בריב הראשון שפרץ בעולם בין קין להבל, שואל הקב"ה את קין, למה חרה לך ולמה נפלו פניך, ולכאורה תמוהה שאלה זו שנשאל קין, הרי לפני כן כבר נאמר במפורש על מה חרה לקין, ולמה נפלו פניו ככתוב וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו, אלא ע"כ שכוונת השאלה שהקב"ה הפנה לקין היתה, על מה עיקר כעסך ועצבונך, האם על כך שהקרבן שלך לא נתקבל, או שחרה לך על שנתקבל קרבן אחיך, ודפח"ח.

3 עיי' בספר סיפורי צדיקים (כ"ד א') בשם הבעל שם טוב ז"ל שאמר כלל גדול 'אז פון זיך זאל מען נישט ארויסקוקן, און אין יענעם זאל מען נישט אריינקוקן' ע"כ.

האדמו"ר מפינסק קארלין: ווייל יעדער מענטש האט דאך טאקע באמת מעלות.

וועז מ'קומט אריין אויף א פלאץ איז דא צוויי סארט מענטשן, ס'איז דא מענטשן וואס זיי זעהן נאר די גוט'ס, און ס'איז דא מענטשן וואס זיי זעהן עפעס אנדערש, און דאס וועגדט זיך וואס דער מענטש איז, פון בית אהרן שטייט, 'חכם מה הוא', אומר', דאס וואס ער איז – דאס זאגט ער פאר אנדערע.

רבינו: נאך אינדערהיים פאר די קריג האט מען געזאגט דאס וועלט, איינער האט געזאגט, 'איך בין געווען אין לעמבערג, אזא חסידישע שטאט איז לעמבערג, מ'גייט אין ביהמ"ד פארטאג'ס, יעדן פארטאג'ס איז דאס ביהמ"ד פול, און מ'גייט אויך ביינאכט אין ביהמ"ד לערנען, מ'לערנט און מ'דאוועט, ממש א חסידיש ביהמ"ד...', זאגט א צווייטער 'וואס פארדרייסט א קאפ? דו ווייסט נישט ווי אזוי לעמבערג זעהט אוים? מ'דרייט זיך אין די גאסן, מ'גייט בתערובות, מ'גייט אין די טעיאטער'ס און ס'איז פול די טעיאטער'ס, און אזוי ווייטער.... נו וואס איז טאקע? ס'איז טאקע ביידע געווען אמת, עס וועגדט זיך וואו מ'דרייט זיך, דער וואס גייט אין ביהמ"ד דער זעהט וואס טוט זיך אין ביהמ"ד, און דער וואס דרייט זיך אין אנדערע מקומות דער זעהט עפעס אנדערש.

האדמו"ר מפינסק קארלין: אבער דאס וואלט וואס כ'האב נאכגעזאגט פריער, 'חכם מה הוא', אומר', דאס וואס ער איז דאס זאגט ער, איז טייטש אפילו ער קען זעהן ביידע, ער זעהט דאס אבער נישט.

*

ושאל האדמו"ר מפינסק קארלין: ווי אזוי איז געווען דא דער מנהג לגבי קידוש לבנה, בפרט אין חוץ לארץ וואס איז זייער שווער מיט וואלקענעס, ביז וועז האט מען מהדש געווען די לבנה?

רבינו: אזוי ווי ס'שטייט אין שולחן ערוך ביז ליל י"ד. אבער ביז ליל ט"ז האט מען אויך מקיל געווען, אזוי ווי דער כנסת הגדולה.[4]

האדמו"ר מפינסק קארלין: רבי שלמה קארלינער האט געזאגט אז ער קען גוט חכמת התכונה, און ביז י"ז קען מען זאגן די ברכה.[5]

מוה"ר שלום יצחק יאקאבאוויטש הי"ו: אז נישט זאגט מען די גמרא, נישט אזוי טוהט מען?

רבינו: יא, די גמרא זאגט מען שפעטער, דאס איז שוין וועז ס'איז נאך שפעטער.[6]

---

4 עיי' בסנהדרין (מא:) איתא שמברכין על הירח עד ששה עשר, ונחלקו הפוסקים האם יום ט"ז בכלל או לא, ורובא ס"ל שאינו בכלל, ואין לברך אז על הלבנה לפי שאינו בזמן חידושה, וכן פסק בשו"ע (סי' תכ"ו ס"ג) שמברכין עליה עד ט"ז יום מהמולד ולא ט"ז בכלל, אכן הכנה"ג ועוד משאר פוסקים יש שפסקו שאפשר לברך גם בט"ז, ועכ"פ היכא שלא יכול לחדשה לפני כן.

הברכ"י (סי' תכ"ו אות ז') ובאר היטב (שם ס"ק ה') מביאים דברי הכנסת הגדולה, ובהגהת מנחת פתים על הש"ע כתב, וז"ל: וראיתי בכתבי הרב מו"ה שמעריל ז"ל בעל המחבר עיון תפלה, שבבראדי נעשה מעשה כהכנסת הגדולה הנ"ל בפני הגאון מו"ה מאיר ז"ל האב"ד דשם, וכן השואל ומשיב (מהדו"ק סי' קנ"א ה"ג) פוסק כהכנה"ג דאפשר לברך עד י"ו מהמולד, ועדיפא מיניה, שהכנה"ג כתב שכשי"ו בשבת אין לברך, ואילו השו"מ כתב דאף בי"ו שחל בשבת ג"כ יקדשנה בברכה דלא כהכנה"ג.

וכן מרן החתם סופר ז"ל (שו"ת סי' ק"ב) מביא סייעתא לדברי הכה"ג מדברי הרמ"ע מפאנו (סוסי' ע"ח) לענין תחילת הזמן אחר ז' שלמים, שרבי יעקב בר אידי א"ר יהודה איירי בתחילת הזמן, ונהרדעי איירי בסוף הזמן, וכיון שכן כמו שעד ז' היינו עד ועד בכלל, שהרי צריך ז' שלמים, כך גם בעד ט"ז הוא עד בכלל, וכתב דכשם שבתחילת המולד אין הלבנה נראית תמני סרי שעה, כ"ש שכשהיא מלאה ומאירה לכל עבר רק שמתחסר מעט מעט שלא יהא נרגש החסרון עד אחר י"ח שעות לכל הפחות אחרי חצי כ"ט י"ב תשצ"ג.

5 עיי' בספר ברכת אהרן (עמ' י"א) שאמר עליו הרא"ש מסטאלין ז"ל שהיה בקי בחכמת התכונה והילוך המזלות, ואמר בעצמו כי בעת צרכיו כשהגביה עיניו לשמים אז למדה, והגיד על פי חשבונו שמותר לחדש את הלבנה עם ברכה עד י"ז מעל"ע מהמולד.

ועיי' בס' פרי ישע אהרן שמהר"ש מקארלין אמר על עצמו אשר בנקל לו שיהיה בקי בשבילי דרקיע כבשבילי דקארלין, אך באתר דליעול ירקי כו' מיא באדארף דאך דיא מינוט אויך דינען גאט.

ויש לציין שכן נהגו גם הרה"ק רבי מרדכי ובנו הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז ז"ל כדאיתא בספר זכרון טוב וז"ל: ובענין זמן קידוש לבנה כשלא היתה עומדת עד זמן הכתוב בשלחן ערוך, היה נוהג לקדשה גם במעת לעת השבעה עשר, והיה מפורסם כן בשם מר אביו זצוקלה"ה, ובשנה האחרונה שהיא שנת תרכ"ח שהיה מולד תשרי בסוף שבת קודש בערך חצי שעה ששית של סוף יום שבת קודש היינו חמשה שעות ומחצה לאחר חצי היום, ובסביבותינו לא עמדה הלבנה עד ליל שני של סוכות שהיה מעת לעת השבעה עשר, וקידשה אז כאדומו"ר זצוקלה"ה כמו שהיה מקדשה תמיד, ואז הזכיר מה שמובא בש"ע בשם הב"ח שקידשו בקראקא הלבנה ביום טוב, ואז סיפר מגדולת הב"ח במעשה דחדש בשם הבעש"ט כמובא בסיפורים האלו בסדר המעשיות בחלק א', עכ"ל.

6 בספר דרך פיקודיך (מצוה ב' חלק המעשה אות ט"ז) מביא שאמרו לו מגידי אמת בשם אדמו"ר הרב מהריע"צ (מורינו הרב יעקב יצחק) זצוק"ל, באם לא נראית הלבנה בזמנה עד אחר אותו הזמן יאמר המימרא בגמרא (סנהדרין מב.) מאי מברך אמר רבי יהודה ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר במאמרו וכו' עיי"ש.

ובס' מור ואהלות (דף מ"ח) להג"ר אליהו פוסק כתב ששמע שהרה"ק מהרא"ד מהמעלניק ז"ל עשה מעשה בליל ט"ז, ופתח הגמרא, ולמד כל המימרא עם השם ומלכות, ושכן עשו מעשה כמה צדיקים מפורסמים.

רש"י: שוין נאך ט"ז?

רבינו: ליל ט"ז האט מען מקיל געווען, דער ישמח משה האט מקיל געווען,[7] אין ייטב לב ברענגט ער א מעשה, אז אמאל פאר סוכות האט גערעגנט און מ'האט נישט געקענט מחדש זיין די לבנה, און סוכות ביינאכט האט מען מחדש געווען,[8] ס'איז שוין געווען ליל ט"ז, מ'האט זיך פארלאזט אויף א השיב משה.

רש"י: אונז האבן מיר שוין אויך געהאט אמאל אז מ'האט סוכות אויפדערנאכט מחדש געווען די לבנה, טאקע אויף דעם סמך.[9]

האדמו"ר מפינסק קארלין: און אויף ז' שלמים האט מען מקפיד געווען?

רבינו: געווענליך האט מען מקפיד געווען, אבער דער פעטערר ז"ל זא ס'איז געווען מוצאי שבת און ס'איז נישט געווען אינגאנצן ס'האט נאך געפעלט אביסל פון די ז' שלמים, האט ער מקיל געווען.[10]

רש"י: ז' שלמים פון ארץ ישראל?

רבינו: נישט פון ארץ ישראל, נאר פונעם מולד דאהי.

הרש"ח ס'איז געווען ווינטער ער האט מורא געהאט אז ס'וועט זיין פארוואלקענט, האט ער מוצאי שבת נישט מקפיד געווען.

רבינו: אבער סתם אזוי האט ער יא מקפיד געווען. שטייט אזוי אז מ'זאל זאגן ענדערש מוצאי שבת, ווייל מ'איז מבושם, די זעלבע שטייט מ'זאל וואנרטן ביז מוצאי יום הקדוש וויל מ'איז מבושם, אבער ס'איז געווען צדיקים וואס האבן געוואלט ארײַן כאפן נאך פאר יום הקדוש, מוסיף צו זיין א זכות, מ'איז דאך מקבל פני השכינה.[11]

פאריגן חודש איז דא געווען ענמת נפש, הונדערטער אידן האט מחדש געווען די לבנה ערב שבת פארנאכטס שוין נאך מנחה, די לעצטע מינוט האט זיך באוויזן די לבנה, פאר קבלת שבת איז מען ארוים געגאנגען מחדש זיין די לבנה.

הרש"ח: ס'איז געווען א לבנה ממש אויף א קורצע צייט, און אסאך האבן שוין נישט אנגעיאגט, אם חלק פונעם ציבור האבן יא מחדש געווען די לבנה, אבער אסאך האט פארפאסט און האבן שוין נישט געקענט מחדש זיין.

וע"ע בשו"ת אבני נזר (חלק או"ח סי' שפ"ב) שכתב לענין חולה שאינו יכול לאכול מרור אלא פחות מכזית, ילמד ברמב"ם הל' סדר ליל הפסח, וכשיגיע לברכת מרור יאמרנה בשם ומלכות ויאכל המרור, עיי"ש. וכן בשו"ת משיב טעם כ' עצה זו לגבי ספק בברכת שהחיינו.

ובספר זכרון למשה מסופר שהגה"ק מרן החתם סופר ז"ל רצה לברך על הגה"ק רבי משולם איגרא ז"ל את ברכת אשר חלק מחכמתו ליראיו, אף שהרמב"ם השמיט ברכה זו, ולכן למד את נוסח הברכה מתוך גמרא, עיי"ש עוד נפלאות.

אמנם עיין בדבריו החריפים של הרה"ק מקאמארנא ז"ל בספרו נוצר חסד על מס' אבות (פ"ד מ"ח) שכותב נגד העצה של הלימוד בתוך הגמרא, וז"ל: ....וקבלה ביד רב חמאי גאון ורב שרירא ורב האי כמובא בדבריהם שאין הלבנה עליונה נפגמת אלא עד עבור ששה עשר מחדש, ועוד אפילו הלבנה הזאת אינו ניכר פרידתה ופגימתה להדיא אלא עד עבור ששה עשר מחדש, ואנו מברכין על הנאת אורה וכל זמן שאינו ניכר החסרון בהדיא יכולין לקדש, וכן עשה מעשה הגאון מוהר"ר אברהם יהושע העשיל מאפטא, אף שמימי לא עשיתי כך, אבל לא הייתי מקנתר למי שיעשה כך כי כן מוכח פשטות הסוגיא וכל דברי הראשונים.

ועוד שענין כזה אמירת ברכה בדרך שבח אינו אלא איסור משום ברכה שאינה צריכה ואין בה לא תשא אכ"מ להאריך בזה, והנוהגין ליקח גמרא וללמוד, זה שטות, אדרבה כשמכוין ללימוד ולא לשם שבח הוא איסור דאורייתא לברך ברכה, והמנהג הזה ראוי לנהוג בשבת ויו"ט, וכל ענינים כאלה צריך להתנהג באהבה ואחוה וריעות בנייהא דרוחא ושלום על כל ישראל וחיים, עכ"ל.

7 עיי' בשו"ת השיב משה (סי' י"ד) כתב וזת"ד: מעשה שהיה בחודש טבת תקפ"א שלא נראתה הלבנה מחמת העבים עד ליל ט"ז לחודש, וקודם שתיראה היה לנו צער גדול מאוד על שלא זכינו לקבל פני אבינו שבשמים פעם אחת בחודש הנ"ל, ועכשיו שנראית בליל ט"ז אמרתי שבהיות והבנה"ג הביא בשם תלמידי הר"ף והמאירי שאפילו ליל ט"ז בכלל, הא ודאי שראויים הגדולים האלה לסמוך עליהם בשעת הדחק, ואפי' בנידון דידן שיש כאן ספק ברכות, מ"מ אף בכה"ג שפיר דמי לסמוך על הגדולים הנ"ל בשעת הדחק עכת"ד.

8 וז"ל מרן הייטב לב (פ' האזינו): בשבת יום י"ג מידות בחודש תשרי תרכ"ח שהי' אז גשמים מרובים מקודם יוהכ"פ והלאה ולא קדשנו הלבנה, וגם מורא עלה על ראשינו לבל יעצרנו הגשם ממצות סוכה כתיקונו, עניתי ואמרתי דרך תפילה ובקשה, שיעזרנו ה' לקיים מצוה החובה עלינו כהוגן וכו'. והנה גם אח"כ באותו לילה ירדו גשמים וביום נתפזרו העבים ויעשו בני ישראל סוכות, והי' לעת ערב שוב בכניסת ליל יו"ט שוב נתקשרו העבים וירדו גשמים מרובים בשטף מים ולא קם רוח בנו, ואנחנו לא נדע מה נעשה, כי אם אל ה' עינינו היו נשואות ויעתר לנו ויקשב לקול שועתינו, ואחר שעה פסקו הגשמים, ואח"כ נראה הרקיע בטהרתו וקדשנו הלבנה ברבים ליל ט"ז מהמולד וכו' ואח"כ שוב לא ירדו גשמים כל ימי החג, ות"ל ישבנו בסוכה במנוחה והשקט.

9 עיי' בד' הב"ח (סי' תכ"ו ד"ה גם נוהגין) שקידשו אותה בליל יום טוב ראשון של סוכות כי אין זה אלא קפידא בעלמא, ומביאו המג"א (שם ס"ק ז').

10 עיי' בד' הלבוש (סי' תכ"ו ס"ד והו"ד שם בט"ז) כתב וז"ל: וע"ל שאם חל מוצאי שבת הראשון ו' ימים בחודש או אפילו ה' ימים ורואין בו הלבנה שאורה רב ומתוק, שיש לסמוך על תלמידי רבינו יונה לברך עליה אפילו קודם ז', בעוד שהוא מבושם משמחת שבת ובגדים נאים עכ"ל.

והנה הרבינו יונה עצמו ס"ל שיש לברך אפילו רק אחר ג' ימים וכן פסק הב"ח לברך במוצ"ש אם הוא אחר ג' ימים.

11 כן נהגו צדיקי בית זידיטשוב וקאמרנא לקדש הלבנה בעשרת ימי תשובה קודם יום כיפור, כדעת הלבוש (או"ח סימן תר"ב) כדי שזכות המצוה תגן עליו להחתם בספרן של צדיקים.

האדמו"ר מפינסק קארלין: פאר קבלת שבת איז בכלל גרינגער ווי אינמיטן שבת.

רבינו: יא, ס'שטייט מ'זאל עס מאכן פאר קבלת שבת. דעמאלטס זענען אסאך אידן ארויס געגאנגען מחדש זיין די לבנה.

אין נודע ביהודה (מהדו"ק סי' מ"א) איז דא א תשובה אויב פורים אינמיטן מגילה לייענען זאל מען ארויס גיין מאכן קידוש לבנה.[12]

האדמו"ר מפינסק קארלין: דער בית אהרן האט מקפיד געווען אויף ז' שלמים, אבער מוצאי שבועות דעמאלטס איז געווען די אייניציגסטע מאל וואס ער האט מקיל געווען אפאר שעה פריער.

רבינו: אין חוץ לארץ איז דאך דא צוויי טעג שבועות, איז דאך שוין ז' לחודש.

האדמו"ר מפינסק קארלין: עם וועגדט זיך דאך לויטן מולד.

רבינו: דער מגן אברהם (סי' תכ"ו סקי"ג) איז דן וואס איז קודם זריזין מקדימין למצוות אדער הידור מצוה, וואס איז עדיף,[13] באמת איז דאס בכלל א מחלוקה ידועה דער חכם צבי (סי' ק"ו) מיטן רדב"ז (סי' י"ז) וואס ס'איז שטערקער,[14] ס'קען נוגע זיין אויף מערערע ענינים.

אין די פוסקים איז אלץ דא אויף דעם ראיות אויף ביידע וועגן.[15]

ביים פעטער ז"ל איז אויך געווען דאס לעצטע יאר, תשל"ט, און ער האט געלערנט דעם ייטב לב.

דעמאלטס איז אויך געווען אזוי אז ביז סוכות איז נישט געווען קיין לבנה, האט ער געהייסן ברענגען דעם ייטב לב, ער האט אדורך געלערנט דעם שטיקל וואו ער האט געזאגט אז ער פארלאזט זיך אויפן השיב משה.[16]

---

12 עיי' בשו"ת נודע ביהודה שם שעמד לדון שאם הוא הלילה האחרון שאפשר לברך בו ברכת הלבנה וחושש שיגיע עת מחצית כ"ט י"כ ותשצ"ג חלקים מהמולד שלא יוכל יותר לברך עליה והתחיל להתפלל תפילה ערבית והעת עומד להגמר, ונמצא בקריאת שמע וברכותיה או באמצע קריאת המגילה, דכדאי הוא המג"א שכתב (בסימן סו סק"ה) שהשומע קול רעמים והוא באמצע קריאת שמע וברכותיה דיפסיק ויברך, לסמוך עליו בענין זה ויפסיק באמצע הפרק, ואף שהבכור שור בס' שמלה חדשה (ברכות יג) העלה שכל ענין זה להפסיק בקריאת שמע הוי דוקא לענין דבר שבקדושה, אבל לא לענין ברכות אפילו הכי כדאי הוא המג"א לסמוך עליו בזה יעו"ש.

13 דהיינו שנפסק בשולחן ערוך (או"ח סימן תכ"ו ס"ב) אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ומגדיו נאים, וכתב ע"ז הרמ"א ודוקא אם ליל מוצאי שבת הוא קודם י' בחדש, אז ממתינין עד מוצ"ש. אבל אם הוא אח"כ, אין ממתינין עד מוצאי שבת שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן, עכ"ל. וכתב ע"ז המג"א: וז"ל הרמב"ם וסמ"ג ואם לא בירך ליל א' מברך עד יום י"ו, וכתב רש"ל בביאורו מכאן משמע דא"צ להמתין ג' ימים כמ"ש בלקוטי ספרים עכ"ל. ובספר הקנה כתב ג"כ מצוה מן המובחר לקדשה ביום ראשון אבל בהגמ"י כתוב ג"כ להמתין ז' ימים וכ"כ בי"מ מאכ"ח ח"א סל"ט. ובלבוש כתב אם חל מ"ש קודם ז' ימים סומכין על רבינו יונה ומקדשין אחר ג' מפני שהוא מ"ש וגם מפני שהציבור מקובצין וברוב עם הדרת מלך. וכ"כ הב"ח שלא להחמיץ המצוה אבל אם מ"ש קודם ג' ימים אין מקדשין דיכולין להמתין עד מ"ש הבא כמ"ש ס"ב, עכ"ל.

14 היינו כשיש לפניו מצוה שיכול לקיימה עתה באופן של זריזין מקדימין, ויכול לקיימה לאחר זמן בהידור יותר, מאי עדיף, עיין בתשובת רדב"ז, וז"ל: ראובן היה חבוש בבית האסורים ולא היה יכול לצאת להתפלל בעשרה וכו', והתחנן לפני השר או ההגמון ולא אבה שמוע להניחו, זולתי יום אחד בשנה איזה יום שיחפוץ, יורה המורה איזה יום מכל ימות השנה יבחר ראובן ללכת לבית הכנסת. והשיב הרדב"ז: ראיתי אחד מחכמי דורנו בתשובה דבר זה וכו' בתחילה כתב דעדיף יום הכפורים, ואחר כך החליפו ביום הפורים משום מקרא מגילה ופרסומי ניסא דבעינן עשרה, ואין ראוי לסמוך על דבריו, אבל מה שראוי לסמוך עליו דאנן קיימא לן דאין מעבירין על המצות ואין חולק בזה כלל "הלכך המצוה הראשונה שתבא לידו קודמת" ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו תחילה היא קלה או חמורה שאי אתה יודע מתן שכרן של מצות וזה פשוט מאוד אצלי, עכ"ד.

15 ונעתיק כאן מה שאמר מרן רבינו שליט"א בזה תחת אחד השיחים, כדלהלן: "ס'איז דא כמה ראיות, די ראיה פון אברהם אבינו דארט איז די ראיה, אברהם אבינו האט זיך נישט גע'מל'ט פאר ווען דער אויבערשטער האט אים באפוילן, ווייל גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, איז העכסטנס מער ווי א הידור מצוה, האט ער געדארפט מקדים זיין, שיהוי מצוות לא משהינן, זעהט מען אז אברהם אבינו האט געהאלטן אז הידור מצוה איז מער.

דער שבות יעקב (או"ח ח"א סי' ל"ד) רעדט לגבי אתרוג, ער האט א שאלה, צי אויב מ'וועט ווארטן וועט מען האבן שפעטער א שענערן אתרוג, און יעצט האט ער א שוואכערן אתרוג, צי ער זאל שוין בענטשן אתרוג, צי ער זאל ווארטן אביסל שפעטער און ער וועט האבן א שענערן אתרוג, ס'איז אפאר שעה באותו יום, דער פנים מאירות רעדט פון דעם, ער נעמט אלע מאל אן זריזין מקדימין למצוות.

ס'איז דא א ספר חסידים (סימן תתע"ח) וואס זאגט אויפן פסוק (תהלים קיט, ס) חשתי ולא התמהמהתי, וואס ווייל דוד המלך זאגן, אז ער איז געווען א זריז במצוות, נאר אפילו איך קען מאכן שפעטער שענער, מיט מער הידור, דאך חשתי ולא התמהמהתי, ווייל זריזין מקדימין למצוות.

ס'איז א גרויסע מחלוקת אין די אחרונים, ס'איז דא צדדים לכאן ולכאן, דער שדי חמד האט א שיינע ליקוט אין דעם, ער ברענגט די אחרונים צדדים לכאן און צדדים לכאן, אין חתם סופר ברענגט ער אויך (עי' בשו"ת חת"ס או"ח סי' ר"ח לגבי החיוב לעשות זכר להנס באדר א' ובאדר ב' שדן בזה).

16 עי' בס' מבצר תורה ויראה (ח"ג עמ' שכ"ח) שמביא העובדא באריכות כדלהלן:

בשנת תשל"ד בחודש תמוז, כשהי' הבחורים בהרי העליונים בקעמפ 'מחנה רב טוב', ובתחילת החודש וכל הזמן שהיו יכולים לקדש הלבנה, לא הי' הלבנה נראת לבני אדם כלל, כי הי' הגשם יורד על פני כל הארץ כל היום וכל הלילה, יום אחר יום, ובכל יום ויום היו כמה בחורים שהיו

*

האדמו"ר מפינסק קארלין: דער טאטע ז"ע (האדמו"ר בעל ארחות אהרן מפינסק קארלין ז"ל) איז געווען באזוכן ביים טאטן (רבינו הברך משה ז"ל) האט זיך דער טאטע (מרן הבר"מ) פארגעשטעלט ביי אים אז ער איז אן אייניקל פון קארלין. **רבינו:** יא, אונז זענען מיר אייניקלעך פון רבי אהרן קארלינער דורך רבי מאטעלע הארנסטייפלער.[17] בשנים קדמוניות האט מען גערופן חסידים 'קארלינער'.[18]

נעורים כל הלילה, שאם יהי' נראית הלבנה יקדשו אותה עם שאר כל הבחורים, אבל עדיין לא נושענו כי לא נראית הלבנה אפילו לרגע אחד. ובחור אחד עשה 'הלכה למעשה', וצלצל לרבינו זצוק"ל שהי' אז בבעל הארבער, והזכיר צרת הבחורים בהקעמפ (כי בעיר היה נראה הלבנה על פני הארץ, ולא היה הגשם כמעט יורד בעיר), כי עדיין לא נראית הלבנה לפניהם כלל, וכבר הוא לילה האחרונה שיכולים עוד לקדשה ואינם יודעים מה לעשות, ומתי יקדשו הלבנה אם לא בלילה הזה.

ואז ציוה רבינו לאחד ממשמשיו להביא לו את ספר הק' ייטב לב, ורבינו הק' פתח בפרשת האזינו אשר שם כתב הייטב לב מעשה כזה, וכתב שם היכן עשה ונראה הלבנה אח"כ, ואז פתח רבינו את פיו קדשו והתחיל ללמוד את כל המאמר שם, וזל"ק שם: "בשבת יום י"ג בחודש תשרי תרכ"ח שהי' אז גשמים מרובים מקודם יוהכ"פ והלאה ולא קדשנו הלבנה וגם מורא עלה על ראשינו לבל יעצרנו הגשם ממצות סוכה כתיקונו, עניתי ואמרתי דרך תפלה ובקשה שיעזרני ה' לקיים מצוה החובה עלינו כהוגן...

והנה גם אח"כ באותו הלילה ירדו גשמים וביום נתפזרו העבים ויעשו בני ישראל סוכות, והי' לעת ערב בכניסת ליל יו"ט שוב נתקשרו העבים, וירדו גשמים מרובים בשפף מים ולא קם רוח בנו ואנחנו לא נדע מה נעשה כי אם אל ה' עינינו הי' נשואות ויעתר לנו ויקשב לקול שעותינו, ואחר שעה פסקו הגשמים ואח"כ נראה הרקיע בטהרתו וקדשנו הלבנה ברבים ביום טוב ליל ט"ו מהמולד בברכה, וסמכנו על הב"ח בביאו המג"א סי' תכ"ו ועל תשו' מוזללה"ה בס' השיב משה שהעלה לסמוך על הכנה"ג ולברך בליל י"ד עי"ש סי' י"ד, וכבר בימי ילדותי עשיתי כך מעשה לפניו לפי דבריו, ואם כך בשאר חדשים כ"ש בחודש תשרי ראשית השנה שאין לך צער גדול מזה בהעדר מצות קידוש לבנה כראוי שיש לברך וסימנא טבא הוא לכולא שתא, וכל אשר שמע הוראתו של מוזללה"ה עמד ובירך, ואח"כ שוב לא ירדו גשמים כל ימי החג ות"ל (ותהלה לאל) ישבנו בסוכה במנוחה והשקט עד הנה עזרוני ה' ואל יטשנו לנצח תבענה שפתינו תהלה לנורא עלילה. עכל"ק.

ולא עברו חצי שעה, ושוב צלצלו אל רבינו הק' עם הבשורה טובה בפיהם כי כבר נראית הלבנה במלואה, וכל הבחורים יצאו ורקדו בשמחה דקדושה זי"ע.

17 הגה"ק מרן העצי חיים ז"ל הי' חתן הרה"ק רבי שלום אליעזר"ל ז"ל, חתן הגה"ק רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל ז"ל, בן בנו של הרה"ק רבי יעקב ישראל משטערקאס ז"ל, בן הרה"ק רבי מאטעלע משטערנאביל ז"ל, חתן הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ל.

18 כידוע שרבי אהרן הגדול ז"ל היה הראשון מתלמידי המגיד שהתחיל להסתובב בריש גלי בכל העיירות והכפרים להפיץ תורת החסידות ללא

האדמו"ר מפינסק קארלין: 'בת הקרלינאים'.[19]

רבינו: אויפן תניא'ס פאפירן, ביי די שריפטן וואס מ'האט געטראפן לעצטענס אין רוסלאנד פונעם תניא'ס משפט דארט, זעהט מען אז מ'האט אים גערופן קארלינער.[20]

שום פחד ומורא, וכח קדושתו וצדקתו משך אליו הרבה עובדי ה' ומבקשי העבודה הרצויה, וע"כ רבו עליו מתנגדים רבים, וע"כ כינו את החסידים 'די קארלינער', כי גם בעיר קארלין היה המקום הראשון שבנו שטיבל גדול מיוחד לחסידים ומבקשי ה'.

כמו"כ עיין בס' זכרון צדיקים (ח"ג) שהיו הרבה מגדולי ליטא שלא רצו להילחם נגד כת החסידים, כי ידעו נאמנה וראו בעליל שבמשך הדורות הוא היתה ספינת ההצלה נגד כת ההשכלה הארורה שצמחה בבערלין בדייטשלאנד ונתפשטה ברחבי מדינות אייראפא, והרסה קהילות שלימות והחריבה ישיבות גדולות ומפוארות כאשר תלמידיהם עזבו את דרך ה' לחצוב להם בארות נשברות בלימודי ההשכלה הארורה, ולכן לא לחמו כנגדה, והיו אומרים בלשון מליצה: ענדערש א קארלינער ווי א בערלינער!.

19 בתעודות של התקופה המאוחרת שנמצאו בסענאט בפעטערבורג כשהממשלת רוסלאנד התערבה בהמחלוקת בין המתנגדים והחסידים מכנים את החסידים סתם בשם 'כת הקארלינאים', אף על פי שבאותו זמן כבר היתה החסידות לכל ענפיה ובתי הצדיקים נפוצה בכל רחבי פולין ורוסיא, וכן הרה"ק הבעל התניא נקרא בתעודות האלה בשם "ראש הקארלינאים" כלומר ראש החסידים.

ועיין בס' אגרות הבעל התניא ובס' דברי העדות (עמ' ל"ג) שמובא דברי העדות של הבעל התניא מה שהשיב לחוקרי הממשלה בעת מאסרו השני בשנת תקס"א ע"פ תרגום מלשון רוסיא הנמצא בין הארכיוון של ממשלת רוסיא, וזה לשונו: הרב הראשי (המסור מפינסק) אביגדור בן חיים לנגד הבעל התניא ראש כת הקרלינים בבילורוסי' או חסידים מסביר את הדבר דלהלן: בספר של כת הקרלינאים או חסידים שנתחבר ע"י ראשי המורים הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש כתוב שהאדם צריך להיות תמיד בשמחה לא רק בזמן התפילה אלא בכל עת וזה מנגד לדת ישראל, היות ושיטה זו מבטאת כאילו כבר בא המשיח.

ועי' בס' תולדות ברוך מרדכי (עמ' צ"ה) בי"ט בסלו תקנ"ט הוציא הקיסר פאוול הראשון פקודה לשחרר את כל החסידים שנעצרו ובראשם אדמו"ר הזקן וזוהי לשון הפקודה שנכתבה בשם הקיסר (תורגם מלשון רוסיא ללשה"ק): "להודיע לאדון בולגאקוב את הצו העליון של הוד מלכותו שהקיסר לא מצא בהתנהגות היהודים שהקימו את כת הקרלינים שום דבר מזיק למדינה ולא שום שחיתות או משהו אחר המיפר את השלווה הכללית, וציוה לשחרר את כולם באם לא ימצאו משהו חשוד במעשיהם או בכוונותיהם לנגד תועלת המדינה, צריך להטיל עליהם פיקוח קפדני במיוחד במה שנוגע לקשרים ביניהם וכו'".

20 עיי' בס' אוצר סיפורי חב"ד (עמ' רכ"ג) שמעתיק דברי המלשין אביגדור בן חיים מפינסק ותשובת הבעל התניא על טענותיו, וזה לשונו בהמסירה מס' ט': הרב בן חיים ושארי אנשים קוראים לבן ברוך (הבעל התניא) והמתחברים א"ע אליו בשם 'קארלינער', מפני שלאחר מות שני המחברים הנ"ל היינו בעש"ט וה' מעזריטש היו בק' קארלין גובערני' מינסקע אהרן ושלמה (הרה"ק רבי אהרן הגדול זי' שלמה קארלינער) הראשונים

ער האט געטענה"ט אז ער איז נישט קיין קארלינער,[21] ער איז קיינמאל נישט געווען אין קארלין, אבער אזוי האט מען גערופן אין יענע געגנט די חסידים.

האדמו"ר מפינסק קארלין: דער פיאסעצנער (הרה"ק ר' קלונימוס קלמן שפירא ז"ל הי"ד בעל חובת התלמידים ושא"ס) זאגט אז דער דרך הבעל שם איז צוויי שיטות, קארלין מיט חב"ד [בעל התניא]. אלע חסידות'ן האבן געמומען אביסל פון דא און אביסל פון דא.

רש"י: דא אין אמעריקא האט מען געדופן אויך, אנהייב ווען דער רבי ז"ל האט אהנגעהויבן צו בויען אידישקייט ווי אמאל, און מ'האט אהנגעהויבן צו מאכן סוכות (כי עד אז עשו סוכות בעיקר רק בביהכנ"ס ושמעו שם קידוש), האט מען געזאגט אז מ'ברענגט אריין "סאטמאר'ע מנהגים".

רבינו: אבער איך רעד אנהייב אין יענע יארן איז אזוי געווען, מ'האט יעדן חסיד געדופן דארט אז ער איז א קארלינער.

האדמו"ר מפינסק קארלין: קארלין איז געווען עכט ליטא.

רבינו: ס'איז ווייס רוסלאנד, ס'איז פינסק, נאנט צו ליטא. אבער ער האט אריינגעדרונגען אין די ליטא, ממש אין ליטא האט ער (הרה"ק מקארלין) געמאכט חסידות, פון פינסק איז עס נתפשט געווארן.[22]

פינסק האט איינגעשלונגען קארלין. (שהיתה סמוכה לה ונתגדלה ונתיישבה עד שהקיפה לגמרי עיר קארלין) עס איז נישטא מער קיין שטאט מיטן נאמען קארלין, פינסק איז געווארן גרעסער.

דער בארדיטשוב'ער רב [הרה"ק הקדושת לוי ז"ל] איז געווען אין פינסק, מ'האט אים משלח געווען פון דארט, ס'איז געווען די מסירה דארט וואס זיי האבן אים גע'מסר'ט.[23]

האדמו"ר מפינסק קארלין: קארלין איז סך הכל א גאם אין פינסק.

רבינו: היינט איז עס אזוי, פינסק האט איינגעשלונגען קארלין, אזוי ווי טשערנאוויץ האט איינגעשלונגען סאדיגער, היינט איז נישטא אזא שטאט סאדיגער, טשערנאוויץ איז גרויס געווארן און ס'האט אים איינגעשלונגען.

רש"י: איך בין אמאל געווען מיטן רבי'ן אין טשערנאוויץ ביי א נסיעה (בשנת תשמ"ט לפני נישואי א' מצאצאיו שיחיו), אונז

המה אשר הלכו בעקבותיהם ומה שקוראים אותם חסידי' המה בעצמן קוראים א"ע כך ומה שקוראים אותם כת הוא מחמת זה שהמה שינוי את מנהג ישראל בתפילותם ואפילו במלבושיהם כי המה אינם לובשים בגדי צמר.

21 ועיין בס' הנ"ל שמעתיק תשובת הבעל התניא באריכות, ובתו"ד כתב: ...תמה אני מאוד כיצד הוא בן חיים העז להעליל עלילה שכזו עלי ועל כל המכונים חסידים המתגוררים במדינות בילורוסיה פודוליה מינסק וואלין נובורוסיה מאלורוסיה וקיוב אשר שם לא נקראו מעולם בשם 'קארלינר', אלא בשם 'חסידים' שהוא משורש חסד ולב טוב לאלקים ואדם, ואילו במקומות מסויימים מכונים הם ע"י האדונים הפולנים בשם 'קיטאייבס', ורק בעיר וילנא וסביבותיה כינו אותם ראשי היהודים מתוך שנאה בשם 'קארלינר', וכך היה זה למנהגם של המון העם בחשבם כאילו יש ביניהם איזו כת, לכן חושבים האדונים ברוסיה כאילו יש בינינו איזה חלק הנבדל ונפרד במנהגיו משאר היהודים, וכמו ע"ד משל הרסקולניקים שברוסיה זה שהדבר אינו נכון, ואשר דיעה זו מוזרה לנו לחלוטין ניתן להיווכח מכך שהרסקולניקים מתבדלים, ואין להם קשר עם הרוסים או האחרים אין הם אוכלים ושותים עמהם וגם אין הם מתחתנים אתם...

22 עיין בכתבי החסידים-קארלין (עמ' קכ"ג) "שבעת שהמגיד הגדול ממעזריטש פקד על תלמידו רבי אהרן הגדול מקארלין לנסוע לעיר פינסק ולהפיץ שמה תורת החסידות, זלגו עיניו של הר"א הגדול דמעות, כי ידע שעיר פינסק היא מבצר ומקור המתנגדים, ויען לו המגיד ממעזריטש "כשבאה פקודה לגענאראל לכבוש קרעפוסט (מבצר) אפילו תהיה הכי חזקה, הוא ממלא תפקידו בנאמנות", עיי"ש באריכות גודל פעולותיו וגודל ההתנגדות שהי' מנת חלקו שם.

ועיין בסוף ס' שמע שלמה שמעתיק מכתב קודש מהמגיד הק' ממעזריטש שכותב לגאון א' בשם רבי אליעזר הלוי שהיה ריש מתיבתא בעיר פינסק, שיפסיקו לרדוף את רבי אהרן הגדול, וכותב שם בתו"ד: ...כי טובה הדרכתו בעיני אלוקים.

23 ויש לציין שהרה"ק מבארדיטשוב נבחר מקודם בשנת תקכ"א לרב ואב"ד בריטשוואעהל למלא מקומו של הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ז"ל שעבר אז לכהן בתור רב העיר שינאווא, והרה"ק מבארדיטשוב התחיל להפיץ תורת החסידות, וסבל רדיפות גדולות מבני העיר, עד שהוכרח לברוח ביום הושענא רבא מן העיר, והגיע לביהמ"ד של המגיד הק' מקאזניץ כשהד' מינים בידיו הק'.

ובשנת תקכ"ה הוכתר לכהן בהעיר זשעליחוב, אך גם שם סבל צרות רבות מאנשי העיר שהתנגדו לדרך החסידות, ועיי' באגרת הקודש שבסוף ספה"ק נועם אלימלך וכותב שם בנו הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק בזה"ל: "בנידון המחלוקת שנתעורר בעוונותינו הרבים על הרב האי גאון החסיד המפורסם האב"ד דק"ק זעלחאב נ"י... אאמ"ו נ"י אמר שהגזירה הזאת (עיי"ש מקודם) בוודאי לא היה כח בידם לגזור, כי אם מחמת הקטטות שהי' על הצדיקים והדפיסו אגרות מכוערים. ואף בעת ששולחים אגרות ההם אהובי אחי מנע עצמך מלהסתכל בו, כי כך אמר אאמ"ו נ"י כי מי שמסתכל בו, ומשמה בו, לא יזכה לראות בנחמת ציון ושמחת לויתן ובחופת הצדיקים" עכל"ק.

ואחר ו' שנים עבר לכהן ברבנות העיר פינסק, אך גם שם לא שקטו ולא נחו מתנגדיו, עד שפע"א בהיותו חוסה בצל רבו הק' בעיר ראוונע, הגיע שמועה לאזנו שבזזו את כל רכושו, וביזו את בני ביתו בצורה נוראה.

ובר"ח סיון שנת תקמ"ה נתקבל לאב"ד בארדיטשוב ושם ישב על המנוחה ועל הנחלה עד הסתלקותו לגנז"ט.

זענען מיר איינגעשטאנען דעמאלטם דארט, די האטעל איז געווען אין טשערנאוויץ, אונז זעמיר געגאנגען דעמאלטם אויף קיין וויזניץ.

רבינו: יא, כ'געדענק די נסיעה.

רש"י: דער רבי פארט דאך יעצט אויף סיגוט מיט די בחורים,[24] כ'האב דא א ארגינעלע כתב יד פונעם עצי חיים, חידושי תורה, קען זיין דער רבי האט עס שוין אמאל געזעהן.

א' הנוכחים: ס'איז געדרוקט אין עצי חיים די תורה?

רבינו: עמער שוין זעהן, געווענליך מיינט די שטרייך אז ס'איז געדרוקט.[25]

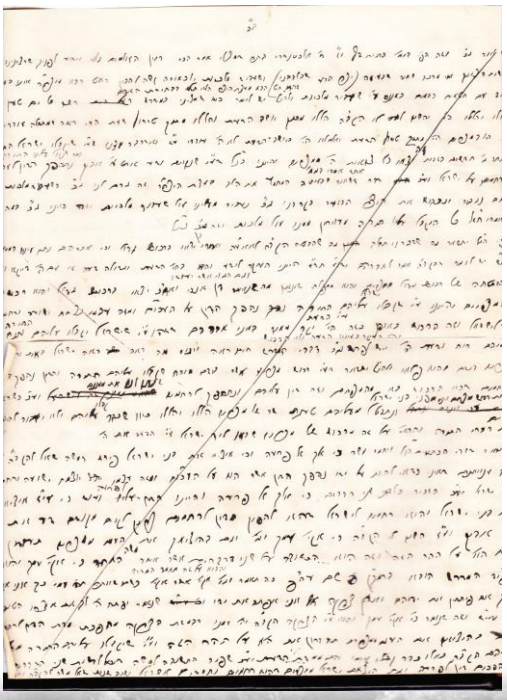
ורבינו עיין בהכתב יד זמן מה בעיון רב

רבינו: ניין, ס'איז לכאורה נישט געדרוקט, אין די שמות סדרות, דארט ביי פרשת וארא, בא, בשלח, געדענק איך עם נישט געדרוקט.

---

24 **רבינו שליט"א נסע אז בשבוע שלאחריו על פ' משפטים-שקלים שנת תשפ"ג לפ"ק, לעשות את השבת קודש בעיר האבות סיגוט יצ"ו, יחד עם מאות תלמידי הישיבות שבאייראפע וארה"ק ת"ו, לרגל ההילולא קדישא של מרן הקדושת יו"ט ז"ל, ואף גם החזיר עטרה ליושנה ללמוד וללמד ולהרביץ תורה לתלמידים בישיבה של מעלה', באותו מקום קודש אשר אבותיו הק' הרביצו שם תורה ותפילה לאלפי תלמידים וחסידים רבות בשנים.**

25 **ראה זה העתק מהכתב יד עם ה'שטרייך' ע"ז, כסימן שכבר העתיקו את הכתב אל הספר לדפוס:**

אבער דאם דארף לכאורה זיין א דרשה, שבת הגדול צי א תורה אויף פסח, דאם קוקט מיר אויס ווי ס'איז א דרשה וואם ער האט זיך פארגעשריבן.[26]

רש"י: איך וועל מאכן א קאפי פונעם כתב יד, כ'וועל עם אי"ה נאך שיקן צום רבי'ן.

א' הנוכחים: ר' שלום יצחק שיקט מיט זיין חתן (המיול"ח) אויף די נסיעה, וועט ער עם מיט שיקן אויפן פליגער.

רבינו: אה, פיין א יישר כח.

רש"י: איך האב דא פונעם קדושת יו"ט אויך א בריוו.

והראה לרבינו עוד כתבי ידות עתיקין יקרי ערך מרבותינו הק', מרנן הקדושת יו"ט, העצי חיים ורביה"ק הדברי יואל ז"ל, ועוד גדולי וקדושי ארץ נבג"מ, אשר נהנה רבינו מאוד לעיין בזה.

*

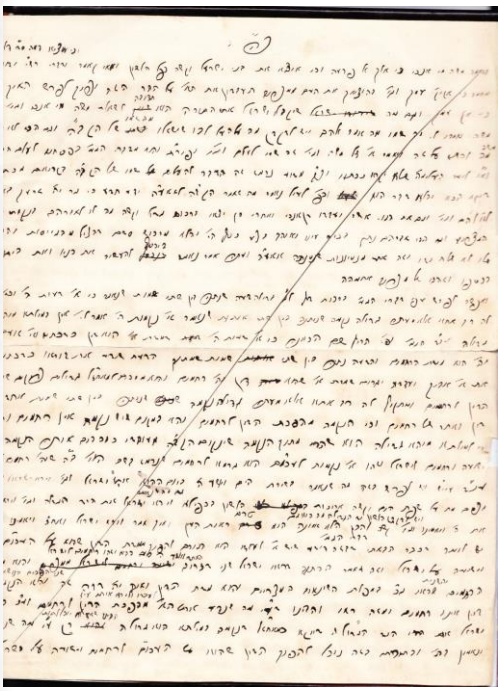
האדמו"ר מפינסק קארלין כיבד את רבינו בברכת לחיים

וברכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל האבן ברכה והצלחה און סיעתא דשמיא, אהיים פארן געזונטערהייט, לטב ולחיין ולשלם.

האדמו"ר מפינסק קארלין: אמן, המברך יתברך, מ'זאל פועלן אלעם גוטם ווען מ'פארט, און א יישר כח.

ואיחל רבינו לבעל האכסניא מוה"ר שלום יצחק לחיים בעל אכסניא, אל תוך בתיכם להניח ברכה.

ונפרדו לשלום בידידות ורב ברכות

26 **ואכן אח"כ מצאו הכת"י נדפס בחלק המועדים בדרשות לשבת הגדול אות ז'.**

ישיבה לצעירים
תורה דיראה דרבינו יואל
ד'סאטמאר

אין אין כמוה אבתנ

ה"ה
הרבני הנכבד
העסקן המרומם בונה
ומקים עולמות של תורה

מוה"ר

אברהם כהן

הי"ו

א) זוכים באמונה וכבר מלך שבע שעשוע
יכבנו אל ונעלה ואיי בנבא יפיו א ומנחיל
באמרים

ב) איש מיבור וחיל רב מעלים לעשות
ולתעמיד הנכבדות דורעה עליהם עזר
התורה והיסיעת לדורים

ג) בנו מעשיו לדמיהם עלוה של שתחזיקו
כל אשכים באיש הגבורה ה' הבליח
דדכו לבבות מבצרים

ד) ומכולא עין בשעתותיו הכבירים
ומפיעו תעלו בכל קומתכם כי חי
האיש חוזר ומדבר בכל ותוקים

ה) וזה שכן מדקם, שאיי שתחנו
מתאחוד תיומה ומדהנו ועושר
הכבוד, עושה ומעשה חסד
ולאלמים

יר"ר הגבאי"ת ישבתנו הקדושה
מתייעבר ראשונה במולכת
מאטמאר די בכל אתר ואתר

הוא הבבר מסר נפשו ומאודו לפתוח שערי
ישועה"ים, ואברה"ם עמדנו עומד על
משמרתו להסיפיה על ומלחמתנו,
למעלות הצנות בגמות ובאיכות,
ועך החים על מתפיו שכן כל
צרכי רבנן ותלמידיהון,
לבל יחסר המנג
ברוחניות
ובגשמיות.

לרגל השמחה הגדולה השורה בביתנו בסימן טוב ומז"ט

באידושו בנו היקר

הבחור החתן המופלג בתו"ש כמר

אפרים פישל נ"ו

מאריות שבחבורה
תלמידי ישיבתינו הק'

עב"ג בת הרבני הנכבד
מוה"ר **ברוך יודא פרידעדמאן** הי"ו
מיקרי חברי קהילתינו

יהי ה' אשר את הברכה במדה גדושה, שיהיה רב בתי רקחיה מפיל יוצרה בריות נוסא ומחזיר מעלייא, מתוך הרחבת הדעת ושפע רב וכה יזע ה' אכה יסיפיו שיכוה לזה בנות סעלים ועורה ולהאדירה להדהיב בבתי המחשה כאות בסוד השב וזסת דמחיה"ק ב"ע והבחה"ח ני"ן מתן רבים שיעיבא"ה לו ומרוב לחזוזים ערי נזכה לביאת גואל צדק בב"א

NIAH 8451513001

וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל

באותות הוקרה וחיבה, נשגר כזה ברכת מזל טבא, קדם מעלת ככוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, ביד רחבה וכמידה גדושה, מסור בלב ונפש חפיצה למעננו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, ככואו תמיד לעזרת מוסדותינו וקהילותינו הק' בארה"ק, עומד לימין קדשו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, וה' כרך את אברה"ם בכל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, נדיב ושוע לפרט ולכלל, איש חמודות רב תבונות, שמו הטוב מהללים בשפתי רננות, הלא הוא

חרבי הנכבד והמפואר, מיקיר בתי יזרעאל

מו"ה

אברהם בראך

הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

ומצירתי פרוסה לימין קהילותינו ומוסדותיה בארה"ק

לרגל השמחה שבמעונו, באירוסי בנו למזל טוב בשעטו"מ

החתן החשוב המופלג כתוי"ש כמר **אפרים פישל** הי"ז

מאחרי התלמידים במתיבתא קרית יואל מרץ כרך משה

עכ"ג הכלה החשובה והמהוללה שתחי' בת ידידינו החשוב והנעלה

מוה"ר **כרוך יהודא פריעדמאן** הי"ז

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

בן ידידינו החשוב והנכבד רודצ"ח

מוה"ר **חיים פריעדמאן** הי"ז

אב"י ומרבי'ת בעיר בראא פארק יע"א

חתן ידידינו החשוב והנכבד רודצ"ח

מוה"ר **משה יוסף מיטטעלמאן** הי"ז

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

והכרכה אחת לעטרת זקנים בני בנים, ידידינו החשובים והנכבדים, רודפי צדקה וגומלי חסדים

אביו הרה"ח ר' שמואל חיים בראך שליט"א

מרכין תורה רבות בשערים בקרב קהלתינו הק' בראא פארק ומה"ס מעשי חשב על הרמב"ן

חותנו הרה"ח ר' חיים יהושע געלבשטיין שליט"א

ראה"ק דק"ק עצי חיים סיגוט וזילי'אמסבורג יע"א

וזאת הברכה, יזסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעלך הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל עעד ושעל, ותזכה לרוות מכל יה"ח רב נחת, בנים וכני בנים כמפן פורחת, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכע"ם.

ההזמנים למען שמו כרגשי ששון ושמחה, אשירי התודה וההערכה

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר כארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש